

Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020

Szinergia Egyesület

LEADER Helyi Akciócsoport

Véglegesítésre került: 2016. május 30.

Felülvizsgálatra került: 2017. május 26.

SZINERGIA EGYESÜLET

7900 Szigetvár, Deák Ferenc tér. 16.
www.leaderszinergia.hu
szinergialeader@gmail.com

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	3
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	5
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	10
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	12
4.1 Helyzetfeltárás.....	13
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	24
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	28
4.4 SWOT	30
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	33
5. Horizontális célok	34
5.1 Esélyegyenlőség	34
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	36
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	37
7. A stratégia beavatkozási logikája	38
7.1 A stratégia jövőképe.....	38
7.2 A stratégia célhierarchiája	38
8. Cselekvési terv.....	41
8.1 Az intézkedések leírása	41
8.2 Együttműködések.....	53
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	54
8.4. Kommunikációs terv	63
8.5. Monitoring és értékelési terv	71
9. Indikatív pénzügyi terv	72
Kiegészítő információk	75
Mellékletek.....	76

Vezetői összefoglaló

A Szinergia Egyesület tervezési területét alkotó Szentlőrinci és Szigetvári Járások területét, az elmúlt évek során számos negatív hatás érte. A kedvezőtlen irányú demográfiai sajátosságok, a tartós munkanélküliség, a gyenge vállalkozói teljesítmény, az országosnál alacsonyabb mértékű foglalkoztatottság közös eredőjeként a közösség lakónépességének létszáma több mint 3.500 fővel csökkent, az elmúlt tizenöt év alatt.

3

A tervezési feladatok ellátása során természetesen hamar egyértelművé vált, hogy a rendelkezésre álló LEADER források önmagukban, a felsorolt problémák tüneti kezelésére sem elégségesek, ám a megfelelő beavatkozási területek feltérképezésével lehetőséget biztosíthatnak az egyéb ágazati források abszorpciójának elősegítésére és térségi hasznosságának megalapozására.

A stratégia legfontosabb célkitűzéseinek a helyi lehetőségek és erőforrások figyelembevételével, a térségi lakosság boldogulását kell szolgálnia, a foglalkoztatási mutatók javításán, a térségi szolgáltatások fejlesztésén, a helyi emberek szemléletformálásán, végső soron az életminőség javításán keresztül.

A felsorolt célok elérési eszközeinek tekintjük a helyi termékek előállításának és piacra juttatásának támogatását, a térségi hálózatosodás további fejlesztését a helyi együttműködések és innovatív megoldások támogatását, ezen belül kiemelten a térség turisztikai fejlesztéseinek összefogását, a helyi identitás és a népességmegőrző képesség fejlesztését, a mélyszegénység elleni tevékenységek elősegítését, valamint a határon túli együttműködések kiteljesítését.

A sajnálatosan szűkös forrásokból gazdálkodó pályázati eszközrendszer legfontosabb célja a felsorolt célok elérése, az eszközök mind teljesebb kihasználásán keresztül. Ennek megfelelően a projektek megalapozásánál, kiválasztásánál és megvalósításánál is elsődleges szempont kell, hogy legyen a fejlesztések térségi és társadalmi hasznossága.

Elképzeléseink szerint a külső források mind teljesebb bevonására kidolgozott stratégia, hozzájárulhat a térségi foglalkoztatás bővítéséhez, valamint a helyi életminőség javításához.

Az akciócsoport szerepe a múltban sem merült ki a pályázatkezelői feladatok ellátásában. Szervezetünk a jövőben is aktív térségi szereplőként szervezi, a térség hálózatosodási és együttműködési folyamatait. Segíti a térségi szereplőket projektjeik megtervezésében, megvalósításában és fenntartásában.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A HFS tervezése során megvalósított igényfelmérések, fórumok során az alább felsorolt célokhoz való illeszkedés vált egyértelművé. Szintén e célok elérését szolgálják a megvalósítása alatt tervezett projektgeneráló animáló tevékenységek és a projektek kiválasztásának folyamatai.

A fejlesztési stratégia a **KSK rendelet által meghatározott 11 tematikus cél** közül, a következőkhöz illeszkedik:

1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése
3. A kis és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

A HFS által támogatott valamennyi fejlesztés tekintetében elvárás az innovatív megközelítések, technikák alkalmazása, kiemelten fontos a helyi gazdaság, a helyi vállalkozások támogatása. A megújuló energiák terjedésének elősegítésén túl fontos fejlesztési cél a mélyszegénység elleni küzdelem megalapozása, annak elősegítése.

A **Partnerségi Megállapodás öt átfogó fejlesztési prioritása** közül, az alábbiakat támogatja:

4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése;
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása;

A stratégia kiemelt célja a helyi identitás fejlesztésén alapuló társadalmi felzárkózás elősegítésén és a térségi népességcsökkenés lassításán túl a kisléptékű gazdasági növekedés támogatása elsősorban a piacépítő helyi termékek előállítására és piacra juttatására terén.

Stratégiánk a **1305/2013/EU rendelet tizennyolc fókuszterületéből**, a következőket érinti:

3A fókuszterület: az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig az által, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és szervezetekben és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció;

5C fókuszterület: a megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése;

6. Prioritás: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre:

6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése;

6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben;

Az intézkedések célja a rövid ellátási lánc kialakulásának részbeni elősegítésén és a megújuló energiafelhasználás további terjesztésén túl a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása.

A HFS a Vidékfejlesztési Program LEADER intézkedésében megfogalmazott alábbi célokon alapul:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások),
2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása,
3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképességének erősítése,
4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

Melyek alapján a HFS fejlesztési területeiben megjelennek a helyi gazdaság megerősítésének, a kedvezőtlen társadalmi, demográfiai folyamatok enyhítésének, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható működés kialakításának törekvései.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

Egyesületünk 2015 év őszén kezdte meg - az Irányító Hatóság által kiadott útmutatókban leírtak alapján- Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatát, és immár Helyi Fejlesztési Stratégiájának elkészítését. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az új európai uniós ciklusba – majdnem teljesen változatlan településkörrel tudunk átlépni, ami reményeink szerint az itt élő pályázni készülő szervezetek számára is előny lesz, a megszokott információs csatornák frissítésével, de alapvetően változatlanul hagyásával.

Az új ciklus, és az ezzel járó feladatok megkezdését a már előző években, térségünkben megszokott módokon hirdettük meg. Ennek legfontosabb felülete, az egyesületi honlap a www.leaderszenergia.hu oldalon. A felület 2008 óta változatlan címen működik, és látogatottság idénre, már a 23 000 –es számot is elérte. Itt minden, a felülvizsgálattal kapcsolatos tevékenységünk dokumentálása, időrendi sorrendben megtalálható.

Elmondhatjuk, hogy a térségi szervezetek, erről az oldalról szerzik elsődlegesen információikat, a Vidékfejlesztési Program kiírásairól, ezen kívül pedig plusz információs feladatot is ellát, amikor az aktuális fejlesztéspolitikai hírekről, jövőbeni térségi rendezvényekről is beszámolunk, rajta.

Másik jelentős információs eszközünk internetes levelezőrendszerünk, melynek címlistái, a térségi ágazati szereplő szervezetek csoportosításával azonnali, szinte teljes körű e-mail küldést tesznek lehetővé, számunkra. A címtár számos csoportja - mint pl „Szigetvári járás önkormányzatai”, „Kézművesek”, „Szentlőrinci járás civilek” stb. - differenciált, témák szerinti információ küldését teszi lehetővé, amivel régebb óta élünk is. Ez a levelezőrendszer, a legjobban és leggyorsabban működő csatorna, ahol aktuális pályázati tanácsadói munkánk jelentős része is zajlik.

Ezen a rendszeren keresztül küldjük ki információs hírleveleinket is, amelyek 2015 tavaszáig havi rendszerességűek voltak, a tavalyi, viszonylag csendes fejlesztési időszak miatt pedig, eseti küldésűek lettek. Amennyiben, az új tervezési időszak pályázati munkája beindul, akkor hírlevelünk újra havi rendszerességgel fogja aktualitásokkal ellátni, partnereinket.

További hasznos megjelenési felületek vannak, a térségi önkormányzatok honlapjain, melyekre rendszeresen helyezünk fel munkánkkal kapcsolatos információkat. Ezek az oldalak eltérő színvonalúak, és egyesületünk a jobban menedzselte honlapokra szokta híreit elküldeni, megjelentetésre.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása több hónapig tartó folyamat, amelyhez szeretnénk a lehető legszélesebb körű térségi aktivitást, és hozzájárulást elérni. Ehhez a munkához természetesen bárki csatlakozhat, aki észrevételeivel, tanácsaival, javaslataival szeretne hozzátenni, az itteni közösség következő évekre szóló, fejlesztési irányokat megjelenítő stratégiájához.

Irodánk, mely 2008. ősze óta Szigetváron üzemel, munkanapokon nyitva van mindenki előtt, kollégáink megfelelő szakmai segítséget adnak a tájékozódáshoz, az igények megfogalmazásához és HFS- be való becsatornázásához.

Régi hagyomány, hogy a térségben megjelenő önkormányzati, vagy civil kiadványok, újságok rendszeresen megkeresnek minket, aktuális pályázati hírek megjelentetése miatt, ezekben több kevesebb rendszerességgel, szintén be szoktunk munkánkról számolni.

2015 ősztől már több térségi tájékoztatót tartottunk, az elmúlt ciklus eredményeinek bemutatására. Ezek a tájékoztatókon nem csak a befejezett beruházások, és pályázati eredmények voltak érintve, hanem folytattuk, a már 2014 kora tavaszán elkezdett önkormányzati-civil szervezeti és vállalkozói kör, fejlesztési elképzeléseinek felmérését. Ezek összefoglaló anyagai, például már a 2014 évben megyei intézményrendszer felől érkező megkeresések projektgyűjtéséhez is, segítséget nyújtottak.

A tervezés térségi meghirdetésére, 2015.10.29 –én Szigetváron térségi tájékoztató keretein belül került sor, ahol több egyéb ágazati előadás mellett, a munkaszervezet vezető bemutatta, a tervezési időszak főbb feladatait, a szükséges ütemezéseket. Ezek a rendezvények hatáskörüket tekintve, a teljes tervezési területünket érintik, tehát fontos, hogy a lehető legtöbb résztvevőt el tudjuk hívni. Ez általában sikerülni szokott, de ehhez muszáj kicsit más témákat is bevonni az előadások közé. A HFS tervezést megnyitó tájékoztató után megkezdődött a munkát elvégző szervezeti struktúra kidolgozása, melynek kerete egy elnökségi ülés volt (2015.10.08.-án). Ezen elnökségünk kijelölte, a tervezésbe bevonni szándékozott szakemberek körét, és életre hívta a tervezés legfontosabb színterét, a Tervezést Koordináló Csoportot.

Munkánk informáló részének alapjai, a rendszeres, mikrotérségi (körjegyzőségi) szinten megtartott fórumok. Ezek a rendezvények, a legközvetlenebb és legaktívabb informáló, és felmérő tevékenységet teszik lehetővé, ahol minden település aktív közéleti szereplői, részt vesznek. A mikrotérségi tájékoztató fórumokat minden esetben, az adott területen található önkormányzatok megkeresésével kezdjük el szervezni, hiszen helyiség biztosítása, csak rajtuk keresztül szokott, megoldható lenni. A polgármesteri-hivatalok, vagy egyéb közfunkciójú helyiségek általában térítésmentesen rendelkezésünkre állnak, és a résztvevők értesítését, is a helyi polgármesterrel együtt szoktuk rendezni. Tapasztalataink alapján tudjuk, hogy az adott térségben, milyen aktív civil szervezet, illetve vállalkozás van, akiket emailben, telefonon, vagy a helyi önkormányzaton keresztül, meg tudunk hívni, a találkozóra. A fórumokra térségektől függően el szokott jönni a körjegyző is, mivel nekik is jó lehetőséget nyújt a találkozó, megismerni a pályázati lehetőségeket, és egyben a területén élők fejlesztési elképzeléseit.

Egy másik, már régebb óta hatékonyan működő stratégia készítést támogató intézményünk, a már említett Tervezést Koordináló Csoport. Ebben a csoportban jelentős rugalmasság és hatékonyság van, hiszen a benne részt vevő tagok minden esetben, az éppen szükséges feladat elvégzéséhez vannak hozzárendelve, és szakmai munkája csak e feladat eredményes elvégzéséig tart. A csoport tagjait

minden esetben, az egyesület elnöksége választja meg, melyben sokszor elnökségi tagok is szerepelnek. Az itt elvégzendő munka egyben meghatározza azt is, hogy milyen időszakban, hányszor üljön össze a TKCS. Benne általában külső szakemberek is találhatóak, akik kiegészítik az elnökségi tagok feladatvégzését. A csoport tagja minden esetben a munkaszervezet vezető, aki a munkavégzéshez szükséges dokumentációk előkészítéséért és összegyűjtéséért is felel, vagyis megteremti, a tervezési munka hátterét. A mostani tervezési folyamat jó alkalom arra, hogy a TKCS olyan külső szakembereket válasszon, akik egy-egy terület speciális ismereteinek szakértői így az általuk elkészített ágazati anyagok, nem lesznek túl általánosak. Ezen kívül fontosnak tarjuk azt is, hogy ne legyen véletlenül sem rajtuk, az esetünkben fennálló, a folyamatos itteni környezetből fakadó, helyi vakság sem.

A HFS készítésének időszaka alatt fontos kérdés volt, az egyes ágazatok jelenlegi helyzetének felmérése, és e szférák igényeinek begyűjtése. Erre a tevékenységre vonatkozóan, ágazati kerekasztalokat szerveztünk 2015 november és december hónapban, 3 alkalommal. Itt találkoztak tervezőink, járásaink legjelentősebb civil szervezeteivel, valamint helyi vállalkozásfejlesztési szakemberekkel, aktívabb vállalkozásainak vezetőivel. A találkozókön áttekintésre kerültek mindazon kérdések, melyek a járások alapos feltérképezését segítették, illetve lekérdezésre kerültek, az egyes ágazati szereplők igényei is. Ezt a két ágazati vezető tervező (Kovács Gábor civil szféra, Szarka Tibor gazdasági szféra) és a munkaszervezet vezető moderálásával végeztük el, akik igyekeztek a VP, és egyéb Operatív Programok forrásaira ráirányítani a figyelmet, és a fejlesztési elképzeléseket, azokkal összhangba hozni.

Mivel szervezetünk egyesületként működik, ezért a jogi személyiségre törvényileg meghatározott működési keretek között szervezi munkáját, vagyis minden alapvető döntést, a legfőbb döntéshozó szervünk, a „Közgyűlés” hoz meg. Ez a döntés nagy térségi beágyazottságot feltételez és elfogadás esetén jelent is, hiszen tagságunk tagjai működési területünk önkormányzataiból, civil közösségeiből és gazdasági szervezetiből tevődik össze. Ha tehát elfogadásra kerül egy stratégiai irány, akkor azt az itteni települések, és az említett egyéb résztvevők fogadják el.

A közgyűlési döntések előkészítését a munkaszervezet végzi el és előzetes elnökségi megtárgyalás, illetve elfogadás után kerülhet csak szavazásra. Közgyűlésünk tehát az a fórum, ami a térségre vonatkozó vidékfejlesztési döntések legfontosabbjait, meghozza. Az itt megfelelő stratégiai irányok és azok részei, mint elfogadott HFS fogják a térség, elkövetkező 6 évét meghatározni.

Ez eltelt 7 év tapasztalataira építkezve, tervezési munkánk főbb elemeiben változatlan marad, hiszen a lényeges információ szerző és tervezési tevékenységek, nem változnak. Így minden HVS módosításakor térségeink helyzetének általános áttekintése, és projektötletek begyűjtése, valamint az összegyűlt egyéb észrevételek összesítése volt, az elsődleges feladat. Ezt követően pedig a hozzájuk források keresése, és igényeihez illeszkedő kiírások előkészítése történt és történik meg.

A 2008. évben elkészített és több alkalommal aktualizált Helyi Vidékfejlesztési Stratégia, a térség alapos felmérésén, a térséget ismerő szakemberek önkéntes bevonásával készült. A mostani munkában is jelentős szerepet kapnak ezek a szakemberek, munkaszervezeti alkalmazottak, valamint az elnökség aktívabb tagjai.

A gazdaságfejlesztés területét a 2008-as HVS Tervezést Koordináló Csoportjának vezetője vállalta el, aki a térségben eltöltött, több mint 20 éves banki középvezetői tapasztalatokkal járul hozzá, a stratégiaalkotáshoz.

A térségi civil szféra igényeinek beépítését egyesületünk egy korábbi elnökségi tagja látja el, aki a Magyar Művelődési Intézet munkatársa, ezen kívül az elmúlt 10 év során, számos térségi civil szervezet megalakítása és támogatása okán ismerte meg, a tervezési terület civil aktivitását. Ide kapcsolódik az alelnök munkája, aki a közösség- és humánerőforrás-fejlesztés terén tevékenykedett, az elmúlt 18 évben.

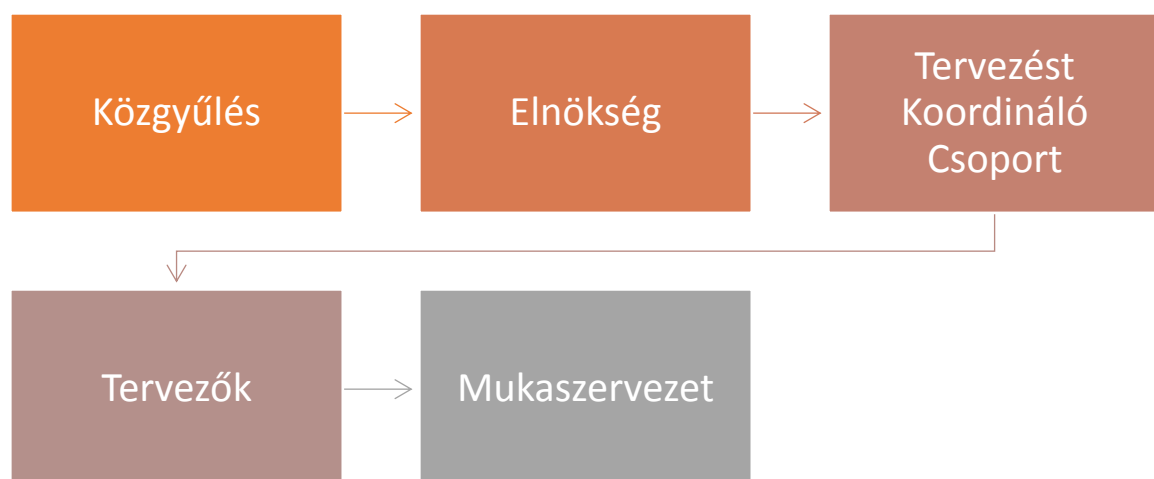
Szintén aktívan vesz részt a munkában az egyesület elnöke, aki a közigazgatási, közszolgáltatási területeken szerzett 25 év szakmai tapasztalatával az önkormányzati szféra, és a lakosság igényeit is beépíti, a stratégiai tervezés folyamatába.

Egyesületünk elnökségi tagjaként vesz részt a tervezésben, a Szentlőrinci Járás egykori HVI vezetője, aki 40 év területfejlesztési és vidékfejlesztési tapasztalatával, rangidős tervezőként felel a stratégia, vidékfejlesztési vonatkozásaiért.

A szervezet környezetmérnök és pedagógus végzettségű titkára 6 év területfejlesztési és 8 év vidékfejlesztési tapasztalattal, kiváló térségismerettel rendelkezik, ezen felül a stratégia fenntarthatósági vonatkozásait is kezeli.

Az akciócsoport agrárvégzettségű munkaszervezet vezetője, 13 év szakmai tapasztalattal rendelkezik az agrárium, a vidékfejlesztés (HACS munkaszervezet vezető 2007-2015), valamint foglalkoztatási programok megvalósítása szakterületeken, így elemző-összegző munkája egyértelműen biztosítja, a stratégia minőségét.

1. számú ábra: Tervezés hatásköri szervezeti rendszere.(saját forrás)

Fontos leszögezni, hogy szervezetünk legitimitását, az itt élők igényeinek európai uniós fejlesztési rendszerbe történő közvetítése adja. Ezt pedig akkor tudjuk megtenni, ha a helyi szakmai

szervezeteket képesek vagyunk leültetni és együttgondolkodásra rávenni, ezen keresztül pedig arra, hogy meg tudják adni azokat, a nekik szükséges igényeket, amik rajtuk keresztül az itt élőknek is fontos, és hasznos.

Ezek helyszínei, az ágazati kerekasztal találkozók voltak, ahol részletesen lekérdezésre kerültek a közösségi vélemények és igények. A találkozókra kifejezetten, az itt működő szervezetek véleményére voltunk kíváncsiak, az elhangzott vélemények, és igények legnagyobb hányada bekerült stratégiánk helyzetfeltáró és elemző részeibe, ezen kívül az intézkedési tervben kidolgozásra kerültek, az igényeikre épülő támogatási kiírások.

Ezek mellett egy másik, folyamatosan végzett szondázási módszerünk haladt a maga útján. Ez pedig a projektötletek, adatlap formájában való lekérdezése volt. Ezek eredeti beadási határideje 2015.11.30 volt. A határidő után is kaptunk még belőlük vissza, mely összességében térségünkről 140 db projektötletet adott, és összességében több, mint 3 milliárd Ft összértékű forrásigényt jelent. Véleményünk szerint ezek az igények, a legbiztosabb és legpontosabb felmérést adják, az itt élők elképzeléseiről. Az adatlapokon beérkezett igényeket, összesítő táblázatban lehet megtalálni, HFS - ünkhez csatolt **1. számú mellékletben**.

A stratégiánk alapvetően ezekre, a fejlesztési elképzelésekben megfogalmazott igényekre alapoz és reagál, melyből a legfontosabbakat bemutatjuk:

A legtöbbször elhangzott, talán leginkább megalapozott az a megállapítás, hogy járásainknak számos olyan értéke van, amely fontos a helyi közösségei számára, viszont nincsenek megfelelő módon kezelve és szükség van, ezek megőrzésére, bemutatásuk megteremtésére, illetve fejlesztésére is. Ezek lehetnek a kulturális, természeti, vagy akár hagyományos mezőgazdasági értékek, melyek utókornak való továbbadása, az itt élők kötelessége és egyben lehetősége is, hiszen egyediségük - és sajnos számuk folyamatos csökkenése okán – turisztikai vonzerőt jelenthet az ország, más területein élőknek. Feladatunk, hogy stratégiánkban ezzel foglalkozzunk, és lehetőségeink szerint dolgozzunk ki, valamilyen hozzájuk kapcsolódó fejlesztési irányt, támogatási lehetőséget.

Több, a mikro-térségekből érkezett javaslatokban is összecsengő észrevételt találtunk, mely a helyi termék témaköréből érkezett, és amelynek két oldalú megközelítése alakult ki: egyrészt az önkormányzataink jelentős részénél működő mezőgazdasági tevékenységek során előállított zöldség-gyümölcs alapanyagok tovább-feldolgozásának igénye, másrészt az itt élő kézművesek részéről munkájuk, és az általuk előállított termék piacra jutásához rendelt támogatás révén. A térségi termékek feldolgozottság fokának javítása alapvetően gazdasági hatású, ez mellett viszont a térségi hagyományos kézműves értékek megőrzését is jelentheti egyben, tehát egyszerre van gazdaságfejlesztési és kulturális hatása is. A felvetések és tématerületek, beépítésre kerültek HFS-ünkbe.

Jó néhány, itt élő szereplőtől felmerült javaslat, Horvátország szomszédságából adódóan, a magyar-horvát határon átnyúló gazdasági, és kulturális kapcsolatok erősítése. Ennek témája sok térségünkben lefolytatott beszélgetésben felmerült, tehát igény van ebben az irányban történő kapcsolatfelvételre, annál is inkább, mivel ezt a fejlesztési igényt a vállalászati szféra is megerősítette kerekasztal-beszélgetéseink során. Emellett a civil szféra képviselőivel folytatott kerekasztal-beszélgetések során fokozottan merült fel a helyi identitás fejlesztésére, közösségépítésre, valamint az ifjúság felkarolására vonatkozó fejlesztési igény. Szintén a civil kerekasztal foglalkozott a hátrányos

helyzetű vagy sérülékeny csoportokat érintő nehézségekkel és az azokhoz kapcsolódó megoldási javaslatokkal. Ebben a csoportban vett részt a Bükkösi Közösségfejlesztő Egyesület elnöke, aki 18 év közösségfejlesztési tapasztalat birtokában jelentős rálátással rendelkezik a hátrányos helyzetű csoportok problémáira. Szintén részt vett a munkában a döntően cigány (roma) lakosságú Cserdi község polgármestere, aki nemcsak a cigányság örökségmegőrzésének, hanem a társadalmi kirekesztettséggel fenyegetett népesség felkarolásának szemléletét építette be a tervezési folyamatba.

Fontos kijelenteni, hogy más fejlesztési stratégiát eredményez, ha egy szűk szakmai plénum által, "távolról" és kizárólag szakmai szempontokra építkezve történik elkészítése, és más, ha a térségben a lehető legtöbb partnert bevonják, majd véleményüket meghallgatva, azok mind beépítésre kerülnek oda. Előbbi esetben egy a szakmai szempontokat jól figyelembe vevő, de steril anyag készül, ami túl elnagyolt és általános, míg utóbbi esetén, inkább helyi igénylisták összeállítása történhet meg. Egyik megoldás sem ad a terület adottságaira, és lehetőségeire épülő koherens stratégiát. Ennek a két metódusnak következetes kombinálása és kiegyenlítése, csak helyi szakemberekre építhet, de a stratégia-tervezés szabályait jól ismerő, intézményi keretek között végezhető el. Véleményünk szerint ez a kettős feltétel jelenleg, a LEADER HACS-oknál van meg.

A Stratégiaalkotás folyamatában végzett tevékenységek részletezését, lásd a **2. számú melléklet** táblázatában.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Szinergia Egyesület tervezési területe, az ország Dél-nyugati részén fekvő Baranya Megyében található Szentlőrinci és Szigetvári Járások teljes területét fedi le, melynek támogatásra jogosult lakónépessége 29.174 fő.

2. számú ábra: Az egyesület Magyarországon belüli elhelyezkedése.

Szentlőrinci Járás: Bicsérd, Boda, Bükkösd, Cserdi, Csonkamindszent, Dinnyeberki, Gerde, Gyöngyfa, Helesfa, Hetvehely, Kacsóta, Királyegyháza, Okorvölgy, Pécsbagota, Sumony, Szabadszentkirály, Szentdénés, Szentkatalin, Szentlőrinc, Velény, Zók,

Szigetvári Járás: Almamellék, Almáskeresztúr, Bánfa, Basal, Boldogasszonyfa, Botykapeterd, Bürüs, Csebény, Csertő, Dencsháza, Endrőc, Gyöngyösmellék, Hobol, Horváthertelend, Ibafa, Katádfa, Kétújfalu, Kisdobsza, Kistamási, Magyarlukafa, Merenye, Molvány, Mozsgó, Nagydobsza, Nagypeterd, Nagyváty, Nemeske, Nyugotszenterzsébet, Patapoklosi, Pettend, Rózsafa, Somogyapáti, Somogyhárság, Somogyhatvan, Somogyviszló, Szentegát, Szentlászló, Szigetvár, Szörény, Szulimán, Teklafalu, Tótszentgyörgy, Várad, Vásárosbéc, Zádor,

A 2007-2013-as programozási időszakban kizárólag külterülettel jogosult települések Szentlőrinc, illetve Szigetvár városok voltak. Jelen tervezési periódusban Szentlőrinc város teljes területével LEADER település, ezzel szemben Szigetvár még a jelentős lakosságszámmal rendelkező külterületeivel sem jogosult a LEADER források lehívására.

1. földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők;

A közigazgatási rendszer átszervezéséből következő változások során nem változott az a tény, miszerint a Szentlőrinci és Szigetvári járásokban 66 település helyezkedik el 899,65 négyzetkilométeren a Nyugat-Mecsek, a Dél-Zselic és az Ormánság kistájak ölelésében. Tagoltságnál fogva a térség domborzati, éghajlati és földrajzi viszonyai sokszínűek.

A Szentlőrinci járásban 21 település található, járási központja Szentlőrinc városa. A Szigetvári járást 45 település alkotja. Itt is csupán egy kisváros található, Szigetvár. Tehát két városról és a köréjük szerveződő 64 településről beszélhetünk. A kedvezményezett járások besorolásáról 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján a Szentlőrinci Járás a kedvezményezett, míg a Szigetvári Járás a fejlesztendő járások közé tartozik.

Baranya megye és ezen belül a Szigetvári járás a zsáktelepülések számát tekintve országosan is első helyen áll. A Szigetvári járásban a települések 80 %-a 500 fő alatti település, ez 36 települést jelent. A falvak 13 %-ában a lakosság száma a 100 főt sem éri el.

A Szigetvári Járásban 25.055 ember él, közülük 10.728 Szigetváron, a fennmaradó lakosság él a 44 településen.(KSH 2014)

A Szentlőrinci Járásban a lakosság elhelyezkedése ennél kiegyenlítettebb képet mutat. A járás 21 települése közül 3 település lakossága haladja meg az 1000 főt, 4 településen 500-1000 fő közötti a lakosság, a járás 75 %-át apró, törpefalvas településszerkezet jellemzi. A járás településeinek csaknem 20%-a nem éri el a 100 főt.

A Szentlőrinci Járásban összesen 14.847 ember él, melyből Szentlőrincen 6.577 fő a lakosságszám.(KSH 2014)

A térségben a születések száma a folyamatosan csökken. A vándorlási egyenleg utoljára 2001. évben volt pozitív, mélypontját 2011-ben érte el -11,9 ezrelékponttal.(TEIR)

A térségben a mai demográfiai jellemzők legfontosabb eleme a két járási székhely meghatározó szerepe. Mivel a jelentős foglalkoztatók Szigetváron vannak a migrációs hatás a kistelepülésekről a járások központi településeire, vagy Pécsre irányul.

A korösszetétel tekintetében feltétlenül meg kell említeni, hogy bár a korábbi évekhez viszonyítva romlott az arány, ennek ellenére még mindig 14,9 %-os a 14 éven aluli lakónépesség aránya, mely a

megyei átlagot jóval meghaladja, sőt a régiós, valamint az országos értékeket is túllépi. A 60 éven felüliek aránya 2000 óta folyamatosan emelkedik, 2013-ra elérte a 20,3 %-ot, bár ez az érték még így is elmarad a megyei, vagy országos átlagoktól.(TEIR)

Az akcióterületen élők több nemzetiséghez tartoznak, svábok, horvátok, romák jelentős számban élnek több településen.

A közösség területének bizonyos részein rendkívül magas a roma lakosság részaránya, míg tervezési terület szintjén a 2001. évben arányuk a 4,3 %-ot érte el, ez az érték 2013-ra 7,6 %-ra emelkedett. Ez mindkét felmérés időpontjában duplája volt az országos átlagnak, de a megyei értékeket is erősen meghaladta.(TEIR)

A LEADER- térség kohéziója több területen is jelentkezik, egyrészt a két járást a 6-os számú főközlekedési útvonal hasonló mértékben metszi ketté. Míg az ettől északi területeken a térség turisztikai vonzerejét jelentő erdős dombvidékek találhatóak, addig déli irányban a magasabb agrárpotenciállal bíró mezőgazdasági művelésű területek helyezkednek el mindkét járás esetében, mely természeti adottságok megkövetelik a közös fejlesztési koncepciók kialakítását. Túl ezen mindkét járás területén kiemelkedően magas az apró- és törpefalvak, valamint a zsáktelepülések száma. Ez szintén a hasonló fejlesztési irányvonalak alkalmazását vonja maga után.

2. korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek;

Az akciócsoport tervezési területe a 2007-2013-as programozási időszak lezárulása után sem változott, így részben a korábbi LEADER tapasztalatok, részben az akciócsoport által megnyert ágazati pályázatok, megvalósított programok, valamint az önkormányzati és civil szférák közös elképzelései is erősítették a térségi együttműködések. Ezek közül legjelentősebbek a Szinergia Foglalkoztatási Paktum, mely a térség munkaerőpiaci szereplőinek egymásra találását hivatott elősegíteni, a közös horvát-magyar határon átnyúló kapcsolatok, valamint a térségek közötti projektekből megvalósult programok és fejlesztések (Mecseki Mézeskörút, Kistermelők Háza, Szinergia Lovastúraút, Helyi Értékek Turisztikai Programja,) szintén jelentős együttműködési faktorok voltak a térség közelmúltjában.

3. az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása, a stratégia céljainak megvalósításához;

A stratégiai célok megvalósításához, az erőforrások kritikus tömegének kell rendelkezésre állnia. Ez a stratégiához rendelt forráskeretek nagyságáról, részben az akciócsoport munkaszervezetének létszámától függ elsősorban. Mivel ezek az adottságok a 2014-2020-as programozási időszak alatt nem teljes körűen állnak rendelkezésre, így az akciócsoport és a tervezési terület egyéb adottságainak előtérbe helyezése, aktivizálása szükséges.

Ezek alapján építeni kell az előző programozási időszakban megvalósult projektek eredményeire és a projektgazdák közötti ágazati, vagy ágazatközi összefogásokra, meglévő, vagy kialakuló civil szervezeti és önkormányzati együttműködésekre ideértve a START Közmunkaprogram eredményeit, összefogásait.

A Szinergia Egyesület elnöksége az előző időszakban is aktívan segítette a munkaszervezet munkáját gondolataival, ötleteivel, energiáival. A szervezet tagsága szintén hozzájárulhat a stratégia megvalósításához, egyrészt pályázóként, másrészt ötletgazda, vagy együttműködő partnerként is, különösen fontos erőforrást jelenthetnek a szervezet tagságában belépett helyi termelők.

4. személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást, részvételt lehetővé tevő helyi karakter.

Összességében elmondható, hogy a LEADER-térség területén egy kialakult jól működő helyi közösség jött létre, mely a térségben tradicionálisan együttműködő önkormányzati, civil és vállalkozói szféra összefogásával a helyi hálózatosodás útjára lépett, ebben jelentős szerepe van a szervezet legitim és elismert elnökségének, valamint a több tíz éves szakmai múlttal és térségi kapcsolatokkal, munkatapasztalattal rendelkező munkaszervezeti alkalmazottaknak.

A tény, hogy a 2014-2020-as programozási időszak LEADER forrásai nem teszik lehetővé a térségi szinten aktívan segítséget nyújtó, helyi fejlesztési csoport fenntartását, így a megfelelő helyi karakterek megtartása az akciócsoport részéről erős kihívást jelent.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. Térszerkezeti adottságok

Térszerkezeti szempontból a terület fontos eleme a 6-os számú főközlekedési útvonal, mely a két járás területét hasonló mértékben metszi ketté. Míg az ettől északi területeken a térség turisztikai vonzerejét jelentő erdős dombvidékek találhatóak, addig déli irányban a magasabb agrárpotenciállal bíró mezőgazdasági művelésű területek helyezkednek el.

A területet északról déli irányban három vízfolyás tagolja, melyek nyugatról keletre: a Gyöngyös az Almás-patak és a Bükkösdi-víz, mindhárman a Fekete-víz vízhozamát gyarapítják.

A térség településszerkezetére a két centrálisan elhelyezkedő kisváros dominanciája jellemző, ezektől kiindulva érhetők el a mikro-térségi központok, melyeket szinte minden esetben a zsákszerűen elhelyezkedő apró- és törpefalvak öveznek.

Közútellátottság tekintetében a térség szintén jelentős hátrányokkal küzd. Kelet-nyugati irányban a 6-os számú főközlekedési útvonal metszi ketté, míg a 67-es út Szigetvártól indul északi irányban Kaposvár felé. Amelyeket kiegészíti a településeket összekötő alsórendű úthálózat.

A vasúti infrastruktúrát a 40 számú vasútvonal képviseli Pécs-Szentlőrinc-Sásd háromszög tekintetében, ezen kívül a Szentlőrincről Sellye és Barcs irányában húzódnak alsóbbrendű vasúti pályaszakaszok.

A közösség infrastrukturális adottságairól elmondható, hogy egy nagyon jellemző vonást mutat, a városok dominanciáját.

Legyen az közlekedési, humán, egészségügyi vagy akár telekommunikációhoz kapcsolódó infrastruktúra, a két város túlsúlya a meghatározó. A közlekedés adottságai közül kiemelendő, hogy a közösség területén két főút (6-os, 67-es számú) halad át, ennek ellenére az egyik fő problémát az okozza, hogy a falvak mintegy egyharmada zsáktelepülés, amit csak közúton lehet megközelíteni. A közösségben hiányoznak a kerékpárutak, valamint a többfunkciós mezőgazdasági utak. A közutak döntő része felújításra, megerősítésre szorul, ez igaz mind az alsórendű, mind a főutakra. A belterületi utak állapota sem kielégítő. A vasút alárendelt jelentőségű, a kistelepülések zöméről nem is elérhető. Vízi vagy légi közlekedési infrastruktúra nincs a térségben. A tömegközlekedés színvonala nem megfelelő.

A közösség infrastrukturális adottságairól elmondható, hogy egy nagyon jellemző vonást mutat, a városok dominanciáját.

Legyen az közlekedési, humán, egészségügyi vagy akár telekommunikációhoz kapcsolódó infrastruktúra, a két város túlsúlya a meghatározó. A közlekedés adottságai közül kiemelendő, hogy a közösség területén két főút (6-os, 67-es számú) halad át, ennek ellenére az egyik fő problémát az okozza, hogy a falvak mintegy egyharmada zsáktelepülés, amit csak közúton lehet megközelíteni. A közösségben hiányoznak a kerékpárutak, valamint a többfunkciós mezőgazdasági utak. A közutak döntő része felújításra, megerősítésre szorul, ez igaz mind az alsórendű, mind a főutakra. A belterületi utak állapota sem kielégítő. A vasút alárendelt jelentőségű, a kistelepülések zöméről nem is elérhető. Vízi vagy légi közlekedési infrastruktúra nincs a térségben. A tömegközlekedés színvonala nem megfelelő.

A közművesítés terén sikerült előrelépést elérni a csatornázott szennyvízelvezetés terén, jelentős összegű EU-s támogatások segítségével számos (Dencsháza-Hobol, Bükkösd, Hetvehely, Kacsóta, Királyegyháza, Nagydobsza-Kisdobsza). A vezetékes gázbekötések arány magasabb a Szentlőrinci járásban. A kábeltévé- szolgáltatás is a közösség településeinek többségében elérhető. A pénzügyi szolgáltatások körében a két városi rangú településen érhető el több hitelintézet fiókja (OTP, Takarékszövetkezetek), a közösség települései közül csak a nagyobb népességűeken érhető el takarékszövetkezeti bankfiókok, több helyen korlátozott nyitva tartással.

Szintén örömteli, hogy az egészségügyi alapellátáshoz tartozó fejlesztések több helyen is megvalósultak az elmúlt években (Szentlőrinc, Szigetvár).

A közigazgatás átszervezésével és korszerűsítésével az elektronikusan intézhető ügyek köre jelentősen kibővült, mellyel a kistelepülések internet-hozzáférése nem fejlődött kellő mértékben. A kormányablakok a városokban érhetőek el, míg földhivatal csak Szigetvár városában található. A postai szolgáltatási köre jelentősen beszűkült a mobilposta bevezetésével.

A térség számos településén még hiányos az Internethálózat kiépítettsége, sőt a Zselici dombok zsáktelepülésein a mobil telefonos szolgáltatók lefedettségei is rendkívül rosszak.

2. Környezeti adottságok

A térség három földrajzi kistáj, a Nyugat-Mecsek, a Dél-Zselic, és az Ormánság találkozásánál helyezkedik el, területe 899,65 km². Hármass tagoltságánál fogva a térség domborzati, éghajlati és földrajzi viszonyai sokszínűek, felszínén a síkságok, dombságok és a középhegységi nyúlványok mindegyik típusa megtalálható. A gránitból, vagy helyenként kristályos palából álló őshegység mindenütt fellelhető a mélyben. A térség kontinentális éghajlati viszonyaira jellemző, hogy a

Földközi-tenger felől érkező enyhe légtömegek és a Mecsek védőövezete hatására a táj szubmediterrán klímajelleget mutat. Ez Magyarországon ennek a térségnek az egyedülálló sajátossága. Enyhe a tél, korai a tavasz, meleg a nyár, hosszú az ősz, kiemelkedően magas a napsütéses órák száma. A csapadékmennyiség általában bő és egyenletes eloszlású. A hőmérséklet-ingadozások alacsonyak, a táj uralkodó szele északi, északnyugati irányú. A felsorolt jellemzők következtében a térség északi, dombvidéki területein háborítatlan és összefüggő erdőségek alakultak, míg a déli, síkvidéki részeken magas termőértékű agrárterületek uralkodnak.

A talajtakaró az éghajlati és kőzettani tulajdonságoknak megfelelően változik. A patakok völgyében a réti öntéstalaj, a heglábfelzárkókon réti talajba megy át. A dombvidékeken az erdőségi talajfajták jellemzők, míg a magasabb mecseki nyúlványokon a barna erdőtalajok uralkodnak. A lösztakarós tájakon barnaföldek találhatóak, helyenként csernozjommal átalakulva. A zselici tájakon a kedvezőtlen talajviszonyokhoz az erőteljes erózió is hozzájárul.

Jelentősebb vízfolyásai az Almás patak Bükkösd-i víz, a Pécsi-víz és az Okor patak. Állóvizei főként mesterséges tavak, amelyek közül kiemelkednek a csertői, somogyapáti, sumonyi, szentlászlói halastavak, valamint az almamelléki, a bicsérdi, bodai, boldogasszonyfai, bükkösd-i, domolosi, hetvehelyi, kétújfalui, magyarlukafai és merenyeyi horgásztavak, illetve a most épülő helesfai tó. A térség gazdag termál- és ásványvíz-készlettel rendelkezik, az eddig feltárt hévforrások közül legjelentősebbek, szigetvári és szentlőrinci hévizek. A térség a dombvidéki jelleg miatt vizekben gazdag, annak ellenére, hogy igazán jelentős vízfolyásokkal nem rendelkezik, a számos nagyterjedésű horgászó kiváló lehetőséget biztosít a horgászturizmusra alapozott vidéki gazdaságfejlesztéshez.

A térségben a légszennyező anyagok döntő többsége a lakossági tüzelésből ered, a mezőgazdasági és ipari üzemek emissziója nem jelentős, a szálló por és nitrogénoxid mennyisége a 6-os főút mellett sem lépi túl a megengedett emissziós normákat. Az utóbbi években letelepedett üzemek kibocsátása még együttesen sem jelentős, főképpen a térség északi részén elhelyezkedő nagyterjedésű erdőségek jótékony hatása miatt. A térség felszíni, felszín alatti vizeinek minőségét a területen elhelyezkedő települések környezeti állapota befolyásolja. A talajvíz általában szennyezett, egyrészt a mezőgazdasági művelés, másrészt a szennyvízelhelyezés hiányosságai miatt. Am az elmúlt évek során regionális szinten is kiemelkedően sok projekt indult, több települést felölelve a térségi szennyvízelvezetés megoldására, melynek következtében a téren is jelentős, ám lassú javulás várható. A rétegvizek is csak előzetes vízkezelés után használhatók fel ivóvízként. A terület rendelkezik a távlati vízigényei kielégítésére elegendő felszín alatti vízkészlettel.

A mediterrán jelleg hatására az országban egyedülálló növénytársulások élnek itt, melyek egyébként csak a Földközi Tenger környékén honosak. A térség háborítatlan természeti környezetét az itt található országos jelentőségű védett természeti területek jellemzik legjobban, főként a Zselici Tájvédelmi Körzet és a Szentegáti Erdő Természetvédelmi Terület és a Gyűrűfői Természetvédelmi Terület, melyek a több mint egy tucatnyi helyi védettségű területtel együtt számos védett és fokozottan védett állat és növényfaj számára jelentenek élőhelyet. Így a természetvédelem és az ökoturizmus területén is rendelkezik kitérési pontokkal a térség.

3. Kulturális erőforrások

A Szinergia Egyesület akcióterületén az előző fejlesztési időszakban jelentős kulturális infrastruktúra-fejlesztések történtek, legalábbis abból a szempontból, ha az elmúlt húsz évet vesszük bázisul. A rendszerváltás előtti Kultúrház-hálózat ugyan nem épült újjá, de a megváltozott igények és funkciók ezt nem is indokolták. Viszont még attól is messze vagyunk, hogy legalább a mikro-térségi központokban legyen megfelelő infrastruktúra és szakember. A meglévő színterek és szakmai kapcsolatok azonban már egy jó hálózatot alkotnak és egy teljes akcióterületet lefedő, országos rendszer részeivé válhatnak.

Az Integrált Községi Szolgáltató Tér pályázati program az utóbbi évtizedek legnagyobb és legsikeresebb kulturális vidékfejlesztési programja. A TSZK program kicsit könnyített feltételekkel ennek folytatása. A fejlesztés eredményeként színvonalas közösségi terekkel és szolgáltatásokkal gazdagodtak a pályázó települések. A csökkenő, vagy hiányzó bérfinanszírozás azonban nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, a pályázó szervezet sajnos gyakorlatilag sehol sem tudja kitermelni az ott dolgozó szakember(ek) bérét. Egyre gyakrabban találkozunk közmunkában odairányított, jobb esetben kulturális közmunkában dolgozó IKSZT munkatárssal. Az intézményrendszerben dolgozók az alacsony bérek ellenére is színvonalas munkát végeznek, azonban egy kicsit jobb ajánlat hírére, maguk és családjuk érdekében váltaniuk kell. Ezért aztán az elviselhetőnél nagyobb mértékű a térségi fluktuáció.

1.számú táblázat: IKSZT támogatást elnyert települések, illetve szervezetek a Szinergia Egyesület akcióterületén(forrás:NAKVI)

1.	Bicsérd	Bicsérd Község Önkormányzata
2.	Cserdi	Cserdi Község Önkormányzata
3.	Ibafa	Gyűrűfű Egyesület
4.	Kacsóta	Kacsóta Község Önkormányzata
5.	Kétújfalu	Kétújfalu és Térségéért Egyesület
6.	Nagydobsza	Nagydobsza Község Önkormányzata
7.	Szigetvár	Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület

2. számú táblázat: TSZK támogatást elnyert települések, illetve szervezetek.(forrás NAKVI)

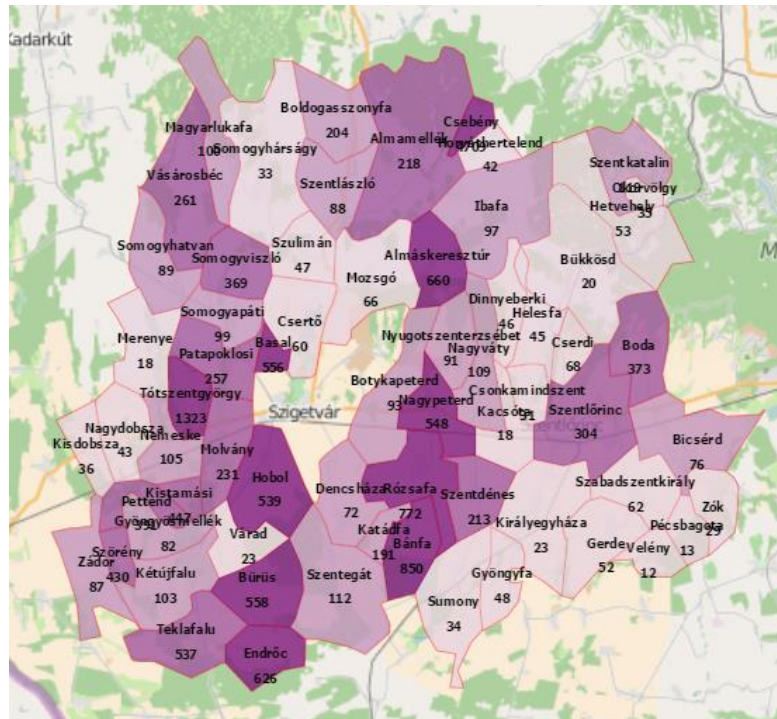
1.	Bükkösd Jövőjéért Alapítvány	Bükkösd
2.	Dencsháza Község Önkormányzat	Dencsháza
3.	Zók Község Önkormányzat	Zók

A tervezési területe tekintetében, az egyetlen térségi feladatkörű kulturális intézmény Szentlőrincen van a Szentlőrinci Művelődési Ház és Könyvtár. Az épület szépen felújított. jó adottságú, szabadtéri színpaddal rendelkezik, alkalmas nagyobb rendezvények, konferenciák, képzések megtartására. A vásártér, amely a Szentlőrinci gazdanapoknak biztosít helyszínt, pedig szintén kiváló közösségi tér, akár több ezer fő számára is. Ám ezen kívül több bejárattott megyei és országos jelentőségű gazdasági és kulturális rendezvény is öregbíti a térség jó hírét (Bicsérdi Burgonyafesztivál, Magyarlufafai Vendelnapi Búcsú, Mozsgói Kakasfesztivál, Somogyhárságyi Parasztolimpia).

Az IKSZT hálózat mellett van még egy potens, kulturális területen aktív, de sokkal tisztább profilú szervezet, a Csorba Győző Megyei Hatókörű Könyvtár KSZR hálózata. Elvileg a megye összes

települését lefedik, a legkisebbeket a könyvtárbuszok segítségével. A helyi könyvtárakban szinte jelképes összegért dolgoznak a könyvtárosok, itt is sok múlik a szakember személyiségén.

3. **számú ábra:** A települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma száz lakosra (db)(forrás TEIR)

A fenti ábrán jól látszik mennyire egyenetlen a könyvtárhasználat, de a nagy forgalom mégis zömében kistélepülésen fordul elő.

A könyvtár azért is jelentős kulturális szereplő, mert minden KSZR tag számára biztosít egy éves százezer forintos rendezvénykeretet, aminek a terhére egy előre összeállított műsorfüzetből műsort lehet rendelni. Általában a legnagyobb közösségi ünnepek műsorszolgáltatását oldják így meg a kistélepülések: falunap, mikulás, karácsony, Idősek napja, Húsvét. Sok településen az ebből a keretből szervezett egy-két esemény jelenti a kulturális életet.

A civil szervezetek száma jól mutatja a lakosság önszerveződő képességét, hátrányos helyzetű területen általában kevesebbet találunk belőle. Ehhez társul a civil szféra sajnálatosan alacsony érdekérvényesítő képessége.

3.számú táblázat: Regisztrált nonprofit szervezetek, ezer lakosra jutó száma, 2010 – 2013-ig(forrás KSH)

	2010	2011	2012	2013
Szentlőrinc	5.9	6.3	6.3	5.9
Szentlőrinci járás	7.2	7.8	7.8	7.8
Szigetvár	7.6	13.7	14.2	14.6
Szigetvári járás	8.1	10.8	11.3	11.5
Szinergia	7.8	8.3	8.4	8.5

Baranya megye	8.4	13.6	14.3	14.7
Magyarország	8.2	12.1	12.4	12.6

A fenti táblázat jól mutatja mennyire nem egységes az akcióterület, a civil aktivitás terén, 2011-ben az új civil törvény, az adatgyűjtés változása, esetleg az civilek számára kedvező pályázati feltételekkel megjelenő források miatt, vagy más okokból, mindenesetre a civil szektor bővülését tapasztaljuk, legfőképp Szigetváron, de a Szigetvári járásban is.

Ehhez képest Szentlőrincen csökken, a számuk. Ez mindenképpen gyengébb társadalmi kohézióra utal, a Szentlőrinci járás területén, pedig 2010-ben még nem volt ekkora a szakadék. Ez a fajta csökkenő társadalmi aktivitás, a fejlesztési források lekötésének is gátja lesz, ezért akciócsoportunk Nemzeti Együttműködési Alap forrásainak felhasználásával segítette elő, 2 térségi civil szervezet megalakulását.

Az idősoros tényadatok vizsgálata alapján továbbra is fennáll, az országosnál alacsonyabb mértékű foglalkoztatottság, a magas fiatalok munkanélkülisége, az ingázók magas aránya, valamint az alacsony képzettségűek magas részaránya, a munkanélküli populációban. A kedvezőtlen irányú demográfiai változás (népességfogyás) alapvetően a magas elvándorlási egyenlegről származtatható, melyhez a természetes fogyás 15 éve folyamatosan fennálló kedvezőtlen hatása is társul. A vándorlási egyenleg évek óta többszöröse az amúgy sem optimizmusra okot adó megyei értéknek (a közösségben különösen kedvezőtlenek voltak a 2008-2011. évek folyamatosan, és a 2013. év is). Mindezen negatív hatások eredőjeként a közösség lakónépességének létszáma több mint 3.500 fővel csökkent (tizenöt év alatt 10 %-os mértékű csökkenés). A fiatal, képzett és dolgozni akaró lakónépesség elvándorlása a helyben tevékenykedő vállalkozások számára is kedvezőtlen humán erőforrás-ellátottságot eredményez, megerősödési-kitörési lehetőségeiket gyengítve, rontva.

További tartós negatív tendenciaként jelenik meg két elem, a népesség megoszlásában:

1. az állandó népességben belül a 0-14 évesek részarányának folyamatos csökkenése (a tendencia az országos és a megyei állapothoz hasonlóan mozdul el, viszont a 2000. évhez képest a közösség előnye teljesen erodálódott). Ezért is szükséges a térségben fellelhető ifjúság számára a különféle közösségfejlesztő és önszervező programok támogatása a térség jövőjének biztosítása érdekében. (TEIR)
2. a 60 éven felüli népesség folyamatosan emelkedő részaránya is, mely évről-évre nagyobb megterhelést jelent a különféle ellátó rendszerekre (a tendencia szintén hasonló a megyei és az országos trendekhez). Ezzel szemben a nyugdíjasok magas száma erősségként is aktivizálható a helyi identitásfejlesztés és kultúra megőrzés terén a megfelelő eszközök és lehetőségek birtokában.

A közösségen belül, az etnikai kisebbség részaránya szignifikánsan emelkedett, bár már a 2001. évben is jelentősen felülreprezentált volt az országos és a megyei arányokhoz képest is. A jelentős mértékű felülreprezentáltság megmaradt, a részarány egyidejű jelentős megemelkedése mellett (2001.: 4,3 %, 2011.: 7,6 %). Ám a térség soknemzetiségű jellege egyben hozzá is segítheti, az érintett

településkört a nemzetiségi tradíciók, természeti és kulturális értékek megőrzésén keresztül, a gazdasági stabilizálódáshoz is.(TEIR)

Az apró- és törpefalvas településszerkezet, valamint zsáktelepülések magas száma alapján, egyértelműen látszik, hogy a térség lakosságának jelentős része fokozottan veszélyeztetett a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység problémája által. A funkcióhiányos kisvárosi központok, ezeknek a negatívumoknak még tüneti kezelésére sem képesek, a magasabb foglalkoztatási potenciált jelentő városok (Pécs, Kaposvár) pedig, az elégtelen közlekedési infrastruktúra miatt nehezen elérhetőek, a térségi lakosság számára.

Mindezek mellett a térségben jelentős, a sérülékeny csoportokhoz tartozó lakosság mértéke. Ide sorolhatjuk a roma népeiséget a gettósodott falvakban, vagy a telepszerű lakóterületek lakóit, továbbá, a szegregálódott településeken élőket, időskorúakat és a korrall összefüggésben fogyatékkal élőket, GYES/GYED-ről visszatérő, pályakezdő, vagy tartósan munkanélküli nőket, a pályakezdő, szakmával, nyelvismerettel, anyagi és kapcsolati tőkével nem rendelkező, fiatalokat. Az említett csoportok felzárkóztatásának, segítésének céljából szükséges a mélyszegénység és gyermekéhezés elleni tevékenységek elősegítése, illetve a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása érdekében.

4. A gazdaság helyzete

A közösség kedvezőtlen demográfiai mutatói mellett igen kedvezőtlenek, a munkaerőpiacot mérő mutatók is **(3. számú melléklet)**.

Az aktív munkaerő-piaci bázist jelentő 15-64 éves korosztály foglalkoztatottsági aránya 2001. óta érdemben nem változott, értékük messze alulreprezentált az országos átlagot jelenleg sem elérő megyei átlagnak (2001.: 40,3 %, 2011.: 47,3 % a közösségre vonatkoztatva, míg az országos és a megyei értékek 2011-ben jócskán 50 % felett voltak már).

A helyi munkaerőpiac elégtelenségét jól jellemzi a naponta ingázni kényszerülők magas aránya is, mely szintén lényegesen rosszabb képet ad a foglalkoztatottság súlyos és tartós gyengeségéről, hiszen a megyei és országos átlaghoz viszonyítva továbbra is közel hatvan százalékos ezen arány, mely az idősoros adatok alapján még romlott is (2001.: 57,4 %, 2011.: 58,1 %).

A munkanélküliségi ráta idősoros alakulása követi a megyei és az országos tendenciát (2011. óta csökkenő értékek), viszont 15 éve folyamatosan magasabb - azaz kedvezőtlenebb - értékkel (2001.: 14,4 %, 2013.: 9 %). A munkanélküliek körében a tartós munkanélküliekre vonatkozó tendencia az utóbbi években a megyei és az országos trendhez közelített az 50 %-hoz közeli értékkel. Azon háztartások aránya, melyben nincsen foglalkoztatott, valamelyest javult az elmúlt években, de még jelenleg is az országos értéknél rosszabb ezen arány a közel 43 %-os részarányal. (TEIR)

Szintén az országos és a megyei átlagnál kedvezőtlenebb képet adnak, az alábbi munkaügyi mutatók is:

1. alacsony presztízsűek foglalkoztatási részaránya
2. alacsony képzettségűek (legfeljebb 8 általánost végzettek) köréből kikerült, regisztrált munkanélküliek aránya
3. fiatalok (25 év alatti) regisztrált munkanélküliek aránya

Mindhárom mutató értéke folyamatosan és tartósan magasabb a megyei és az országos átlag értékénél (különösen kedvezőtlen az alacsony képzettségűek magas részaránya: bő 15 %-kal magasabb, mint a legutóbbi megyei és országos átlag).(TEIR)

A kedvezményezett térségként funkcióhiányos kisvárosában (Szigetvár, Szentlőrinc) sem jobb a helyzet: tartósan magas a munkanélküliség, hosszú évekkal ezelőtt megszűntek a korábbi, jelentős foglalkoztatást biztosító munkahelyek (pl. mezőgazdasági nagyüzemek, cipőipar, konzervipar) és helyettük érdemben nem jöttek tömegével önfoglalkoztató vagy néhány főt alkalmazó mikro-vállalkozások. Ugyan az elmúlt években történtek eredmények két nagy vállalkozás (Királyegyháza – LAFARGE cementgyár: 130 fő, Szigetvár: Iron-Tech Zrt.: 200 fő), azonban hasonló nagyságú foglalkoztatást biztosító új cégek létrejötte, betelepődése nem folytatódott. Az egy lakosra jutó jegyzett tőke értékének 2011. évtől bekövetkezett nagyságrendi megugrása is ebből a LAFARGE fejlesztésből ered, jelentősen torzítva a valós gazdasági folyamatokat.(KSH)

A 2008-ban indult gazdasági világválság súlyosan érintette a közösség egészét, hiszen az amúgy is országos átlag alatti turizmust, valamint a bolti kiskereskedelem is elszenvedője volt a kereslet drasztikus visszaesésének. A gazdasági válság nem kímélte az építőipart, és az azt kiszolgáló cementgyártást sem **(4. számú melléklet)**.

A klaszteresedés jegyei egyetlen gazdasági ágazatban, az Iron-Tech Zrt. autóipart kiszolgáló divíziójában jelentek meg. A közösséget alkotó két tervezés-statisztikai járás településszerkezeti, gazdasági adottságai továbbra is kevés tartós és biztos üzleti lehetőséget, foglalkoztatást kínálnak az itt élőknek, és nem jelentenek vonzerőt a működő tőke jelentős beáramlásának sem (ugyan 2011-től kezdve az egy lakosra jutó jegyzett tőke értéke kiemelkedően megugrott, és országos átlag fölé került, de ez csak a már említett két cég betelepődésének következménye).

Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma évek óta alatta marad a megyei és az országos átlagnak, annak kb. szűk kétharmada, az emelkedés mértéke nem szignifikáns. A működő társas vállalkozások száma az elmúlt években 5 % alatti mértékben emelkedett, azaz érdemben nem változott (2008.: 455, 2010.: 461, 2011.: 482, 2012.: 477). A társas vállalkozások köre tipikusan mikrovállalkozás (2008.: 419, 2009: 430, 2010.: 424 db), 10 főt el nem érő foglalkoztatotti átlagléttszámmal. A működő társas vállalkozások közel húsz százaléka az agráriumban érintett, jól jellemezve a térség egyetlen tradicionális termelő ágazatának súlyát. Az egyéni vállalkozások száma csökkenő tendenciát mutat.(TEIR)

A közösség agroökológiai adottságai ugyanakkor kedvezőek a mezőgazdasági tevékenységek végzésére, azonban az agrárium, és a hozzá kapcsolódó élelmiszer feldolgozóipar további folyamatos fejlesztése elengedhetetlen. Ennek ellenére a regisztrált őstermelők száma jelentősen csökkent, több mint négyszáz személy került ki, ebből a körből (2012.: 1.566 fő, 2013.: 1.141 fő). Az agrárium szántóföldi növénytermesztés dominanciájú.(TEIR)

A szegénységet, az aprófalvas településekben az iparűzési adó kivetésének lehetetlen mivoltát, jól jellemzi, hogy az egy főre jutó beszedett helyi iparűzési adó mértéke a kedvezményezett területen rendre elmarad, a Baranya megyei átlagtól és az országos átlagtól is. Az aggregát idősoros adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a különbség az elmúlt években nőtt, azaz a leszakadás erősödött e téren. A közösség számos kistelepülésén, profitorientált vállalkozás hiányában nincs is értelme ilyen adót kivetni, illetve ilyen bevétellel számolni.

-Térségi turizmus áttekintése.(forrás:TDM elemzés 2015)

Mint tudjuk a turizmus multiplikátor hatása pozitívan befolyásolja adott település, vagy térség gazdasági helyzetét, ezzel olyan települések gazdasági versenyképessége is javulhat, amelyek más ágazatban kevésbé sikeresek. A vidéki turizmusfejlesztés kapcsán kiemelendő fontosságú, a térség települései közötti partnerség megteremtése. Alulról szerveződő, helyi erőforrásokon alapuló fenntartható és önfenntartó fejlesztésre van szükség, mely a működési terület településeit egységként kezelve alakítja ki, a turisztikai kínálatot. Ebben a munkában egyesületünk szeretne a 2014-2020 –as tervezési ciklusban is, aktívan közreműködni.

Egy térség turisztikai kínálata, az alábbiakkal jellemezhető: 1.) turisztikai infrastruktúra kiépítettsége, 2.) turisztikai vonzerők állapota, 3.) turisztikai szolgáltatások minősége

1.) A turisztikai infrastruktúrát tekintve térségünk kevésbé kiépítettnek mondható. A működési területhez tartozó települések jelentős része, csak nehezen megközelíthető zsáktelepülés, a potenciális látogatókat tekintve elmondható, hogy jelenleg csak a személygépjárművel érkező turistákra lehet alapozni, tömegközlekedéssel nehéz, a térségünkbe való eljutás.

Azonban ebből a helyzetből akár előny is kovácsolható lenne, hiszen a terület feltáratlan környezetet, tehát újdonságot is jelent, a széles látogatóközönség számára. Ehhez viszont mindenképpen szükséges, az itt fellelhető látnivalók összesítése, a turisztikai szereplők összefogása, közös stratégia megalkotása és erős turisztikai marketingtevékenység.

2.) A turisztikai vonzerők állapota vegyes képet mutat. A térség jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik, ugyanakkor az igazán komoly turisztikai attrakciók száma, alacsony és legtöbbjük, a nem tervezési területünkhöz tartozó Szigetváron található. A térség kistelepülésein, az elmúlt időszakban pontszerű turisztikai fejlesztések zajlottak le. Ezek zöme az egyesület koordinálásában végzett, EMVA III. tengelyből finanszírozott szálláshelybővítés volt. A terület jövőbeni, még komoly lehetőségeket magukban rejtő turisztikai termékei a kulturális turizmus, örökségturizmus, aktív turizmus, gasztro- és borturizmus témái mellett, az ökoturisztikai, vallás turizmus vonzerők lehetnek. ám ehhez a turisztikai összefogások koordinálására, valamint tematikus utak, programcsomagok kialakítására volna szükség.

3.) A turisztikai szolgáltatások kiépítése folyamatban van és fontos, hogy a jövőben, a vonzerőkön kívül növekvő számú, megfelelő minőségű szolgáltatás álljon, a látogatók rendelkezésére.

Turisztikai kínálat jelenlegi helyzete

A térségre jellemzői az aprófalvas településszerkezet, azonban különleges természeti, táji és kulturális adottságokkal rendelkezik, amely turisztikailag hasznosíthatóak. Az egyedi vonzerők komplex turisztikai csomagajánlatokká szervezhetőek. A térség turisztikai fejlesztésében szerepet játszhat, hogy településeinek egy része a Szigetvári „Zrínyi 1566” Turisztikai Egyesület (továbbiakban TDM) működési területéhez tartozik. A térségi szálláshelyek száma 2014. évben 590 db volt (kereskedelmi szálláshely: 306, egyéb szálláshely: 284), melyeken ugyanazon évben összesen 9840 vendégéjszakát mérhettünk (kereskedelmi szálláshely: 4288, egyéb szálláshely: 5662). Sajnálatos módon a külföldi turizmus részvételi aránya és az átlagos eltöltött idő nagysága mind a megyei, mind

az országos átlagoktól jócskán elmarad. Mérhető nagyságrendű idegenforgalmi adó bevétellel a térség nem rendelkezik.

Egyesületünk 4 db, helyi termékekre alapozott programcsomagot kidolgozva tematikus túraútvonalakat hozott létre, melyek Szigetváron és a tőle északkeletre található Dél-Zselic tájegységben található 8 kistelepülésre (Boldogasszonyfa- Szentlászló- Almamellék- Ibafa- Mozsgó- Almáskeresztúr- Bükkösd –Kán) településre épül. A helyi termékek előállítására és piacra jutására nemcsak a termék-előállítással foglalkozók számára jelent jövedelem kiegészítést, hanem a térségi turisztikai potenciál szempontjából is jótékony hatást fejt ki.

A térség turisztikai helyzetét még egy település, Szentlőrinc befolyásolja. A város Szigetvárral ellentétben agrár jellegű, és a környezetében lévő településeken is, ez a hatás érvényesül. Bár az északra fekvő települések jelentős turisztikai vonzerővel rendelkeznek, a kisváros vonzáskörzetében, valamint a városban történelmi, építészeti nevezetességek találhatóak, (pl. Bükkösd, Petrovskya-kastély, Jeszenszky-kastély, Boda templom, Helesfa Nádassy-kastély, Hetvehely Árpád-kori templom, Szentlőrinc barokk Esterházy kastély, Zók bronzkori leletek) bortermő helyei olyan adottságok, amelyeket nem szabad kihasználatlanul hagyni. Jelenleg Szentlőrinc nem kellően hasznosított erőforrása a turizmus. A város, mint vasúti csomópont kiinduló pontja lehet a környék falusi és ökoturisztikai célpontjainak (Gyűrűfű, Hetvehely, Bükkösd, Kán).

Turisztikai termékek

A térség vonzerőire alapozva az alábbi turisztikai termékeket lehet megnevezni, melyek önmagukban is turistavonzó erővel rendelkeznek, azonban komplex csomagként kezelve, hatásuk megsokszorozódhat.

Falusi turizmus

A térség térszerkezetét figyelembe véve legmeghatározóbb turisztikai terméként említhető, a falusi turizmus. A térség falvainak jelentős része alkalmas arra, hogy turisztikailag hasznosíthatóvá tegyék értékeiket.

Kulturális turizmus

A vidéki turizmus egyik fő vonzereje a megőrzött hagyományokban rejlik, a térségbeli falvak pedig jelentős mértékben megőrizték tárgyi és szellemi kultúrájukat, mindemellett egyedi tájértékekkel is rendelkeznek. A hagyományok fellelhetőek a térségben található nagyszámú műemléki épületben, a gazdálkodás tárgyi emlékeiben, a kézműves termékekben. Az erre alapozható, kézműves tevékenységek bemutatását célzó látogatás olyan egyedülálló attrakciót nyújthat a látogatóknak, mely során a tapasztalatszerzés élményével gazdagodik.

Gasztró- és borturizmus

A térség gasztronómiai kínálata sokoldalú, amely az eltérő tájegységeknek és hagyományokból fakadó kulturális jellemzőknek is köszönhető. A működési területen számos helyi termelő készít, élelmiszert. A helyi jellegű élelmiszerek sajátossága, hogy helyben megtermelt alapanyagokból, helyi receptek alapján készülnek. A különféle tejtermékeken, sajtokon, vagy méhészeti termékeken kívül pékárúk, húskészítmények és borok is találhatóak itt.

Aktív turizmus

A térség gazdag természeti értékeit hasznosíthatja az aktív turizmus, túraútvonalakat is lehetne létesíteni, ahol a látogatók megismerhetnék a Dél-Zselic kiemelkedő szépségű részeit. Az aktív turizmushoz sorolható a lovas turizmus, melynek régóta hagyománya van a térségben. Ezzel kapcsolatban a Szinergia Egyesület térségek közötti LEADER projektből, 2015 évben a Magyar Lovas Turisztikai Szövetséggel közösen kidolgozott 4 lovas-túra útvonalat, melyek működési területünk Észak-keleti részén, 10 települést kötnek be, az országos lovas-túra rendszerbe. Erre további fejlesztések alapozhatóak. A felsoroltakon kívül, a térségi vadászturizmushoz és horgászturizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése is folyik.

Ökoturizmus

Az ökoturizmus motivációja, a tudatos megismerés. Az egyéni programok helyett, kiscsoportos túrák a legalkalmasabbak a megismerésre, ennek módja lehet például arborétumi séta, vagy botanikai túra. A Dél-Dunántúlon 2010 őszétől az arra alkalmas adottságokkal rendelkező falusi vendégfogadók úgynevezett „Ökoportán” fogadhatják vendégeiket. A Nyugat-Mecseki Tájvédelmi Körzet több LEADER térségi településén, mint Hetvehely- Boda- Bükkösd Gyűrűfű, minősített szálláshelyek várják, az ide látogató ökoturistákat.

Vallás turizmus

A vallásturizmus, mint turisztikai termék napjainkban egyre nagyobb figyelmet kap, hazánkban azonban kevésbé vannak kihasználva az ide kapcsolható lehetőségek. Térségünk lehetőségei közé tartozik, hogy több települést érintően csatlakozzon a most kialakítás alatt lévő Közép-Európán átívelő zarándok- és turista útvonal „Mária Út”, déli szakaszához. (Boda, Boldogasszonyfa, Cserdi, Dinnyeberki, Helesfa, Mozsgó, Nagyváty, Nyugotszenterzsébet, Szentlászló, Szentlőrinc) A települések csatlakozása olyan vallásturisztikai fejlesztéseket generálhat, amelyek biztosítják a zarándok útvonal színvonalas kialakítását, ezáltal a zarándok turizmus fellendülését, valamint a helyi közösségek erősödését.

Az útvonal kialakításához egy térségek közötti projekt- terv kidolgozása, és megvalósítása, nagyban hozzájárulna, ezzel együtt pedig a termék sikeréhez is.

5.A stratégia irányvonalát meghatározó leglényegesebb társadalmi-gazdasági körülmények összegzése.

A stratégia irányvonalát alapvetően, a térség alábbi gazdasági és társadalmi jellegzetességei határozzák meg:

- Gyenge vállalkozói teljesítmény: a profitorientált vállalkozások elégtelen száma és alacsony forrásbevonási képessége; működő tőke hiánya, az innovatív gazdaságfejlesztés gyerekcipőben jár, tradicionális agrár- és élelmiszeripari dominancia a jellemző, melyet részben orvosolhat a térségi helyi termékelőállítók jelentős száma, és az előállított termékpaletta folyamatos bővülése.
- Kedvezőtlen térszerkezet, aprófalvas településszerkezet, melyhez a kötöttpályás közlekedési útvonalak elégtelensége járul, ám a vonzó természeti környezet és a turisztikai attrakciók, szolgáltatások magas száma a turisztikai összefogások ösztönzésével ellensúlyozhatja a negatív jellemzőket

- Súlyosbodó és kedvezőtlen irányú demográfiai sajátosságok (folyamatos népességfogyás, romló korfa), melyeknek javítása érdekében a fiatalok helyben tartása és az időskorúak aktivizálása szükséges. Sokszínű nemzetiségi csoportok, melyek hagyományaik ápolásával hozzájárulhatnak a térségi identitás fejlesztéséhez.
- Tartós munkanélküliség (melyet a közelmúltban meghirdetett START munka program formálisan enyhített, de alapvető strukturális változásokat nem tudott elérni), elégtelen humánerőforrás-ellátottság, képzett és motivált, és több esetben nyelveket beszélő élők munka tartós hiánya, különösen rémisztő a diplomások igen jelentős alulreprezentáltsága a térségben.
- Meglévő térségi, térségek közötti és határokon átívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatok, melyeknek fejlesztés lehetőségeket biztosít a helyi gazdaság javítására.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

4.számú táblázat: Források lekötése összesen, 2008-2015 (saját forrás)

III és IV (LEADER) tengely	Lekötött forrás TK ₁	Lekötött forrás TK ₂	Lekötött forrás TK ₃ -	Lekötött forrás TK ₅	Összesen
III. Tengely GF	504 993 624	303 303 322	171 575 036	404 144 331	1 384 016 313
III. Tengely SZF	330 844 763	154 154 700	332 870 568	0	817 870 031
IV. Tengely GF	3 928 120	40 286 363	373 052 203	0	417 266 696
IV. Tengely SZF	20 955 116	45 571 631	156 381 491	0	222 908 238
Összesen	860 721 623	543 316 016	1 033 879 298	404 144 331	2 842 061 268

Általános megállapítások:

Helyi Fejlesztési Stratégiánk 2008-évi kidolgozásakor helyi közösségünk megfogalmazásában a „ **A helyben élhető vidék megteremtése a helyi foglalkoztatás bővítésével, a meglévő kulturális, környezeti, gazdasági adottságokra építetten**” stratégiai cél volt kitűzve. Az eltelt 7 év alatt terveinkből sok mindent sikerült megvalósítani, néhány dolgot viszont nem. A végső hatás vizsgálatakor azonban fontos, egy nagyon komoly tényezőt szem előtt tartanunk: 2008 évben az egész térséget komoly recesszióba döntő pénzügyi és gazdasági világválság indult el, melynek hatásai, a mai napig érezhetőek.

Először tekintsük át III. tengelyes forrásaink helyzetét: A teljes induló fejlesztési keretnek 85%-a, a III. tengelyes kiírásokra volt fordítható, 15%-a pedig LEADER fejlesztési keret volt.

Az induláskor kidolgozott III. tengelyes forrásallokáció (1 340 005 149 Ft összes fejlesztési forrással) alkalmas eszköz volt térségünk gazdaságának, észrevehető mértékű támogatására. LEADER HACS-

ként 62,69 %-ot már ekkor közvetlenül Gazdaságfejlesztési intézkedésekre (Mikrovállalkozás, Turisztika) helyeztünk, melyből látszik mekkora jelentőséget tulajdonítottunk, ennek a szegmensnek. A 2008-as első pályázati kör sikeres lebonyolítása után rövidesen megjelentek azok a pénzügyi rendszerben fellépő problémák, amelyek a gazdasági szereplők gyenge finanszírozási helyzete miatt, illetve a banki ágazat megrendülésével együtt, nagyszámú megnyert, de meg nem valósított – visszaadott projektet eredményezett. Ennek a problémának az árnyékában, a következő körökben folyamatosan visszahelyeztük ezeket a forrásokat, az újonnan beérkező pályázatok támogatására. Elértük azt, hogy 2014 év végére nem maradt egyetlen EURO lekötetlen fejlesztési forrásunk sem, összességében halmozottan pedig 2 201 886 616 Ft III. tengelyes támogatást ítéltünk oda, járásainkban.

A két Gazdaságfejlesztési jogcímre lekötésre került tehát, a teljes keretünk közel 63%-a - ez alatt a visszaérkezett források újbóli lekötését, és a 34/2011 VM rendelettel kapott plusz összeget is értjük. A kezdeti 1 340 005 149 Ft teljes III. tengelyes forráshoz képest pedig, összességében 2 201 886 616 Ft támogatást kötöttünk le, térségünkbe.

Sajnos nagyságrendileg 700 millió Ft körüli összeg volt a visszaérkező fejlesztési pénz, amit a 2008-as gazdasági válság hatásának tulajdonítunk.

A LEADER pályázatok lebonyolítása során, a kiindulási pénzforrásokban, még a III. tengelyes fejlesztési forrásnövekedésnél is jelentősebb emelkedés valósult meg. Ugyanis, köszönhetően a két alkalommal kapott plusz fejlesztési pénzeknek - melyek összege 440 898 406 Ft volt -, a kezdeti 208 924 869 Ft LEADER keretünk, a program végére 649 823 275 Ft lekötött támogatásra emelkedett.

Az elmúlt ciklus során volt néhány fontos elnökségi döntés, amely a HACS döntési kompetenciájából fakadt, és csak térségünkre volt jellemző:

- 1.) Ezek közül az egyik volt, hogy szervezetünk legkevesbé, a Vidéki örökség jogcímre allokálta forrásait, az itt lekötött 133 060 484 Ft, az összes forrás 6%-a volt csupán. Falumegújítás jogcím esetében ugyanezen összeg 684 809 547 Ft, ami 31% - os arányt mutat, a teljes forrás arányában.
- 2.)Egy másik, nyomon követhető elnökségi döntés volt, hogy nem preferálta az egyesület, a pályázatonként 10 000 000 Ft támogatási összegnél magasabb források lekötését. Úgy gondoltuk, hogy egy ekkora támogatás, már életképes projektek megvalósítását jelenti, ennél nagyobb esetben viszont már komolyabb külsős cégeknek is megérné projektet kidolgozni, és beadni működési területünkre, és mivel ezek szinte mindig kis munkaerő igényű, korszerű technológiai fejlesztést valósítanak meg,- így jellemzően nem szoktak jelentős térségi munkavállalót foglalkoztatni,
- 3.) Érdekes elmozdulás volt a kezdeti HVS allokációjához képest az, hogy az első III. tengelyes pályázati körtől kezdve láthatóan nagy lett a turisztikai fejlesztések iránti igény, sok pályázat érkezett be, a „Turisztikai szolgáltatások fejlesztése” jogcímre. Amikor ez az első kör után nyilvánvalóvá vált, akkortól kezdve már következetesen törekedett elnökségünk, a lehető legtöbb turisztikai témájú pályázó támogatására, ezzel is növelve a térség turisztikai vonzerejét, és a fejlesztések egymással való hálózatosodásnak elindítást, a későbbi együttműködést.
- 4.)Végül 2009 – től kiemelt célja volt egyesületünknek, a helyi termékek felkutatása, előállításának támogatása, ezen keresztül pedig a helyi gazdaság támogatása. Ehhez kapcsolódón jelentős LEADER forrás (285 587 074 Ft) került allokálásra és lekötésre, helyi termék előállításának támogatása témakörökben.

El kell mondani, hogy munkánk 2008-as megkezdésekor HVS-ünkben, még más operatív programokra is kerültek források allokálásra (nem úmvp- s keretből) Aztán az első III. tengelyes

kiírások megjelenésekor vettük észre, hogy a központi jogcímrendeletekből, gyakorlatilag minden helyi szabályozási lehetőség hiányzott ahhoz, hogy elnökségi szinten érvényesíteni lehessen, a helyi közösség akaratát. Egyedül egy +20 pontos (HVS- hez illeszkedést preferáló) támogatási lehetőség volt azon projektekre, amik figyelembe vették, a LEADER HACS szervezet akaratát kifejező szempontokat. Ennek a helyzetnek a korrigálására, sajnos a ciklus teljes ideje alatt, nem került sor.

Azt gondoljuk, hogy a helyi gazdaság fejlesztése továbbra is a legfontosabb feladata, minden ezzel foglalkozó intézménynek, és ezt várhatóan a továbbiakban is, szem előtt fogjuk tartani.

Területi hatások:

A járásaink településszáma 2:1 arányban van egymással, ami szinte tökéletes egyezést mutat, a járásokba abszorbált fejlesztési források mértékével. E szerint Szigetvári járásban, a teljes lekötött III. és IV tengelyes forrás 66,54% -a került, míg – Szentlőrinciben ugyanez 33,46%. Ez az egyensúly, vagyis a járásoknak a forrásokból egyenlő arányban való részesülése, a működés elejétől komolyan figyelembe veendő szempont volt, amelyet az elnökség folyamatosan nyomon követett. Igaz, hogy ez alapvetően a pályázók aktivitásától függ, de szerepe van benne, a projektgeneráló munka hatásosságának is.

Nálunk is vannak önkormányzatok, akiktől nem érkezett be egyetlen pályázat sem. Ezek száma 3 db. Minden falu, amely nem pályázott legalább 1 kiírásra az időszak alatt, az komoly fejtörésre ad okot, mi az, ami nem működik esetükben, vajon nem jó a projektgeneráló munkánk, vagy nem bíznak meg a pályázati rendszerben, esetleg más ok keresendő, a probléma mögött.

Számszerűsítve a területi értékeket, néhány eltérés azonnal látszik. LEADER pályázatoknak, a lekötött összegéből 467 860 073 Ft -nyi került, a Szigetvári járásba, 162 394 250 Ft pedig, a Szentlőrinci járásba. Ez 74.23 %-os Szigetvári járási lekötést jelent, ami kicsit több, mint a nálunk használt 2/3 Szigetvár -1/3 Szentlőrinc járási formula. Megvizsgálva a településenkénti leosztásokat ennek oka az lehet, hogy az első LEADER körben – melyet alapvetően kísérleti körnek terveztünk- nem nagyon érkezett be pályázat Szentlőrinc környékéről (összesen csak 2). Később ennek kompenzálására, az ott dologzó kolléga igen erős 2. körös projektgenerálást és ebből adódó pályázat-beadást ért el, de ez sem volt elég, az először elért kisebb pályázati szám teljes kompenzálására. Ebből is látszik, hogy valamennyire lehet egy-egy térség gyenge pályázati aktivitásán javítani, de azért számottevő mértékben igen nehéz olyan területen projekteket generálni, ahol annak témája iránt, nincs fogadókészség.

Ezt egyébként kompenzálta, a III. tengelyben elért erős szentlőrinci aktivitás, itt ugyanis 35,77 % -ot hívott le ez a járás, ennek számszerűen nagyobb összege pedig kiegyenlíti, az alacsonyabb IV tengelyes eredményt.

Összességében leszögezhetjük, hogy előre felkészülve, tudatosan figyelve minden településre, lehet előre tervezni egy stratégia, arányos területi lefedésének megvalósítását, de ez a munka néha túlmutat, egy elsősorban pályázatok kezelésével terhelt szervezet lehetőségein. Ha megmaradt volna a HACS elsődleges feladatának a projektgenerálás, és annak pályázati előkészítésének támogatása, akkor valószínűleg mi is pontosabban teljesíteni tudtuk volna ezeket, a saját magunknak meghatározott belső arányokat.

Pályázói kör:

A 3 LEADER pályázati körben összesen 86 db önkormányzati, 67 db civil, 71 db gazdasági szervezettől, valamint 4 db egyháztól érkezett pályázat került támogatásra. Ebben az esetben kijelenthetjük, hogy itt alapvetően meghatározhatja, a kiíró szervezet (vagyis a HACS) hogy milyen ügyfélkör adjon be támogatási igényt. Ebben a pályázati típusban legaktívabban települési önkormányzataink, és az itt működő civil szervezetek mozogtak, ezek együtt összesen 153 db pályázatot adtak be. Viszont egy jól sikerült utolsó körös kiírással, ezek teljes nagyságrendjét meghaladó forrást tudunk kihelyezni, gazdasági szervezetekhez, „Helyi termékek előállításának” témakörében.

A LEADER pályázatok egyébként jellegükből fakadóan nem nagy léptékűek, és erősen specializáltak, ezért nem túl népszerűek, a gazdasági szervezetek részére. Ezen túlmenően egyesületünknel a kezdeti kiírások témája alapvetően meg is határozta, a pályázatot beadók körét: mi ugyanis az első támogatási körben nem írtunk ki gazdaságfejlesztési témájú pályázatot. Ebből fakadóan közösségi témájú kiírásainkra, szinte kizárólag önkormányzatok és civil szervezetek pályáztak.

Ez a második kiírási kör esetén már változott egy kicsit, mivel 1 célterület esetében („Helyi termék előállításának technológia fejlesztése”) már jelentkezett néhány (10 db) vállalkozó is pályázóként. Itt maximum 2 millió Ft lehetett a felső igényelhető összeg, ami ugyan nem túl vonzó összeg, a gazdasági életben, viszont viszonylag szabad felhasználási lehetőségű volt. Ez azért kedvet hozott 3 társas vállalkozásnak, és beadták pályázatukat, amit meg is nyertek.

A 3. LEADER kör esetében már jelentős elmozdulás történt a civil és önkormányzati túlsúlyról, ennek oka pedig az, hogy 3 olyan gazdaságfejlesztési célú kiírást raktunk össze, amely érdekelhette, az itt működő gazdasági szervezeteket. Ezek közül 1 a zöldenergia témaköréből való, ami nem bizonyult túl sikeresnek, mert csupán 3 pályázat érkezett be rá, de a másik két témában, mint a „helyi termék előállítás” és „mikrovállalkozások támogatása” témakör, már jelentősebb számú szervezet pályázott, pontosan: 8 cég és 9 vállalkozó, a helyi termék témában, míg a másikban 8 egyéni vállalkozó és 8 társas vállalkozás adta be támogatási kérelmét.

Ebből látszik, hogy a LEADER források egyértelmű nyertesei- beadott pályázatok számát illetően - a térségi civil szervezetek, önkormányzatok, vagyis a helyi közösségek, akik összesen 330 millió Ft támogatást nyertek, míg a lekötött LEADER forrás nagyságát illetően, a gazdasági szervezetek lényegesen kevesebb pályázattal, közel akkora forrást, cca. 310 millió Ft –ot kötöttek le.

Foglalkoztatási eredmények:

A kezelésünkben lezajlott III és IV tengelyes pályázati rendszer, közvetlen munkahelyteremtésre vonatkozó kigyűjtése, a következőket mutatja:

5. számú táblázat.(saját forrás)

	Megvalósította		Nem valósította meg		Összesen	
	Vállalt bővítés	Ebből hátrányos	Vállalt bővítés	Ebből hátrányos	Vállalt bővítés	Ebből hátrányos
LEADER	16	1	13	9	29	10
Mikrovállalkozás	28	10	31	15	59	25
Turisztika	62	37	20	12	82	49
Összesen	106	48	64	36	170	84

Mint fenti táblázatból is kitűnik a Falumegújítás és Vidéki örökség megőrzése jogcímeknek nincs konkrét munkaerő-piaci hatása, hiszen egy-egy épület felújítására, a legkritikább esetben vesznek fel

több évre foglalkoztatásra munkaerőt. Mivel szervezetünk 2007-2013- as HVS- e megvalósításakor alapvetően gazdaságfejlesztési célok előtérbe helyezését preferálta, ez megmutatkozott az egyes köröknél támogatott mikro- és kisvállalkozások és turisztikai fejlesztési célú pályázatok magas számában, az itt lekötött források nagyságában. Ezzel az eszközzel közvetve, a munkahelyeket teremtő vállalkozási tevékenységet erősítettük, ami jól kimutatható a foglalkoztatást vállaló pályázók adatainak összesítésében is.

III. tengelyes Mikro- és kisvállalkozások fejlesztése és turisztikai szolgáltatások támogatása jogcímben látható foglalkoztatás növekmény, amely a LEADER –nél is jelentősebb mértékű. Ez köszönhető a nagyobb támogatási összegeknek és a gazdasági szféra, közszféránál erősebb munkahely-teremtő lehetőségeinek.

Kijelenthetjük, hogy III. tengelyes gazdaságfejlesztési kiírások térségi lebonyolítása jelentős számú térségi fejlesztést generált több, mint 2,1 milliárd Ft értékben.

Ezen kívül LEADER tervünkben is voltak gazdaságfejlesztési célú kiírások –gondolunk itt a TK2 körben is kiírt „Helyi termékek előállításának technológiai fejlesztése” címmel kiírt intézkedések- amelyeknek közvetlenül is volt munkaerő-felvételt generáló hatása is.(4 fő)

Legnagyobb hatással a foglalkoztatásra LEADER jogcímben a TK3-as 2. számú Helyi termék előállításának vagy piacra juttatásának támogatása című kiírásunk volt, melyre a pályázatok mérete (max. 25 000 000 Ft) is nagyobb lehetőséget adott, és amely célterület esetén, összesen 11 új munkahely vállalása történt meg. Ezeknek a beruházásoknak a megvalósulása, még jelenleg is zajlik, de az biztos, hogy 7 fölött lesz, az alkalmazásba kerülők száma. Mint a táblázatból is látszik, jelentős problémát okoz a 2008-2012 években megnehezült finanszírozásból adódó, meg nem valósított projektek kérdése, amely sok, összesen 64 megvalósulatlan munkahelyet eredményezett térségünkben.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A térséget érintő tervek, programok, szolgáltatások alapvető jelentőséggel bírnak a stratégia megvalósítására, így azok figyelembevétele főként a LEADER források elégtelensége okán nélkülözhetetlen a térség valós fejlesztése szempontjából. A LEADER források hatékony abszorpciója, kizárólag az ágazati Operatív Programok maximális figyelembe vételével sikerülhet. Itt mutatkozik meg a LEADER mórszer addicionális jellege, mely szerint a kismértékű támogatásoknak, vagy az ágazati források lekötésének előkészítését, vagy azok kiegészítését, kiteljesítését kell célozniuk.

1. Külső koherencia, kiegészítő jelleg:

A stratégia saját elsősorban a LEADER-keret elégtelensége miatt az ágazati operatív programok támogatásainak abszorpcióját szolgálja a vidéki térségben. Ebből a megfontolásból alaposan meg kell vizsgálni az OP-k nyújtotta lehetőségeket, ezen belül:

a Vidékfejlesztési Program (VP) 6-os prioritásának számos tervezett, vagy már megjelent pályázati felhívása próbálja lényegesen kisebb forráskeretekkel pótolni az előző programozási időszak III. tengelyes pályázati lehetőségeit, melyek figyelembevétele nélkül megfelelő fejlesztési stratégia nem tervezhető.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) szintén rendelkezik olyan pályázati intézkedésekkel, melyek a térségi gazdaság fejlesztését, vagy a térségi erőforrások mind teljesebb kihasználását célozzák:

A Zrínyi Zöldút és Mecsek-Zselic lovasturisztikai útvonal kialakítását segítheti a

- TOP-1.2.1-15 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
- TOP-5.1.1-15 Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések

A Szinergia Foglalkoztatási Paktum továbbfejlesztését támogathatja a

- TOP-5.1.2-15 Helyi foglalkoztatási együttműködések, valamint a
- TOP-6.9.1-15 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok

Rendkívül fontos ágazati forrást biztosít a kedvezményezett térségekben működő akciócsoportok számára az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), mely a mélyszegénységben élő, társadalmi szempontból leszakadó népesség számára jelenthet hozzáférést az életminőség javításához a rurális térségekben. Ennek két intézkedését kell fokozottan figyelembe vennünk a tervezési folyamat során:

- EFOP-1.3.1-15 Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás
- EFOP-1.7 Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése (tervezés alatt)

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) több konstrukciója próbálja helyettesíteni az ÚMVP III. tengely *Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése* elnevezésű jogcímét.

2. A HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek,

A stratégia az elmúlt időszakban kidolgozott és megismert járási és megyei programok figyelembe vételével került kidolgozásra.

A stratégia nagymértékben veszi figyelembe Baranya Megye Integrált Területi Programját, melynek eszközrendszerét, mint a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program pályázati kiírásait is szeretné igénybe venni az ITP alábbi cékitűzéseivel egyezően:

1. Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati felén (Ormánság területe, Szigetvár, Sásd térsége).
3. Helyi adottságokra, komparatív előnyökre és lehetőségekre épülő vidék- és gazdaságfejlesztés.

A területen fekvő két kisváros releváns dokumentumai nem foglalkoznak a város körüli települések vonatkozásaival, így azokat stratégiánk kialakításánál nem használhattuk fel.

A települési alapidokumentumok közül a településfejlesztési koncepciókon kívül elsősorban a Helyi Esélyegyenlőségi Programok figyelembe vétele szükséges a stratégia kialakítása során, a hátrányos helyzetű csoportok, a fogyatékkal élők és a társadalom periferiájára került emberek segítése céljából.

3. A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

A stratégia kidolgozásának figyelembe kell vennünk a térséget érintő programokat, fejleményeket, mint a Turisztikai Desztináció Menedzsment szervezet megalakulását, melynek működése hatással van, a térség turisztikai potenciáljára, ezen keresztül fejlődésére és eltartó képességére. Szintén említést érdemel, a 4 megyei akciócsoporttal együttműködésben életre hívott Mecseki Mézskörút kezdeményezés, mely a megye méhészeinek jelent hathatós segítséget termékeik piacra juttatásában és tevékenységük megismertetésében. Ezen kívül térségünk több lovaturisztikai projekt felkarolásával is csatlakozik a Bejárható Magyarország programhoz. A térség több települése rendelkezik horvátországi határokon átnyúló kapcsolatokkal, így mind Szigetvár, mind Szentlőrinc városok területén több Interreg, IPA, jelenleg CBC projektötlet került benyújtásra, melyek eddig is hozzájárultak és a jövőben is hozzájárulhatnak a térség gazdasági fejlődéséhez.

A dokumentumnak figyelemmel kell lennie a térség számára vidékfejlesztési szempontból fontos szolgáltatásokra, mint a számos településen eredményesen működő falugondnoki, védőnői és mezőőri szolgálatok, valamint a térségünkben szerencsésen nagy számban létrejött és fenntartott Integrált Községi Szolgáltató Terek. Tevékenységüket és kapcsolatrendszerüket szoros együttműködéssel kell kihasználni a térség fejlesztése érdekében.

A stratégiának mindenképpen külső, vagy ágazati források további térségi abszorpcióját kell szolgálnia, ennek elsődleges célja, hogy a szűkösen meghatározott LEADER források a vidéki térségek problémáinak még csak tüneti kezelésére sem volnának elégségesek.

4.4 SWOT Analízis

Erősségek	Gyengeségek:
Természetföldrajz	
<ul style="list-style-type: none"> Vonzó természeti környezet mindkét járás északi területein, jelentős kiterjedésű erdőterületek és vizes élőhelyek, gazdag biológiai sokszínűség. Jelentős mennyiségű és kiterjedésű tó található a térségben. Távlatilag is elégséges, védendő vízkészlet áll rendelkezésre. Megújuló energiaforrások tekintetében kedvező hidrogeológiai és geotermikus adottságok. 	<ul style="list-style-type: none"> A természeti környezet turisztikai szempontú kihasználtsága nem megfelelő. Szennyvízkezelés csekély mértékű, a települések nagy részén nem áll rendelkezésre csatornahálózat. A talajvízkészletek enyhén szennyezettek, a távlatilag elégséges vízkészletek csak tisztítás után használhatóak.
Infrastruktúra	
<ul style="list-style-type: none"> Szentlőrinci vasúti csomópont. 6-os számú főközlekedési útvonal kettészeli a térséget. 	<ul style="list-style-type: none"> Rossz minőségű és hiányos úthálózat. Romló színvonalú tömegközlekedés. Internet elérhetőség részleges hiánya. Hiányos mobiltelefon lefedettség.
Gazdaság	
<ul style="list-style-type: none"> Magas agrárpotenciállal rendelkező területek mindkét járás déli területein. Jelentős erdőterületek és erdőművelés 	<ul style="list-style-type: none"> A térség gazdasági teljesítőképessége az országos átlagtól jelentős mértékben elmarad.

<p>hagyománya mindkét járás északi részén.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az agrárágazat tradíciói erősek, képzett agrárszakemberek élnek a térségben. • Fogadókészség helyi termékek előállítására és piacra juttatására. • Jelentős ipari beruházások a térségben (Szigetvár, Királyegyháza). • Hagyományos vadgazdálkodási és vadászturisztikai múlt. • Bejárattott helyi és országos jelentőségű gazdasági és kulturális rendezvények. 	<ul style="list-style-type: none"> • Térség tőkevonzó képessége gyenge. • Alacsony a mezőgazdasági kisgazdaságok eltartó képessége. • A térség agrárpotenciáljához viszonyítva a mezőgazdasági termékek feldolgozóipara elégtelen. • Turisztikai szálláshelyek, szolgáltatások száma és kihasználtsága a fejlesztések ellenére is alacsony a térség turisztikai vonzerejéhez képest. • Tematikus túraútvonalak hiánya. • A térségi rendezvények között nincs számottevő együttműködés.
<p>Társadalom, demográfia</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Országos szinten is magas pályázati aktivitás. • Aktív korú lakosság aránya 35,2 %, magasabb az országos átlagnál. • Horvátország közelsége, határ menti, együttműködések lehetősége. • Kulturális sokszínűség, kulturális hagyományok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Előregedő népesség, alacsony születésszám. • Apró- és törpefalvas, szétaprózott településhálózat. • Magas a zsáktelepülések száma. • Előnytelen munkaerő piaci mutatók, magas a tartós munkanélküliek aránya. • Munkalehetőségek hiánya. • Térségi együttműködés fejletlensége. • Civil szféra alacsony érdekérvényesítő képessége.

<p>Lehetőségek:</p>	<p>Veszélyek:</p>
<p>Természetföldrajz</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Természeti sokszínűség, védett természeti területek. • Védett természeti értékek. Vizes élőhelyek nagy száma. 	<ul style="list-style-type: none"> • A biodiverzitás leépülése, természeti területek kiterjedésének csökkenése. • A felszíni és mélyebben fekvő vízrétegek, ivóvízbázisok további szennyeződése.
<p>Infrastruktúra</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Természeti környezettel rendelkező zsáktelepülések magas száma. • Térségen belüli jelentős földúthálózati kapcsolatok. • A térséget jelentős forgalmú közút és vasútvonal érinti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Közlekedési infrastruktúra fejlesztés elhúzódása, behozhatatlan lemaradást okozhat. • A bekötő utak állapota romlik, több kistelepülés tömegközlekedési összeköttetése megszűnik. • Önkormányzati fejlesztések

	ellehetetlenülése.
Gazdaság	
<ul style="list-style-type: none"> • Helyi termékek viszonylag magas száma, helyi termék-előállítók magas aktivitása. • Tájfenntartó, élőmunka-igényes gazdálkodás megjelenése, tradicionális mezőgazdasági tevékenységek. • A térség rendelkezik zöldség és gyümölcsstermesztési hagyományokkal. • Megújuló energiaforrások alkalmazására vonatkozó nyitottság. • Tematikus túraútvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának lehetősége. • Meglévő, de ki nem használt turisztikai vonzerők, turisztikai potenciál. • Meglévő szálláshelyek, falusi vendéglátók, ökoturisztikai attrakciók. 	<ul style="list-style-type: none"> • A meglévő ipari létesítmények a jövőben is szennyeznek. • A tőkebefektetések továbbra is elkerülik a térséget. • Csökken a vállalkozói kedv a kedvezőtlen gazdasági folyamatok hatására. • Nem méretgazdaságos birtokszerkezet fennmarad, a monokultúras termelés túlsúlya erősödik. • Az ágárágazat további jövedelmezőségének romlása. Egyre kevesebb foglalkoztatás az ágazatban.
Társadalom, demográfia	
<ul style="list-style-type: none"> • Helyben élők igénye a helyi összetartó erő kialakítására. • Meglévő határon átnyúló együttműködések. • Térségi hagyományok jelenléte. • Meglévő és részben együttműködő vállalkozások. • Foglalkoztatottságot növelő képzésekhez szándék és helyszínek rendelkezésre állnak. 	<ul style="list-style-type: none"> • A kritikus helyzetű csoportok (mélyszegénységben élők, tartósan munkanélküliek) társadalmilag periférikus helyzete rögzül. • F fiatalok elvándorlása, falvak elnéptelenedése. • A LEADER pályázatokkal kapcsolatos • Csökkenő pályázói aktivitás.

A SWOT-analízis megállapításait elemezve és összegezve, a következő stratégiai irányvonalak kerületek meghatározásra:

Térségi termékek előállításán és feldolgozásán alapuló gazdaságfejlesztési tevékenységek.

Turisztikai, ezen keresztül a gazdasági potenciál erősítése a szereplők közötti együttműködések kialakításával.

Térségi és helyi közösségfejlesztés, nemzeti és nemzetiségi identitástudat fejlesztése.

Társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása, lassítása.

Térségek közötti és határon átnyúló gazdasági kapcsolatok erősítése.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A Helyi Akciócsoport eddigi működése során, kiemelt figyelmet fordított, a helyi szükségletek felmérésére, a helyi igények feltérképezésére, e célkitűzések megvalósulását alátámasztja a számos projektgyűjtő adatlap, valamint a kiemelkedően sok mikrotérségi fórumon tapasztalható, lakossági aktivitás. Az itt elhangzott igények és információk jelennek meg, a SWOT –analízisben. Ezek szerint a térség önmaga is tenni kíván sorsának javítása érdekében. A szervezet a szükségletek felmérése során a kiemelt figyelmet fordított arra, hogy az igények között mindhárom szféra elvárásai reprezentatívan megjelenjenek.

A térségi kutatások során az alábbi fő szükségletek felismerése történt meg:

- *Térségi termékek feldolgozottság fokának, piacra juttatásának javítása (SWOT-analízis: Erősségek, Gazdaság, Helyi termékek viszonylag magas száma, helyi termék-előállítók magas aktivitása; A térség rendelkezik zöldség és gyümölcsstermesztési hagyományokkal; Erősségek, Gazdaság, Fogadókészség helyi termékek előállítására és piacra juttatására).*

A térségben fellelhető agrárpotenciál következtében több térségi vállalkozás, önkormányzat, szociális szövetkezet, valamint magánszemély folytat mezőgazdasági termelő tevékenységet. A termékek feldolgozottsági fokának javítása lehetőséget biztosít az áruk piacra juttatására, valamint az ebből származó bevételek növelésére, végső soron a térségi foglalkoztatottsági helyzet javítására. A feldolgozott termékek piacra juttatásának elősegítése további termelése és feldolgozási potenciált generál a településeken, megteremtve ezzel az esetleges együttműködési lehetőségek alapjait a közös árutermelés és forgalmazás kritikus tömegének eléréséhez.

- *Térségi szereplők közötti együttműködések kialakítása, tematikus útvonalak létrehozásával (SWOT-analízis; Erősségek, Gazdaság, Tematikus túraútvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának lehetősége; Meglévő, de ki nem használt turisztikai vonzerők, turisztikai potenciál, Meglévő szálláshelyek, falusi vendéglátók, ökoturisztikai attrakciók).*

A LEADER-térség északi részén egy közúti hálózattal nem ellátott, ám turisztikai szempontból frekvenciált terület található a zselici dombok erdőségei között. A területen számos kis turisztikai szolgáltató működik, melyeknek közös útvonalra fűzése lehetőséget biztosítana jelentősebb vendégszám térségbe vonzására és helyben tartására.

- *Helyi, nemzeti és nemzetiségi identitástudat fejlesztése, helyi természeti és mezőgazdasági értékek fenntarthatóságának, bemutatthatóságának fejlesztése (SWOT-analízis: Erősségek, Társadalom, demográfia, Kulturális sokszínűség, kulturális hagyományok; Erősségek, Természetföldrajz, Vonzó természeti környezet mindkét járás északi területein, jelentős kiterjedésű erdőterületek és vizes élőhelyek, gazdag biológiai sokszínűség).*

A 2007-2013-as programozási időszak alatt a térség lakosság száma, az országos trendeknek megfelelően, de sajnálatos módon csökkenő tendenciát mutatott. A térségi lakosság megtartása alapvető szempont egyrészt, mint monitoring mutató, másrészt, mint a helyi értékteremtés és gazdaságfejlesztés első számú erőforrása. A térség képességmegtartó népességének megerősítése, megőrzése a helyi identitás fejlesztésének eszközével tűnik lehetségesnek.

- *Innovációs eszközök a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása érdekében (SWOT-analízis: Gyengeségek, Társadalom, demográfia, Előnytelen munkaerő piaci mutatók, magas a tartós munkanélküliek aránya; Munkalehetőségek hiánya).*

A rurális térségeket sújtó kedvezőtlen társadalmi tendenciák az apró- és törpefalvas térségben a zsáktelepülések magas száma miatt és az elégtelen infrastrukturális háttér miatt fokozottan jelentkeznek. A negatív folyamatok csökkentése érdekében elengedhetetlen az előállt helyzet kezelése, melyet főként közösségi összefogáson alapuló humánerőforrás-fejlesztés eszközével érhetünk el.

- *Térségek közötti és határon átnyúló gazdasági kapcsolatok erősítése (SWOT-analízis: Erősségek, Társadalom, demográfia, Horvátország közelsége, határ menti, együttműködések lehetősége).*

A térség bizonyos települései nagy hagyományokkal rendelkeznek a határon átnyúló gazdasági és társadalmi együttműködések terén. Az akciócsoport jelentős energiákat fordított az elmúlt évek során a térségek közötti együttműködések kialakítására, melyek pozitív hatása részben már jelentkezik a térségben. A hasonló együttműködési formák felkarolása segítséget nyújthat a térségben élők megélhetése számára.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A SZINERGIA LEADER Közösség által készített stratégia hosszú távú célja, hogy csökkenjen a hátrányos helyzetű csoportokkal szembeni előítélet, valamint a településeken olyan közösségi kezdeményezések induljanak el, amik az abban bármilyen módon résztvevő személyek egyéni személyiségfejlődését is szolgálják, továbbá egy adott lakóhelyen az életminőség javulását okozzák. Célunk, hogy alulról szerveződő csoportosulások jöjjenek létre, minél több aktív, önkéntes alapon tevékenykedni képes helyi lakos tevékenykedjen a helyi közösség érdekében. Úgy véljük, éppen ez az esélyegyenlőségi törekvések egyik legfőbb garanciája.

Hosszú távú célunk az is, hogy a hátrányos helyzetű családokban felnövő fiatalok képessé váljanak önmaguk kiteljesítésére, aktív állampolgárokká váljanak, életpályaesélyeik kiszélesedjenek. Továbbá megkíséreljük enyhíteni azt a negatív tendenciát, hogy a vidéki kistelepülésekről kizárólag az elvándorlás legyen a kiemelkedés egyetlen alternatívája.

A szentlőrinci és szigetvári járásokban a roma népesség aránya messze meghaladja, az országos átlagot és jellemző rájuk, hogy leginkább az amúgy is aprófalvas terület legelmaradottabb zsáktelepüléseiben élnek. Ezek olyan „gettósodott” falvak, amelyekben főként az utóbbi évtizedek településpolitikája, továbbá az egyéb gazdasági és társadalmi folyamatok következtében, szinte homogén társadalomszerkezet alakult ki, hiszen itt koncentrálnak, a minden szempontból leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportok.

A különböző megoldási kísérletek, melyek a területi kiegyenlítődést, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózását hivatottak szolgálni, sok esetben nem érik el céljukat. Úgy véljük a probléma

kezelését egymástól függetlenül, sokszor bizonyos tüneteket pusztán önmagukban állónak tekintve próbálnak megoldani. Ezt a helyzetet tragikussá azt teszi, hogy a Község területének nagy részén gyakorlatilag a minimális gyermekjóléti, oktatási, közművelődési alapszolgáltatásokon kívül más nem található. A szétaprózódott önkormányzati rendszer következtében a település saját elemi működtetésén kívül más tevékenységet nem képes felvállalni. A településeken viszonylag kevés civil szervezet található, melyek elszigeteltségük és szűkös forrásaik miatt általában nem képesek a hiányzó szolgáltatások kompenzálására.

A szegregálódó települések lakosságában, erősen felülreprezentáltak a romák, 30-40% os aránynál már megállíthatatlan folyamatról szoktak beszélni, ez gyakorlati szempontból már számos településen bekövetkezett és a folyamat erősödni látszik.

Ugyanennek az éremnek a másik oldala az elöregedés, hiszen jelentős probléma az elöregedő falvakban, az egyedülálló idősök ellátása, mindennapi szükségleteik biztosítása. Az öregségi index értéke néhány településen meghaladja a hármat is, itt három nyugdíjas jut, egy iskoláskorúra.

Az idős kor gyakran jár együtt olyan betegségekkel, amelyek mozgáskorlátozottságot eredményeznek, de a más fogyatékkal élők is nehezen boldogulnak vidéki környezetben. Az eddigi vidékfejlesztési programokból felújított intézményekben és közösségi terekben az akadálymentesítés nagyrészt megoldott, azonban pont a funkcióhiányos, rossz közlekedési kapcsolatokkal bíró településekről nehéz eljutni olyan helyre, ahol már lehetséges az akadálymentes közlekedés (pl.: körjegyzőség, gyámhivatal, gyerekorvos, stb.).

Kistelepüléseken szinte megoldhatatlan feladat a Gyes-ről, Gyed-ről visszatérő, s különösen a roma nők foglalkoztatása, hiszen sok esetben ezen felül egyszerre még pályakezdők és tartós munkanélküliek is. Számukra a közmunkaprogram egyéni fejlesztés nélkül, nem ad lehetőséget a munkapiaci integrációra. De ugyanez igaz a férfiak nagy részére is, azzal a kitételrel, hogy a feketemunka gyakran komoly tapasztalatot eredményez, de ez nem jelenik meg sem végzettségben, se munkaviszonyban, így aztán az általuk igénybe vehető szociális ellátások köre is, viszonylag szűk.

A kistelepüléseken, de a nagyobbakon is, a pályakezdő fiatalok számára nem sok munkalehetőség adódik, a diplomás fiatalok egyértelműen a városokban találnak megélhetést, de az ipari munkahelyek is oda vonzzák a megfelelő képzettséggel rendelkezőket. Azonban egy jelentős réteg nem rendelkezik piacképes szakmával, illetve nincs meg az a minimális tőke, munkapiaci jártasság, nyelvismeret, kapcsolatteremtő képesség, ami lehetővé tenni a mobilitást. Ez a céltalan élethelyzet magában hordozza a bűnözés, devianciák, szenvedélybetegségek magas kockázatát.

Mindez jól látszik azokon az adatokon, amelyek az elvándorlást mutatják, akinek egy kis tőkéje, bátorsága, kapcsolata, tudása van, az elmegy. Ez viszont további romló humán tőkét, csökkenő termelékenységet és vásárlóerőt eredményez.

Elindultak azonban - ha még csak jelzés értékűen is – ezzel ellentétes folyamatok. A Zselic eldugott falvai egyre népszerűbbek nemcsak a természet közeli életre vágó holland és német nyugdíjasok, de a magyar, városból kiköltöző fiatal családok számára is.

Ezért is tartjuk fontosnak, hogy a Stratégia elsődleges céljainak megvalósításán túl hozzájáruljon a térségben található civil szervezetek megerősítéséhez.

Hiszünk egy olyan alulról építkező fenntartható és komplex stratégia megvalósításában, mely reflektál térségünk olyan fontos problémáira is, mint a közösségi együttműködések hiánya és a mindennapi szinten tapasztalható előítéletesség.

Szintén fontos irányvonal. hogy a Stratégiának alkalmazkodnia kell a települési szinten megalkotott Helyi Esélyegyenlőségi Programokhoz, kiemelten kezelve a nemzetiséggel, vagy hátrányos helyzetű csoportokkal rendelkező településeket.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia a helyi társadalmi igények és elvárások alapján kerül kialakításra, így természetes, hogy a dokumentum teljes egészében a vidéki lakosság aktuális problémáira próbál megoldást keresni és a vidéki társadalom és gazdaság még élő értékeinek megmentésén túl a helyi közösségek már eltűnő együttműködési hajlandóságát hivatott újjáéleszteni. Hozzájárul helyi szinten a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság alapelveinek megóvásához, azáltal, hogy értékes örökségként kezeli a térség egyedülálló természeti és mezőgazdasági adottságait, továbbá segíti a térség termék és nyersanyag, energia behozatalának kiváltását. Hozzájárul a globális fenntarthatósághoz, az éghajlatváltozás megelőzése, a biológiai sokféleség megőrzése, a klíma reziliencia fejlesztése, valamint a vízkészletek és a termőterületek megóvása terén. Elősegíti a földhasználat strukturális problémáinak megoldását, a környezetkímélő, természet-megőrző mezőgazdasági szerkezetváltást.

Elősegíti a vidéki életmód értékeinek megismerését, a kultúra és a hagyományok sokféleségének megőrzését, támogatja a kulturális örökség részét képező építészeti, régészeti, néprajzi, településszerkezeti és táji értékek fennmaradását, óvja a vidék biológiai sokféleségét és a térség kivételesen magas minőségű környezeti állapotát. Segíti a helyi termékekkel kapcsolatos fogyasztói magatartás javítását és a fenntartható fogyasztási szokások elterjesztését, a helyi termék-előállítás, mint gazdaságfejlesztési potenciál felkarolását, valamint az előállítói és fogyasztói oldal egymásra találását. A stratégia fő irányvonala a vonzó vidéki világ megteremtése, a vidéki életmód javításának elősegítése, a vidék népességmegtartó- és vonzerejének javítása.

A Szinergia Egyesület vidékfejlesztési koncepciójának fontos pillére a természeti értékek védelmének, bemutathatóságának támogatása, a biológiai sokféleség, a genetikai állomány és a természetes térszerkezet megőrzése, mely tevékenységek a stratégia intézkedéseiben kiemelt jelentőséget kaptak.

A fenntartható életmóddal, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos viselkedésminták elterjesztése a támogatott rendezvényeken és előadásokon, elősegíti a helyi értékrendek újjáélesztését, újradefiniálását, ezen kívül jelentősen hozzájárulhat a környezet állapotának megőrzéséhez, a nem megújuló erőforrások igénybevételének, a nyersanyagok és energiahordozók mennyiségének, a szállítási és raktározási igények, a kedvezőtlen mezőgazdasági hatások és szennyezések kibocsátásának minimalizálásához.

Valamennyi meghirdetett intézkedés esetében elvárás az értékvédő gazdálkodás a megújuló erőforrások használata, a gazdálkodási tevékenységek során a környezeti eltartó-képesség és a helyi természeti adottságok figyelembevétele.

Röviden összefoglalva, a HFS alapfeladata és legfőbb értéke az, hogy megteremtse a vidéki lakosság számára a megfelelő megélhetési körülmények elérését, megtanítsa a helyi társadalmat ezek kihasználására, a helyi sajátosságok és értékek megbecsülésére, a térség lehetőségeinek fenntartható kihasználására és a vidéki értékrendek, a vidéki öntudat újjáélesztésére. A stratégia megvalósítása elősegíti az ágazati integrációt, a fenntartható közlekedéspolitikát, fenntartható energiapolitika, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatásán keresztül.

A vidéki életminőség javítása szempontjából a helyi gazdaság kisléptékű, fenntartható fejlesztése elősegíthető a helyi piacra jutás, a közösségi önellátás, a helyi élelmiszer-termelést és forgalmazás támogatásán keresztül. A felsorolt eszközök elősegítik a helyben foglalkoztatást, a helyi

kisvállalkozások fejlődését, a családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjesztését, támogatják a falusi életmódot, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerését.

A vidék egykor európai hírű mezőgazdaságának megmentése érdekében támogatni kell az innovációt, az innovatív gazdálkodási technikák elterjesztését, a minőségi agrártermelést, ezen belül a sajátos értékesítésű, egyedi minőségű termékek előállítását a magas hozzáadott értéket előállító gazdálkodási formák, az anyag- és energiatakarékos, tudásalapú termelés és fogyasztás preferálásával.

A HFS intézkedései elősegítik a gazdasági társaságok, az önkormányzatok és a civil szervezetek, sőt a háztáji gazdaságok termelő tevékenységének javításával a termék-előállítók életben maradását növelik a termékek sokszínűségét, melyek a helyi igények ellátását igyekeznek kielégíteni.

A vidéki gazdaság szétmorzsolódásának és a vidéki életminőség romlásának okai jórészt a helyi társadalom megosztottságában, a lakosság összetartó erejének megszűnésében, az együttműködési hajlandóság csökkenésében keresendők.

Így a vidékfejlesztési stratégiának szintén összpontosítania kell a vidéki lakosság társadalmi megújulására vidék fenntartható fejlesztése, valamint a vidéki térségek leszakadásának mérséklése érdekében.

Az alapvető helyi értékrendek helyreállításához, a vidéki lakosság helyi identitásának megmentéséhez, újbóli kialakításához szükséges a helyi adottságok megismerése és megbecsülése, a helyi értékek megóvása, ezek segítségével a vidéki lakosság társadalmi megújulása.

A társadalmi megújulásnak viszont alapfeltétele a vidéken élők megélhetésének javítása, szegénység leküzdése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása, a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása.

A helyi fejlesztés egyik fő irányvonala a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítése, az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismertetése, a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítása, valamint az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodásának megvalósítása.

A felsorolt irányvonalak betartásával a LEADER szervezet ösztönzi a helyi társadalom, az érintett helyi közösség, a gazdasági, a civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogatja a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését ezzel érve el a térség környezeti gazdasági és társadalmi fenntarthatóságokhoz kapcsolódó céljait. Ennek érdekében a LEADER projektek értékelésénél általánosan elvárásként fogalmazódott meg a környezet megóvásával kapcsolatos vállalatokat tartalmazó projektek előnyben részesítése. Ezen kívül az intézkedések, ahogy a múltban, jelenleg is tartalmaznak a megújuló energiahasznosító berendezések beszerzésére vonatkozó támogatható tevékenységeket.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Szinergia Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájának minden intézkedése elősegíti a társadalmi munkamegosztás és a fenntartható társadalom helyi szintű megvalósítását. A helyi termék előállításának ösztönzése a lakosság jobb ellátása mellett a turisztikai kínálat bővülését is célozza, valamint alternatív jövedelemforrást biztosít a jelenlegi álláskereső, közfoglalkoztatásban résztvevő, kényszervállalkozó vagy esetleg inaktív célcsoportoknak. A helyi identitás fejlesztését célzó intézkedések növelik a helyi közösségek együttműködését lehetővé tevő kapcsolati tőkét; ezzel javítják a helyi gazdasági potenciált valamint bővítik a tudományos és turisztikai jelentőséggel bíró

értékek körét. A tematikus útvonalak kijelölése (Zöldút, Mária Út), a fejlesztésben érdekelt szereplők együttműködések megalapozása, az országos jelentőségű kezdeményezésekhez való csatlakoztatása garantálja az identitás fejlesztés, a hagyományőrzés és a helyi gazdaság hosszú távú fenntarthatóságát. A mélyszegénység felszámolást célzó intézkedés elősegíti a VP-ben és más OP-kban e célra rendelkezésre álló források sikeres lekötését és hasznosítását, kialakítja a probléma hatékony kezelésének eszközrendszerét, feltárja az érintett települések és szervezetek körét valamint fejleszti a partnerek közti együttműködést. A Helyi Fejlesztési Stratégia fontosnak tekinti a helyi gazdasági és társadalmi kapcsolatok fejlesztése mellett az akcióterületen átnyúló társadalmi és gazdasági kapcsolatok erősítését (tematikus útvonalak, nagyrendezvények, helyi termékek piacra juttatása), annak érdekében, hogy az akcióterületen működő gazdasági és társadalmi szervezetek sikeresen, minél több helyi sajátossággal hozzáadott értékkel járuljanak hozzá az országos és az uniós célok teljesüléséhez.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Jövőkép
A megvalósított HFS hatására, erősödő helyi gazdaság, vonzó vidék, alulról építkező erős közösségek, társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődése, tudatos, helyben maradó fiatalok jellemzik térségünket.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Átfogó célok	
1.	Helyi gazdaságélénkítés és foglalkoztatottság javítása.
2.	Együttműködő, befogadó és értékőrző közösségek kialakítása.

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes helyi gazdaság megerősítése	A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE): Piacképes helyi termékek megjelenése (db):	2 10
2.	Térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése	Térségi szereplők közötti gazdasági alapokon működő együttműködésekben részt vevők száma (db):	25

3.	Helyi identitás megőrzése a közösségi szinterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutatthatóságának fejlesztésén keresztül	Érintett lakosság száma (fő):	100
4.	A mélyszegénység és gyermekéhezés elleni tevékenységek elősegítése, a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása érdekében.	A mélyszegénység elleni tevékenységgel elért lakosság száma (fő):	1000
5.	Térségi, térségek közötti és határokon átívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatok kialakítása.	Térségek közötti, és nemzetközi együttműködések száma (db):	3

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá				
		1.	2.	3.	4.	5.
1.	Helyi termékek előállításának és piacra jutásának támogatása	X				
2.	Önkormányzatok és szociális szervezetek gazdaságfejlesztő hatású helyi termék-előállításának és piacra jutásának támogatása	X			X	
3.	Vidéki mikrovállalkozások kisléptékű támogatása	X				
4.	A Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása	X	X	X		X
5.	Tematikus rendezvények támogatása		X	X		
6.	Helyi identitás fejlesztés támogatása			X		
7.	Nemzetiségi szinterek tartalommal való megtöltése			X		X
8.	Generációkon átívelő kezdeményezések támogatása			X		
9.	Multiszektorális szolgáltató helyszínek létrehozása, valamint ezek megújuló energiát hasznosító berendezése és telepítése			X		
10.	Mélyszegénység elleni küzdelem eszközrendszerének megalapozása				X	

A választott célok szöveges indoklása:

Átfogó célok

Az akciócsoport elmúlt programozási időszak alatt végzett tevékenysége során térségi kitörési pontként azonosította, a helyi termékek előállításának és piacra juttatásának lehetőségét, ám ezen kívül nagyon fontos feladat a helyi együttműködések és innovatív megoldások támogatása. A térséget érintő legfontosabb mérőszám a lakosság szám. A népességmegőrző képesség fejlesztése, a társadalmi integráció megerősítése nemcsak gazdasági, hanem mentális téren is elengedhetetlen. Éppen ezért kerültek a felsoroltak az átfogó célok között megfogalmazásra.

Specifikus célok

A SWOT analízis alapján beazonosított átfogó célokat az intézkedések megfogalmazása érdekében a specifikus célokra bontottuk, melyek a helyi termék előállításán és piacra juttatásán, a térségi szereplők közötti együttműködések a helyi identitás megőrzésén túl a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás csökkentését és a térségek közötti és határokon átívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolat kialakítását célozzák. A fejlesztéspolitikai keretrendszer sajátosságaiból és a lecsökkentett LEADER forráskeretektől kiindulva be kell látnunk, hogy a LEADER intézkedések önmagukban nem képesek a térség problémáit orvosolni, így valamennyi cél elérése érdekében fel kell használni a VP, valamint az ágazati operatív programok nyújtotta támogatásokat.

A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes, helyi gazdaság megerősítése

A térségben található számos helyi termék előállító, és a helyi alapanyagokban fellelhető erőforrások hozzájárulhatnak a térségi gazdaság működéséhez, mivel a helyi termék előállítás nemcsak direkt, hanem indirekt gazdasági fejlődést is generálhat a térségi turizmus fellendülése által. A megvalósítás fő forrása a LEADER, másodsorban a GINOP.

Térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése

A térségben számos turisztikai és egyéb szolgáltatás működik, melyek tevékenységüket egyedül folytatják. Tevékenységük rendszerbefoglalása jelentős vendégforgalom növekedést generálna a térségben. A megvalósítás fő forrása a TOP, másodsorban a VP azon belül a LEADER.

Helyi identitás megőrzése a közösségi színterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutatásának fejlesztésén keresztül

A térség nemzetiségek tekintetében meglehetősen sokszínű, a nemzetiségi csoportokra, az ifjúsági és nyugdíjas kezdeményezésekre alapozott közösségfejlesztés nemcsak kulturális, hanem gazdasági téren is fejlődési lehetőséget biztosíthatna. A megvalósítás fő forrása a LEADER.

A mélyszegénység és gyermekéhezés elleni tevékenységek elősegítése, a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása érdekében.

A helyzetelemzésben alapján egyértelműen látszik, hogy az apró- és törpefalvas, sőt zsáktelepülési jellegből és a fejlesztendő járási adottságokból adódó szegregációs és elszegényedési folyamatok

lassítására, megállítására és esetleges visszafordítására van szükség a térségi lakosság életminőségének javítása céljából. A megvalósítás fő forrása az EFOP másodsorban a LEADER.

Térségi, térségek közötti és határokon átvívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatok kialakítása.

Mivel a térség határmenti területrészeket is tartalmaz és az érintett települések közül több is rendelkezik horvátországi kapcsolatokkal, valamint az elmúlt évek tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a térségi összefogások is sikeresnek minősültek, szükséges ezen kapcsolatok elmélyítése és gazdasági irányvonalának megteremtése. A megvalósítás forrásai a CBC, és a LEADER Térségek közötti kiírások.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. Helyi Termékek előállításának, és piacra jutásának támogatása.

1. **Az intézkedés megnevezése:**

Helyi termékek előállításának és piacra jutásának támogatása

2. **Specifikus cél:**

A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes helyi gazdaság megerősítése

3. **Indoklás, alátámasztás:**

A térségben régebbre nyúló hagyománya van a kézműves tevékenységeknek, és az élelmiszer jellegű, helyi termékek előállításának. Erre a lakosság részéről is fogadókészség van. Térségi központtal működik a megye legnagyobb kézműves érdekképviseleti szervezete a Kaptár Egyesület. Kézműveseinek nagy része a LEADER-térségen belül él. Helyi rendezvényeken, jelentős számban árusítják termékeiket.

A helyi termék előállítás támogatása, a helyi gazdaság erősödését eredményezi, így továbbra is szükséges a helyi termékek előállításának és piacra juttatásának támogatása.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

Az intézkedés támogatja a helyi termékek előállítói számára a technikai és a termeléshez szükséges infrastrukturális adottságok létrehozását, ezekhez kapcsolódóan épület-felújítást, bővítést, korszerűsítést, a magas minőségű és feldolgozottsági fokú termékek előállítását szolgáló eszközbeszerzéseket, és piacra jutást segítő marketing tevékenységeket.

Támogatható termékkör: elsődleges mezőgazdasági termék, feldolgozott annex I. termék, non annex termék

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés keretein belül kizárólag helyi terméknek, vagy kézműves terméknek minősülő termékek előállítására, illetve ezeknek piacra jutását támogató tevékenységek végzésére igényelhető támogatás.

Egyéb, a definíciónak nem megfelelő termék előállítására, illetve nem ezzel kapcsolatban végzett marketing és hálózatosodási tevékenységekre, nem vehető igénybe. Ezzel intézkedésünk lehatárolásra kerül a VP 6.2.1 és 6.4 .1, valamint 3.4.2 intézkedéseitől

6. **A jogosultak köre:**

Mikrovállalkozások, Őstermelő, Önálló tevékenységet végző magánszemély, Természetes személy

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek: a Szentlőrinci és Szigetvári Járások területén székhellyel, telephellyel rendelkező mikrovállalkozás, lakóhellyel rendelkező őstermelő, önálló tevékenységet végző magánszemély, természetes személy.

Alapvető kritériumok:

- Kizárólag a fogalommagyarázat szerinti helyi termék, kézműves termék előállítását, piacra-juttatását szolgáló tevékenységek támogathatók.

- Együttműködési kötelezettség, a Szinergia Egyesülettel, termékeik, térségi rendezvényeken történő bemutatására.

-A pályázó legkésőbb az utolsó mérföldkő teljesítésekor bemutatja tevékenységét, a Szinergia Egyesület honlapján.

Értékelési szempontok:

- Előny élveznek, a jelenlegi foglalkoztatotti létszámot megtartó pályázók.

- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek élelmiszer előállítását célozzák meg.

- Előnyt élveznek a környezet megóvásával kapcsolatos vállalatot tartalmazó pályázatok.

Speciális feltételek: a természetes személynek vállalnia kell, hogy az első kifizetési kérelem benyújtásának időpontjáig önálló tevékenységet végző magánszemélyként nyilvántartásba veteti magát.

A természetes személynek, őstermelőnek, önálló tevékenységet végző magánszemélynek nem kell vállalnia, hogy az első kifizetési kérelem benyújtásának időpontjáig egyéni vállalkozóként nyilvántartásba veteti magát.

Fogalommagyarázat:

Helyi termék: a helyben megtermelt, vagy összegyűjtött alapanyagokból, helyben kialakult eljárások, receptek alkalmazásával, nem nagyüzemi keretek között előállított, esetleg csomagolásokban is helyi anyagokat, helyi kulturális elemeket felhasználó termék.

Kézműves termék: helyi alapanyagokból, vagy jelentős helyi élőmunka ráfordítással készülő termék.

8. **Tervezett forrás:**

a. Támogatási keretösszeg: 112 920 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 60%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 70%.

c. Projektméret korlátai: 300 000 - 3 000 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:**

2017. II. félév-2019.II. félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

a. Támogatott projektek száma:

37-200 db

b. Támogatott kedvezményezett:

Őstermelők: 10-50 db

Mikrovállalkozások: 10-50 db

Természetes személyek: 7-40 db

Önálló tevékenységet végző magánszemély: 10-60

2. Önkormányzatok, szociális szövetkezetek gazdaságfejlesztő határú helyi termék előállításának támogatása.

1. Az intézkedés megnevezése:

Önkormányzatok és szociális szövetkezetek gazdaságfejlesztő hatású helyi termék előállításának és piacra jutásának támogatása

2. Specifikus cél:

A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes helyi gazdaság megerősítése

3. Indoklás, alátámasztás:

Magas agrárpotenciállal rendelkező területek találhatóak mindkét járásban, viszont a térség agrárpotenciáljához viszonyítva, a mezőgazdasági termékek feldolgozóipara elégtelen. Az elmúlt 5 évben jelentős számú önkormányzat kezdett el foglalkozni, a START közmunkaprogram keretein belül mezőgazdasági, vagy egyéb termék-előállító tevékenységgel. Ezek a tevékenységek közvetlenül, a helyi gazdaság erősítését eredményezik, mivel a megtermelt termékek részben helyben kerülnek értékesítésre, részben pedig ellenértékük, a helyi foglalkoztatók bevételét növelik. Ám a jelenlegi eszközparkkal előállított termékek minősége alacsonyabb szintű, a termelési, vagy feldolgozási színvonal nem elégíti ki az elvárt igényeket, a termelés esetenként jelentős környezetterhelés mellett történik.

A térségi önkormányzatok részéről is felmerült az igény arra, hogy a HACCS, a 2007-2013-as ciklus után, a 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia keretében is biztosítson lehetőséget, a Start programot kiegészítő támogatásra.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a helyi önkormányzat, vagy társadalmi vállalkozás által, helyben végzett termék előállító tevékenységek gazdasági funkciót szolgáló eszköz- és gépbeszerzéseit. A cél a helyi munkanélküliek felkarolása és munkába való beintegrálása, ezáltal a helyi munkanélküliség csökkentése. Az intézkedés keretein belül kizárólag önkormányzatok, és szociális szövetkezetek által végzett termék-előállítási tevékenységek, támogathatók.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A VP nem horizontális intézkedései nem támogatják az önkormányzati termék-előállítási tevékenységeket, a terület és Térségfejlesztési Operatív Programtól a kismértékű támogatási összeg határolja le.

A támogatás az önkormányzati START közmunkaprogrammal és a VP-6-7.4.1.1 épület-felújítási tevékenységeivel hoz létre szinergikus hatásokat.

6. A jogosultak köre:

Települési önkormányzatok

Szociális szövetkezetek

Nonprofit szervezetek (kizárólag konzorciumi partnerként)

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek: a Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel rendelkező települési önkormányzat, szociális szövetkezet.

Alapvető kritériumok:

- Kizárólag közösségi termék előállítás, feldolgozást és piacra-juttatását szolgáló tevékenységek támogathatók.
- Együttműködési kötelezettség a Szinergia Egyesülettel, a projekt lebonyolításáról, annak hatásáról szóló bemutatkozó anyag elkészítésére.

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek az termelési tevékenységük során előállított késztermékek vonatkozásában, további feldolgozást is végeznek.
- Előnyt élveznek, az ökológia gazdálkodást végző pályázók.
- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást tartalmazó pályázatok.

Speciális feltételek:

A támogatási intenzitások növeléséhez kapcsolódóan, vizsgálandóak:

- A hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának vizsgálatához, a Járási Munkaügyi Hivatal, erre vonatkozó igazolása szükséges.
- A piactorzító hatás vizsgálatához, a Fenntartó igazolása szükséges, a közétkeztetésben történő felhasználásról, továbbá a Helyi Szociális Rendeletben foglaltak alapján kerül megállapításra, az ingyenes adományként történő felhasználás.

Fogalommagyarázat:

Önkormányzat, vagy civil szervezet által végzett termék előállító tevékenység: nonprofit szervezetek versenyképességének erősítése, a szociálisan hátrányos helyzetű inaktív, vagy tartósan alacsony jövedelmű lakosság gazdasági aktivizálása, tevékenységük bővítése értékteremtő munka lehetőségének biztosításával.

Támogatható tevékenységek: zöldségtermesztés, gyümölcsstermesztés, állati és növényi eredetű élelmiszer, vagy alapanyag előállítás, gyógy- és fűszernövény termelés, növényi termények előállítása, feldolgozása

8. **Tervezett forrás:**

a. Támogatási keretösszeg: 108 430 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 60%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 70%.

Konzorciumi pályázat esetén, mindkét településkörben +10 %

Hátrányos helyzetűek foglalkoztatása esetén, mindkét településkörben +5%

Piactorzító hatás kiküszöbölése esetén, mindkét településkörben +5% .

c. Projektméret korlátai: 1 000 000 - 3 000 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:**

2017. II. félév-2019.II. félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

a. Támogatott projektek száma: 40-75 db

b. Támogatott kedvezményezett:

Települési önkormányzatok: 35-58 db

Szociális szervezetek: 5-17 db

3. Mikrovállalkozások multiplikátor támogatása.

1. **Az intézkedés megnevezése:**

Mikrovállalkozások multiplikátor támogatása

2. **Specifikus cél:**

A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes helyi gazdaság megerősítése

3. **Indoklás, alátámasztás:**

A LEADER térségben alacsony a gazdasági aktivitás. A helyi vállalkozások alacsony foglalkoztatottsággal bírnak, ugyanakkor a térségben jelentős probléma a tartós és a magas munkanélküliség. A mikrovállalkozások nagy része hiányt szenved a szakmai, adójogi, támogatáspolitikai és üzleti ismeretek terén. Rossz tőkeellátottságukból fakadóan, egyéb fejlesztési forráshoz való jutásuk is csak korlátozott mértékű, kiszorulnak a legtöbb gazdaságfejlesztési programból, mert legtöbbször, az azok által támogatott legkisebb beruházási méret, is túl magas számukra. A térség lemaradása konzerválódni látszik, mivel a korábbi gazdaságfejlesztési projektek hatása csak időleges és parciális volt, valamint a legutóbbi gazdasági válság kedvezőtlen hatásai máig nem múltak el.

A társági mikrovállalkozások kismértékű támogatása fent nevezett okokból, az ágazati operatív programokból nem lehetséges, így szükséges számukra a könnyen hozzáférhető támogatások biztosítása.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

Az intézkedés támogatja a helyi gazdasági szereplők termelő tevékenységén és együttműködésén alapuló eszközbeszerzéseit és/vagy szolgáltatások (tanácsadások, képzések, minősítések) igénybevételét. Az intézkedés keretében támogatható gép és eszközbeszerzés, illetve szolgáltatások igénybevétele. Mezőgazdasági tevékenységek nem támogathatók.

Támogatható termékkör: non annex termék

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A VP 6.2.1 és VP. 6.4.1 intézkedésekben a mezőgazdasági profilú vállalkozások, nem mezőgazdasági tevékenységének támogatása és diverzifikálása lehetséges. Jelen kiírás a szolgáltató ágazatokban és árutermelő ágazatokban már működő, nem mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági, és társadalmi vállalkozások számára vehető igénybe. Induló vállalkozások által, nem vehető igénybe.

A GINOP 1.2.2 intézkedés esetén kötelező elem az eszközbeszerzés, jelen kiírásban nem. Továbbá nem feltétel, hogy a vállalkozás éves átlagos statisztikai állományi létszáma a támogatási kérelmek benyújtását megelőző legutolsó lezárt, teljes üzleti évben, minimum 1 fő legyen.

GINOP 1.2.1 intézkedéstől eltérően, a maximális támogatási összeg 2 000 000 Ft.

5. **A jogosultak köre:**

Mikrovállalkozások

6. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek: a Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező mikrovállalkozás.

Alapvető kritériumok:

- Nem támogatható a már működő mikrovállalkozás fejlesztése, amely vállalkozás árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.

- A pályázó legkésőbb az utolsó mérföldkő teljesítésekor, bemutatja tevékenységét, a Szinergia Egyesület honlapján.

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek a foglalkoztatás bővítését vállalják.

- Előnyt élveznek, az innovációs tartalommal rendelkező pályázatok.

- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek a projektre vonatkozó beszerzéseiket, a Szentlőrinci és Szigetvári járások területén székhellyel, telephellyel rendelkező kivitelezővel, vagy szállítóval valósítják meg.

Speciális feltételek:

Fogalommagyarázat:

Innovációs tartalom: Az innováció új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termék (áru, vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketing, módszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben vagy a külső kapcsolatokban.

7. Tervezett forrás:

a. Támogatási keretösszeg: 95 760 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 60%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 70%.

c. Projektméret korlátai: 300 000 -2 000 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos

8. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. II. félév-2019.II. félév

9. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma:

58 - 110 db

b. Támogatott kedvezményezett:

Mikrovállalkozások: 58-110 db

4. Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása.

1. Az intézkedés megnevezése:

A Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása

2. Specifikus cél:

Térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése

3. Indoklás, alátámasztás:

Az akcióterületen, különösen a Dél-Zselici tájegységben magas az ökoturisztikai potenciál, ami egy fontos kitörési pont az elvándorlással, elöregedéssel, magas munkanélküliséggel sújtott falvakban. Szórványosan már most is számos falusi turizmussal foglalkozó vállalkozás kínál szolgáltatásokat, amelyeket programokkal, helytörténeti gyűjteményekkel a turizmusban rejlő lehetőségeket felismerő civil szervezetek és önkormányzatok egészítenek ki. Hiányzik azonban az egységes térségi marketing, program- és szolgáltatás szerkezete. Különösen fontos, hogy a 2016-os Zrínyi emlékévi és a szigetvári fejlesztések (vár, Szulejmán szultán türbéje, Török ház, Vigadó, Fürdő stb.) hatására a várhatóan hosszú távon megnövekvő számú vendégek számára színvonalas turisztikai szolgáltatásokat tudjunk kínálni a Szigetvárt övező településeken is. Ehhez szükséges a turisztikában érdekelt szolgáltató

szervezetek összefogása és közös fellépése. A Zöldút egy olyan közösségfejlesztő módszer, ami ötvözi az ökoturisztika elveit, a gazdaságfejlesztést valamint a helyi értékfeltárást és bemutatást.

A módszer terjesztésével és ösztönzésével lehetőséget teremtünk az érdekelt felek számára a sikeres bekapcsolódásra és részvételre az ökoturisztikai szolgáltatások területén.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a Zöldút módszertant alkalmazó szektorközi összefogást, amely színvonalas szállásokat, gasztronómiai szolgáltatásokat, sportolási lehetőségeket és programkínálatot képes felmutatni. Ennek érdekében finanszírozza az értékfeltáró szakértői munkát, az útvonalakat kidolgozó szakmai találkozókat, műhelyeket, tanulmányutakat, továbbá az önálló turisztikai arculat és kínálat kialakítását, a marketinganyagok elkészítését és terjesztését.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés minden olyan gazdaságfejlesztési, turisztikai, szolgáltatásfejlesztési és örökség megóvási intézkedéshez kapcsolódik, amelyet a Zöldútban, Zarándokútban résztvevő vállalkozások, civil szervezetek vagy önkormányzatok számára hirdettek meg. Éppen ezért nem is szerepel a támogatható tevékenységek között sem az építés sem az eszközbeszerzés, kizárólag előkészítési, szervezés és marketing költségek, annak érdekében, hogy az előző és az ezután megvalósuló fejlesztések a lehető legnagyobb hatásfokkal hasznosuljanak, mely a későbbiek folyamán kapcsolódhat a Bejárható Magyarország Programhoz.

A GINOP- 1.3.4-15 "Turisztikai szervezetek (TDM) fejlesztése pályázati kiírás, csak 10.000 vendégéjszaka fölötti térségekre vonatkozik.

GINOP- 7.1.2-15 "Aktív turisztikai hálózatok infrastruktúrájának fejlesztése" kiírás kiemelt projekteket támogat, előzetes kormánydöntés alapján.

GINOP- 7.1.7-16 "Kulturális tematikus hálózatok fejlesztése" több megye (min 3) határán átívelő fejlesztés támogatható, országos és/vagy nemzetközi jelentőségű fejlesztések.

TOP- 1.2.1 "Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés" a városi térségekre fókuszál, kivéve a lovas turizmust, mely lehetőséget a tervezési területen kiegészítő jelleggel kívánunk igénybe venni.

6. A jogosultak köre:

Nonprofit szervezetek

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek: a Szentlőrinci és Szigetvári Járások területén székhellyel rendelkező nonprofit szervezet.

Alapvető kritériumok: helyi TDM támogató nyilatkozata

Értékelési szempontok:

- Bevont települések száma

- Programba bevont attrakciók, és szolgáltatások száma.

- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalatot tartalmazó pályázatok

Speciális feltételek: A pályázónak a pályázat benyújtása előtt, kötelezően részt kell vennie, a Szinergia Egyesület és a helyi TDM által biztosított konzultáción.

Fogalommagyarázat:

Zöldút: helyi közösségi kezdeményezések nyomán létrejövő, természeti, kulturális, történelmi értékeket összekötő, motormentes módon közlekedő (gyalog, lovon, kerékpáron) túrázóknak kialakított útvonalak, melyre szolgáltatások, programelemek fűződnek fel.

Zarándokút: vallási, kulturális és természeti értékeket bemutató útvonal, ami általában a lelki megújulás egyik eszköze.

Mária Út: Közép-Európa zarándokútja, a Kárpát-medence Mária kegyhelyeit köti össze, világnézeti-, nemzetiségi-, kulturális hovatartozástól függetlenül hívja mindazokat, akik megakarják ismerni a Kárpát-medence népei, azok keresztény hagyományait, csodaszép tájait és kíváncsiak az itt élők kultúrájára, vendégszeretetére.

8. Tervezett forrás:

a. Támogatási keretösszeg: 13 680 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 85%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 90%.

Konzorciumi pályázat esetén, mindkét településkörben +10 %

c. Projektméret korlátai: 2 000 000 - 5 000 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017 II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma: 3-5 db

b. Kedvezményezettek száma:

Nonprofit szervezetek: 3-5 db

5. Tematikus rendezvények, közösségfejlesztő akciók támogatása.

1. Az intézkedés megnevezése:

Tematikus rendezvények, közösségfejlesztő akciók támogatása

2. Specifikus cél:

Helyi identitás megőrzése a közösségi színterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutathatóságának fejlesztésén keresztül

3. Indoklás, alátámasztás:

A térség apró- és törpefalvas településszerkezete, a zsáktelepülések magas száma magában hordozza az alacsony születésszám és az elöregedő népesség veszélyeit. A térségben jól bejáratott regionális és országos jelentőségű gazdasági, és kulturális rendezvények találhatóak. Ezen kívül valamennyi település tart kis rendezvényeket, melyeknek tematikus tartalmakkal, innovatív sajátosságokkal való megtöltése hozzájárulhat a térségi öntudat kialakításának eszközével a térségi együttműködések kialakulásához, a kritikus helyzetű csoportok periférikus helyzetének feloldásához a fiatalok elvándorlásának megállításán, a falvak elnéptelenedésének visszafordításán keresztül.

Szükséges a hagyományos nagyrendezvények támogatásán kívül a települési kisrendezvények megújításának ösztönzése.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja olyan közösségfejlesztő akciók, tematikus rendezvények szervezését, lebonyolítását, amelyek a különböző generációk aktív közreműködésével valósulnak meg és egyedi helyi jellegzetességek bemutatására irányulnak.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az ágazati operatív programokban, valamint hazai támogatási rendszerekben nem található helyi identitás fejlesztése alapuló rendezvények támogatása, így az intézkedés lehatárolása nem szükséges.

Az intézkedés a helyi termékek előállításán alapuló piacképes gazdaság kialakításának és a helyi identitás fejlesztésén alapuló térségi népességmegtartó törekvések kiegészítésére szolgál.

6. A jogosultak köre:

Nonprofit szervezetek

Települési önkormányzatok

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek: a Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, települési önkormányzat.

Alapvető kritériumok: kizárólag újszerű, innovatív, vagy tematizált rendezvények, vagy közösségfejlesztő akciók megszervezése támogatható.

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást tartalmazó pályázatok.
- Rendezvénynapok száma
- Érzékeny célcsoportok, különböző korosztályok programba vonása.

Speciális feltételek:

- A kedvezményezett a projekt során együttműködik a tervezési területen működő, más ágazatokhoz tartozói szervezetekkel.
- A rendezvény hozzájárul, a helyi akciócsoport területének kulturális értékeinek megőrzéséhez, vagy újak teremtéséhez, bemutatásához.

A támogatott rendezvények két jól elkülöníthető hatókörű csoportba sorolhatóak:

- 1.) Legalább 1000 fős látogatószámmal rendelkező, turisztikai potenciált eredményező, megyei, illetve régiós ismertséggel bíró rendezvények, TDM igazolása alapján.
- 2.) Települési tematikus rendezvények.

Az 1.) csoportba tartozó rendezvények esetében, az igényelhető támogatás 500.000.- 1.000.000.- Ft.

A 2.) csoportba tartozó rendezvények esetében az igényelhető támogatás Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2015. január 1. szerinti lakosságszám alapján számított 1.500.- Ft/lakos, de legfeljebb 600.000.- Ft.

Fogalommagyarázat:

Közösségfejlesztő akció: olyan rendezvény, amely a helyi közösség (település) társadalmi összetartó erejét, identitástudatát fejleszti.

Tematikus rendezvény: egy meghatározott téma köré épülő rendezvény.

8. Tervezett forrás:

a. Támogatási keretösszeg: 27 350 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 85%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 90%.

Konzorciumi pályázat esetén, mindkét településkörben +10 %

c. Projektméret korlátai: 96 000 - 1 000 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

10. Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma: 24-80 db
- b. Kedvezményezettek száma:
Nonprofit szervezetek: 4- 10 db
Települési önkormányzatok:20-70 db

6. Helyi identitásfejlesztés támogatása.

1. Az intézkedés megnevezése:

Helyi identitásfejlesztés támogatása

2. Specifikus cél:

Helyi identitás megőrzése a közösségi színterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutathatóságának fejlesztésén keresztül

3. Indoklás, alátámasztás:

A tervezési területen számos vallási és kulturális, épített és szellemi örökség lelhető fel. Az elöregedő, elvándorlással, forráshiánnyal küzdő települések számára nagyon fontos ezeknek az emlékeknek, hagyományoknak a megőrzése, mert ezek biztosítják a települési identitás folytonosságát, a helyi társadalom integritását. Amennyiben ez a folyamat a forráshiány az elöregedés, az elvándorlás, a szegregáció és/vagy a lakosságcsere miatt megszakad, egy település arculatát, a helyi társadalom pedig közös céljait, cselekvőképességét veszíti el.

A helyi identitás fejlesztése érdekében az intézkedéssel hagyományfeltáró, hagyományőrző és hagyományteremtő kezdeményezéseket támogat az akciócsoport.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a térség tárgyi, kulturális, szellemi, vagy épített örökséghez kapcsolódó helytörténeti bemutató helyek megújítását, berendezését, installációs eszközökkel való ellátását, ezen kívül a helytörténeti monográfiák, feltáró munkák, valamint ismeretterjesztő célú kiadványok elkészítését, továbbá hagyományfeltáró, hagyományőrző és hagyományteremtő előadások, képzések, programok szervezését.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az ágazati operatív programokban, valamint hazai támogatási rendszerekben nem található helyi identitás fejlesztése alapuló kezdeményezések támogatása, így az intézkedés lehatárolása nem szükséges.

Az intézkedés a helyi termékek előállításán alapuló piacképes gazdaság kialakításának és a helyi identitás fejlesztésén alapuló térségi népességmegtartó törekvések kiegészítésére szolgál.

6. A jogosultak köre:

Nonprofit szervezetek
Nemzetiségi önkormányzatok,
Települési önkormányzatok

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek: a Szentlőrinci és Szigetvári Járások területén székhellyel rendelkező nonprofit szervezet, települési önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat.

Alapvető kritériumok: -

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek, a környezet, vagy kulturális és szellemi örökség megóvásával kapcsolatos vállalatot tartalmazó pályázatok.
- Előnyt élvez, az eltérő korosztályok programba vonása.
- Bevont települések száma.

Speciális feltételek:

Fogalommagyarázat:

Helyi identitás: helyi közösségtudat, mely a helyi erőforrásokra épülve a hagyományok megőrzésével és különböző generációk aktív közreműködésével járul hozzá, a térségi népesség-magtartó erő javításához.

8. Tervezett forrás:

a. Támogatási keretösszeg: 27 370 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett eljárásban lévő településen: 85%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő eljárásban lévő településen: 90%.

Konzorciumi pályázat esetén, mindkét településkörben +10 %

c. Projektméret korlátai: 400 000 -800 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. félév - 2020 II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma: 40-70 db

b. Kedvezményezettek száma:

Nonprofit szervezetek: 19- 35 db

Települési önkormányzatok:16- 35 db

Nemzetiségi önkormányzatok: 5-10 db

8. Generációkon átívelő kezdeményezések támogatása.

1. Az intézkedés megnevezése:

Generációkon átívelő kezdeményezések támogatása

2. Specifikus cél:

Helyi identitás megőrzése a közösségi színterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutatathatóságának fejlesztésén keresztül

3. Indoklás, alátámasztás:

A térség számos településén jelentős a fiatalok és az idősek aránya. A fiatalok száma térségi szinten is magas, jóval meghaladja a megyei és országos átlagértékeket. A fiatalok helyben tartása és az időskorú közösségek aktivizálása alapvető fontosságú a térség társadalmi leszakadásának megállítása érdekében.

Az intézkedés a fiatalok és időskorúak közösségi kezdeményezéseit támogatja, azok társadalmi szerepvállalásának feltételeit kívánja megteremtetni.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a fiatalok és időskorúak közösségi csoportjainak működéséhez szükséges eszközök beszerzését, melyek tartósan szolgálják tevékenységük ellátását.

Közösségi utak megvalósításához kapcsolódó szolgáltatások, csoportos tevékenységekhez szükséges eszközök beszerzését.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az ÚMVP III. tengely falumegújítás és IKSZT programok segítségével az előző programozási időszakban jórészt megvalósultak azok az infrastrukturális fejlesztések, melyek a térség generációi számára közösségi tereket biztosítanak. A célcsoportok mobilizálásához, aktivizálásához elengedhetetlen, hogy a megvalósult színtereket eszközökkel, programokkal töltsük fel.

A VP horizontális intézkedéseinek és az ágazati operatív programoknak nem célterülete a nem aktív korú lakosság közösségépítésen alapuló helyi, vagy térségi identitás fejlesztése, ez önmagában alátámasztja az intézkedés meghirdetését.

6. A jogosultak köre:

- Nonprofit szervezetek
- Települési önkormányzatok
- Nemzetiségi önkormányzatok
- Egyházak

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek: A Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, települési önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, egyház.

Alapvető kritériumok:

A program megvalósításának helyi sajátosság feltárásán, bemutatásán kell alapulnia.

Értékelési szempontok:

-A tervezett tevékenység társadalmi hatása, részletes programterv és / vagy részletes eszközlista alapján.

Speciális feltételek:

Fogalommagyarázat:

Helyi sajátosságok: térségi, vagy települési értékek, hagyományok, melyeknek megismertetése elősegíti a helyi identitástudat kialakítását, fejlesztését.

8. Tervezett forrás:

a. Támogatási keretösszeg: 27 370 000 Ft

b. Támogatási intenzitás:

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásban lévő településen: 85%.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint fejlesztendő járásban lévő településen: 90%.

Konzorciumi pályázat esetén, mindkét településkörben +10 %

c. Projektméret korlátai: 250 000 - 500 000 Ft

d. Támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. II. félév-2019.II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma: 65-100 db

b. Kedvezményezett száma:

Nonprofit szervezetek: 25-40 db

Települési önkormányzatok: 30-40 db

Nemzetiségi önkormányzatok: 5-10 db

8.2 Együttműködések

1. Az együttműködések tervezett tématerületei:

- a) Megyei vonatkozásban szeretnénk folytatni a Mecseki Mézes Körút által elindított térségi hálózatosodási munkát, melyben a baranyai HACS- okkal közösen tervezünk további méhészeket bevonni a márka alá, valamint kibővíteni, a közös tevékenységek körét.
- b) Szeretnénk kibővíteni a szentlőrinci Kistermelők Házában elindított térségi vásárok közönségét, és a részt vevő termelők körét, illetve szélesíteni az ide szervezett rendezvények tematikus körét. Ezt a Baranya Megyei Vállalkozói Központtal közös szervezésben tervezzük, és ehhez ki akarunk lépni a velünk szomszédos HACS- ok működési területén dolgozó kézművesek irányába.
- c) HACS együttműködésben a megyében elszórtan megrendezett nyári gyerektáborok adatbázisát létre szeretnénk hozni, melyhez közös információs adatbázist, illetve közös felületen való megjelentetést szeretnénk rendelni.
- d) Helyi Foglalkoztatási Paktum kidolgozásával és a megyei intézményrendszerhez kapcsolódási pontok kidolgozásával, szeretnénk térségünk rossz foglalkoztatási mutatóin javítani.
- e) Horvátországi (Slatina Város) kapcsolataink továbbépítésével szeretnénk gazdasági és kulturális területeken közös projekteket elindítani, melyek kézműves termékek, és helyi élelmiszerek köré épülő szolgáltatásfejlesztésekkel gazdaságunk és közösségek számára hozhatnak modellértékű megoldásokat.
- f) A finnországi RIESKA LEADER RY akciócsoport együttműködésével tervezzük a nemzetközi szakmai kapcsolataink, valamint a térségben jelentős potenciállal bíró erdőgazdálkodók nemzetközi kapcsolatrendszerét fejleszteni.
- g) A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretein belül kívánunk együttműködést kialakítani a Baranya Megyei Önkormányzattal a megyei foglalkoztatási paktum segítségével a helyi termékek előállításának és piacra-juttatásának támogatására.
- h) Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) 1.7 konstrukciójának segítségével szeretnénk együttműködések kialakítani a térség Integrált Közösségi Szolgáltató Tereivel, falugondnoki szolgálataival és civil szervezeteivel az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése érdekében.
- i) A térség turisztikai szempontból potenciált településkörével szeretnénk csatlakozni a Bejárható Magyarország, a Mária Zarándokút és a Mecsek-Zselic Lovasútvonal kialakításának eszközével az országos lovas, míg a Zrínyi Zöldút kialakításával a regionális zöldút kezdeményezésekhez.

2. Specifikus cél: Együttműködési terveink, az alábbi (összes) specifikus céljaink elérését támogatják:

1. A helyi termék előállításán és piacra jutásán alapuló versenyképes, helyi gazdaság megerősítése

2. Térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése
3. Helyi identitás megőrzése a közösségi színterek felszerelésén és tartalommal való megtöltésén, a nemzetiségi tradíciók, természeti, kulturális és gazdasági értékek megőrzésén és bemutatásának fejlesztésén keresztül
4. A mélyszegénység és gyermekéhezés elleni tevékenységek elősegítése, a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása érdekében.
5. Térségi, térségek közötti és határokon átvívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatok kialakítása.

3. Indoklás, alátámasztás:

A fent bemutatott elképzelések mindkét átfogó célunkhoz kapcsolódnak, gyakorlatilag a HFS-ünkben megfogalmazott teljes célrendszert átfogják. Ezen kívül, az alábbiakban bemutatott korrelációkban reflektálnak, a SWOT analízisben felvetettek:

Az a.) pont a SWOT Erősségek- Gazdaság 4. pontjához és Lehetőségek- Gazdaság 1. pontjához

A b.) pont a SWOT Erősségek- Gazdaság 4. pontjához és Lehetőségek- Gazdaság 1. pontjához

A c.) pont a SWOT Gyengeségek- Gazdaság 7. pontjához és Társadalom 6. pontjához

A d.) pont a SWOT Gyengeségek- Társadalom 4. pontjához

Az e.) pont a SWOT Erősségek – Társadalom 3. pontjához

Az f.) pont a SWOT Erősség- Gazdaság 2. pontjához

A g.) pont a SWOT Gyengeség- Társadalom 4-5-6. pontjához

A h.) pont a SWOT Gyengeség- Társadalom 1-2-3 pontjához

Az i.) pont pedig a SWOT Gyengeség- Gazdaság 6. pontjához kapcsolódik.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

1. A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök.

Egyesületünk elő-szervezete a Szinergia LEADER Közösség, 2007 szeptember 13. -án került felállításra Szigetváron, a Vigadó épületében. Ennek létrehozásában a Szigetvári és Szentlőrinci Helyi Vidékfejlesztési Irodák működtek közre. 2008 év február 5.-én megtartásra került a Szinergia LEADER Helyi Vidékfejlesztési Közösség, egyesületté alakulásának közgyűlése. Az elkészített dokumentációt 2008.02.22-én beadtuk a Baranya Megyei Bíróságra, de ott alaki hibák miatt elutasításra került. Így 2008 nyarán új alakuló kört kellett elkezdenünk.

Egyesületünk 2. fordulós alakuló közgyűlése 2008 június 10- én került megtartásra. Az itt elkészített alapító- dokumentációt a Baranya Megyei Bíróságra 2008.06.20.-án beadtuk, ahonnan 2008.07.09 nappal hiánypótlási felszólítást kaptunk, arra vonatkozóan. A hiánypótlást elkészítettük, ezt követően 2008.08.13 nappal jogerőre és elfogadásra került, egyesületi bejegyzési kérelmünk.

Jogi személyiségünkben nem következett be változás 2008-2015 év között, csupán Egyesületünk Alapszabályát módosítottuk 4 esetben, a következők szerint:

1.) 2009.07.15 Alapszabály módosítása a tagdíj befizetésének, banki utalással történő teljesítésének beemelése: az eddigi készpénzes tagdíjbefizetések helyett pénzügyi utalással is lehetett, tagdíjat kiegyenlíteni.

2.) 2011.09.23 Az 54/2011 (VI.10) VM rendelet szerinti módosítások átvezetése: Az eddigi elnökségi hatáskörből, közgyűlési hatáskörbe helyezte a tagfelvétel ügyét, két tagi ajánlás kötelezővé tételével.

3.) 2012.10.11 A 2011. évi CLXXV. tv. (Civil Törvény) rendelkezéseinek beillesztése:

4.) 2014.12.12 A 2013.évi V (Polgári Törvénykönyv) Törvénynek való megfeleltetés, illetve Elnökség és Ellenőrző bizottság tagszámának csökkentése. Az utóbbi két módosítás a tagok jogait, illetve kötelességeit nem érintették, csupán annyi történt, hogy beillesztésre került a természetes tagok, más részére adott meghatalmazással történő közgyűlési képvisellete.

Főbb tevékenységi köreink, a következők:

Az egyesület a programja megvalósulása során tevékenységével, a Szigetvári és Szentlőrinci járásokban élő emberek kreativitását kamatoztatva elősegíti a térség, vagy települései kihasználatlan adottságainak feltárását, és ösztönzi a helyi kezdeményezésekre létrejövő, és a járási fejlesztést együtt megvalósítani kívánó helyi szervezetek, intézmények, önkormányzatok és vállalkozások összefogását.

Területén elősegíti gazdálkodási tevékenységek, nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálását, a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztését, a foglalkoztatás elősegítését, és az alapszolgáltatások javítását. Ezen kívül támogatja, a vidéki területeket vonzóbbá tevő beruházások végrehajtását, ezen keresztül pedig a gazdasági és társadalmi visszaesés és a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordítása érdekében végzi munkáját.

Feladata a vidéki gazdaságra vonatkozó egyéb, helyi kezdeményezésen alapuló intézkedések bevezetése. Célja a szélesebb értelemben vett vidéki gazdaságra és lakosságra irányuló intézkedések közötti területi koherencia, és szinergia megerősítése, a helyi fejlesztési stratégiáin keresztül.

Tevékenységével ösztönzi a helyi szereplőket, stratégiát dolgoz ki, információt nyújt, és a helyi szereplők számára érdekképviselőt nyújt.

Céljai megvalósításához fontosnak tartja, a következő területek támogatását: Tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, kulturális örökség megóvása, műemlékvédelem, természetvédelem, állatvédelem, környezetvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése és a kapcsolódó szolgáltatások.

Az egyesület céljának megvalósítása érdekében folyamatosan együttműködik minden állami, társadalmi és gazdálkodó szervezettel, más egyesülettel és szövetséggel, melyek segítik, az eredményes működését és a célok megvalósulását

2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).

A megalakításkor belépett tagok száma 128 fő volt, ebből 49 db önkormányzat, 48 db civil, 31 db gazdasági szervezet volt. Működési területünk két járást fed le, az ezekben található településszám 66, melyből 45 szigetvári, és 21 szentlőrinci. Mindkét járás, összes települése tag. Szigetvár település azonban már külterülettel sem jogosult támogatásainkra, mivel 10 000 lakos feletti, viszont külterületi részönkormányzata tagunk maradt. A tagok ki és belépése körülbelül egyenlő arányban zajlott le, az eltelt évek során. Az összes belépett új tagok száma 80, míg a kilépett, vagy kizártaké 72. Ebből a 72-ből 32 tag tagdíjfizetési elmaradása okán, kizárással ment. A később belépett tagjaink jelentős része (23 fő), a térségben működő kézműves. Az egyesületi tagságban legnagyobb arányban, az önkormányzati szféra maradt meg, mert az évek során jelentősen csökkent a térségi gazdasági szervezetek száma, míg a civil kör viszonylag stabilan megmaradt. Jelenlegi taglétszámunk 136 fő, ebből 66 önkormányzat, 54 civil és 16 gazdasági szervezet. Ez az arány megfelel a 1303/2013/EU rendelet 32. cikk (2) bekezdés b) pontjának, mivel önkormányzati arányunk 48,58%. Következő Közgyűlésünkön már 6 új civil szervezeti jelölt lép be, amivel ez az arány javulni fog.

Az Egyesület elnökségének létszáma, a megalakuláskor 13 főben lett meghatározva. A Közgyűlés a tagok megválasztása során kiemelt gondot fordított, a szférák meghatározott arányainak betartására. A többször megváltozott összetételű elnökségben, a szférák tekintetében a közszféra aránya egyetlen esetben sem haladta meg a 40%-ot. 2014. decemberében a tagok száma, alapszabály módosítás szerint, 11 főre csökkent. Az elnökség tagjai közül jelenleg 3 képviseli a közszférát, 4 a vállalkozásokat, és 4 a civil szervezeteket.

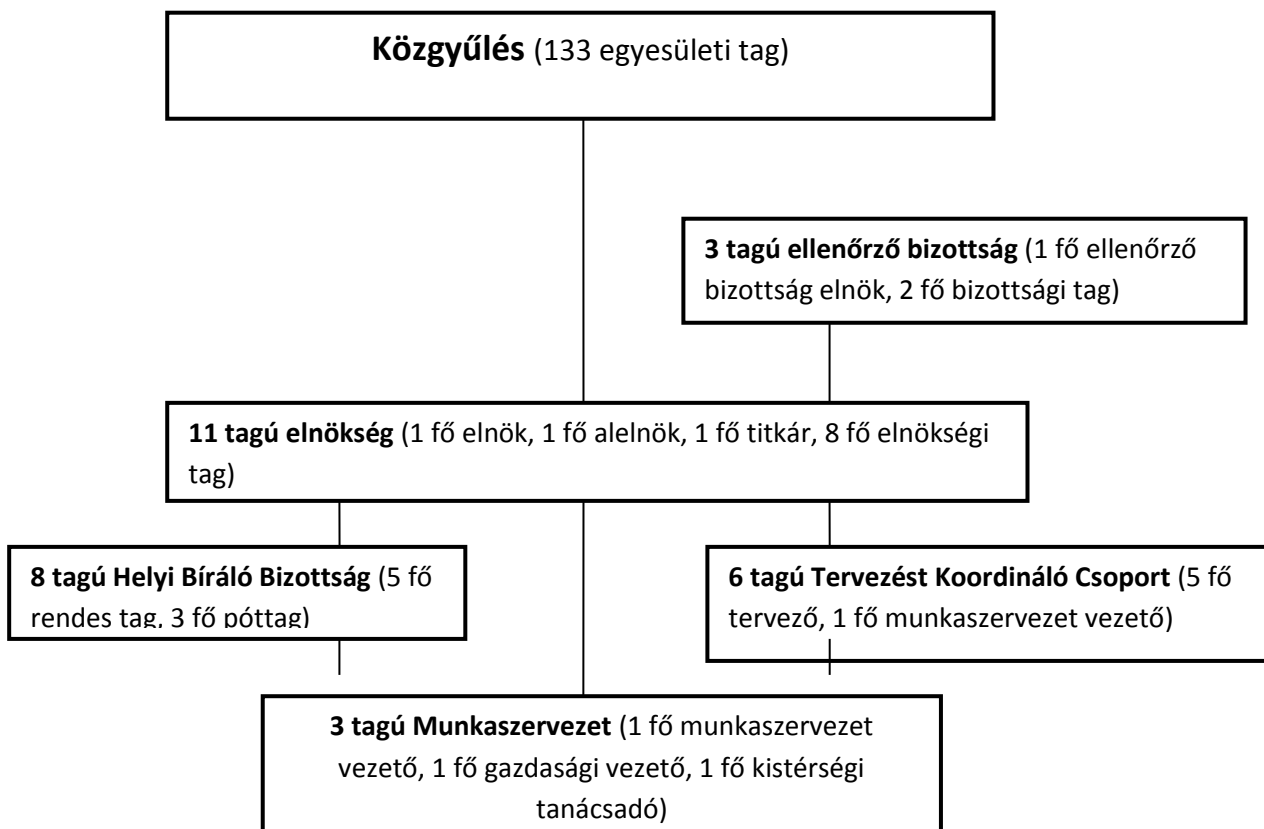
5.számú táblázat : Az egyesület vezető tisztségviselői:

	Vezető tisztségviselő	jelölő szervezet	funkció
1.	Neiczerné Jaksa Szilvia	Boldogasszonyfa Község Önkormányzata	elnök
2.	Volcsányi Gábor	Egyéni vállalkozó	alelnök
3.	Müller István	Szentlőrinci Pagony Társult Földtulajdonosok Egyesülete	elnökségi tag
4.	Lovas Kata	Kaptár Egyesület	elnökségi tag
5.	Harmat Balázs	Egyéni vállalkozó	elnökségi tag
6.	Rezeli Csaba	Rezeli Kft	elnökségi tag
7.	Pál János	Botykapeterd- Környéki Református Társegyházközség	elnökségi tag
8.	Papp László	Mozsgóért Egyesület	elnökségi tag
9.	Kovács Zsolt	Mozsgó Község Önkormányzata	elnökségi tag

10.	Völgyi Tamás	Vizibor Kft	titkár
11.	Nagy Gábor	Zók Község Önkormányzata	elnökségi tag

3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása.

4. számú ábra : Az egyesület szervezeti ábrája

4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve.

Szervezetünk kifejezetten, a vidékfejlesztési pályázatok térségi szervezésének támogatását volt hivatott lebonyolítani, ezért minden szervezeti egységnek, ezzel kapcsolatos funkciója van. Ez egyben meg is határozza ezek feladatát, és hatáskörét, mivel felállításuk időszakában nem is voltak más szempontok figyelembe véve. Így a kialakult struktúra a következőképpen néz ki: **Közgyűlés- Elnökség- Elnök- Helyi Bíráló Bizottság- Tervezést Koordináló Csoport- Munkaszervezet.**

Az alap működési konstrukciónk szerint, legfontosabb döntéshozó szervünk, az egyesületi **Közgyűlés.** E szerv dönt az egyesület életével és céljaival kapcsolatos szabályokról, a működést érintő módosításokról, és a feladatunk ellátásához kapcsolódó tervek, stratégiák, végső formájáról.

Az elé kerülő alapdokumentumokat, a következő szervezeti egységek, és csoportok készítik elő:

A **Tervezést Koordináló Csoport** által kidolgozott, majd elnökségi és közgyűlési szinten elfogadott Helyi Fejlesztési Stratégia, és LEADER Intézkedési Terv. A Pályázati kiírások gyakorlati – dokumentum szintű kidolgozását, a **Munkaszervezet** végzi el, majd Elnökség dönt elfogadásukról.

A TKCS alapvető feladata, a helyi tervezéshez kapcsolódó feladatok elvégzése, ezért működése csak ezekben az időszakokban aktív, és összetétele az adott feladat szerint változó. Felállításával szemben a legfontosabb elv az, hogy a térségben működő összes ágazati szereplő képviselése biztosított legyen benne, illetve megfelelő szakmai tudással és rutinnal rendelkező emberek végezzék el, az itt lebonyolított munkát. Mindig van tagjai között vállalkozásfejlesztésben dolgozó, civil szervezeteket képviselő, önkormányzati szakember, ezen kívül speciális tématerületek felelőseit is (pl. turisztika, természetvédelemi, foglalkoztatáspolitikai, nemzetiségi) folyamatosan bevonjuk munkájába. Ennek formája, vagy elemzési részanyagok készítése, vagy kerekasztal beszélgetéseken véleményezési munkák. Ez történt a mostani időszakban, hiszen a turisztikai tématerületek elkészítésében közreműködött a helyi TDM szervezet, míg a nemzetiségi tématerületek beágyazása során, a kerekasztalok során folyamatosan együtt dolgoztunk Bogdán László cserdi polgármesterrel, akinek a roma érdekvédelem területén végzett tevékenységét, véleményünk szerint nem kell bemutatni.

A kiírt pályázatokra vonatkozó indikátor és egyéb kritérium, vagy feltételrendszerek kidolgozása, az **Elnökség** felelősségi körébe tartoznak. További felelőssége, hogy ezek, a stratégiánkban megadott keretszámok - minden esetben, térségi helyzetfeltárásból kiindulva legyenek levezetve - indikátor célértékei pedig, a fejlesztendő terület szükségleteiből legyenek eredeztetve. Végző formájukról a döntést, szintén a Közgyűlés hozza meg.

Az egyes pályázati körök kiírása előtt alapvető feladatunk, a helyzetfelmérésből építkező célrendszer kidolgozása, melyhez azonnal, annak hatás-vizsgálatát lehetővé tevő indikátor- szisztéma felállítása is megtörténik. Kiválasztási kritériumokról, és teljesítendő értékekről beszélünk, melyek egymással elválaszthatatlan egységben kerülnek figyelembevételre. A döntés során majd támogatást kapó elő-pályázatok, fent vázolt kritériumoknak történő megfelelése szintén biztosítja, a közösségvezérelt fejlesztési stratégiához való illeszkedést.

A Stratégia kidolgozás szakasza után elérkezik az idő, a pályázati felhívások, a projektbenyújtási eljárások közzétételére, beleértve a kiválasztási kritériumoknak való megfeleltetés kidolgozását, és súlyozását is. Természetesen mindehhez, megfelelő időtartam biztosítása szükséges: a feladatot több éves kialakult gyakorlattal rendelkezve, a **Közgyűlés** stratégia elfogadó döntéshozatala után, az Irányító Hatóságtól érkező elvi útmutatás figyelembe vételével, az **Elnök** felügyeletével, és Munkaszervezet vezető irányításával, a **Munkaszervezet** végzi. Ennek elvégzése, általában több hetet, néhány hónapot vesz igénybe.

Döntés a pre-pályázatokról (projekttervek):

A LEADER intézkedéseinkre beadott fejlesztési elképzelések, első körben projekttervek formájában kerülnek vizsgálatra szervezetünknel, melynek erre hivatott testülete, a **Helyi Bíráló Bizottság**. Felállítását az Elnökség végzi, mely saját tagjai sorából választja, annak tagságát, figyelve arra, hogy itt is megfelelő legyen, az ágazatok képviselétének aránya, és nem engedheti, az önkormányzati szféra túlsúlyát. A HBB tagság belső ágazati struktúrája minden esetben megfelelő arányú képviselést jelent a civilek, a gazdasági szereplők, az önkormányzatok, a nemzetiségek, valamint a

zöld szervezeteknek, a támogató döntésekbe való beleszólási jogosultságába. A legutolsó, 2013 évi HBB 5 rendes tagja összetétel szerint, 3 civil szervezeti, 1 gazdasági, és 1 önkormányzati képviselőből állt, a 4 póttag pedig 1 civil, 1 gazdasági, 1 egyházi, és 1 önkormányzati képviselőből tevődött össze.

Feladata az, hogy a LEADER fejlesztések elő-projektjeiből kiszűrje azt, ami nem megfelelően illeszkedik, az Elnökség által megfogalmazott kritériumrendszerhez, vagy a tervezett tevékenység, vagy egyéb, a projekteket jellemző paraméterek szempontjából. Ilyen esetekben az előminősítés elutasítja a tervet, és határozatában javaslatokat tesz arra vonatkozóan, hogy milyen módosításokat szükséges tenni ahhoz, hogy stratégiánkba illeszkedjen, a beadott elképzelés. A vizsgálatok kiterjednek, a projekt-ötletek célhierarchiánkhoz való kapcsolódásához, hálózatosodási potenciáljára, és a megvalósulások esetén elérhető indikátor-mutatók, szervezeti keretrendszerünkbe illeszkedéséhez. Véleményünk szerint ezzel biztosított az összhang, a pályázatok kiválasztása során, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén.

További szempontként eldöntésre kerül az is, hogy stratégiánk megvalósításához szükséges-e az adott projekt támogatása, vagy sem: ez gyakorlatilag, a támogatás szükségességének mérlegelése. Azt gondoljuk, - leginkább a 2013 évi LEADER TK3 tapasztalataiból kiindulva- hogy ennek eldöntéséhez kellő rálátással bír szervezetünk, és döntéshozóinkban megvan az akarat annak érvényesítéséhez, hogy közösségünk érdekében felvállalja, az egyes pályázóknál, ezzel járó esetleges érdeksérelmet.

A Helyi Bíráló Bizottság munkája nyilvános, ülései az egyesületi honlapon, illetve a térségi médiában szokott módokon, előre meghirdetettek. Az esetleges összeférhetlenségi szabályok védelmében, a tagjai saját projektjeik vonatkozásában nem szavazhatnak, ilyenkor „tartózkodás” szavazattal maradnak ki, a döntéshozatalból. Ennek a döntéshozatali módszernek, egy további biztonsági kiegészítése az, hogy 5 rendes tagú bizottsághoz, 3 póttag is megválasztásra kerül, akik az ülésekről esetleg hiányzó, vagy összeférhetlenség miatt nem szavazó HBB tagok helyett, szavaznak. A bizottságnak nincsenek állandó tagjai, őket egy-egy pályázati időszak elején választják meg és megbízatásuk, csak a támogatási körhöz kapcsolódó döntések lezárásáig tart.

Pályázatok feldolgozása:

A LEADER pályázatok feldolgozása és értékelése egyesületünk **Munkaszervezetének** feladata, erre a 2008-2014 közötti időszak akkreditált rendszere jelenleg is rendelkezésre áll, iroda és szakemberek vonatkozásában. A feldolgozáshoz a Kifizető Ügynökség munkatársai nyújtanak, szakmai iránymutatást. Ez az a pontozási és rangsorolási tevékenység, mely a pályázati dokumentációk kidolgozása során, a stratégia részeként kidolgozott értékelési kritériumok, és objektív pontozási szempontrendszer alapján kerül elvégzésre.

Döntés a pályázatokról:

A támogatásra kerülő LEADER pályázatok, pontozás utáni kiválasztását, minden esetben az **Elnökség** végzi, nyilvános ülésein, a döntések meghozatalához szükséges információkat pedig, a Munkaszervezet állítja össze.

Az Elnökség összetétele – a 8.3.2 pontban leírtak szerint - megfelel mindazon kritériumoknak, mely a közösségvezérelt tervezés és stratégiamegvalósítás feltétele. Elnökségi szavazásnál szintén kötelező, az érintett elnökségi tagnak jeleznie érintettségét és kimaradni, a projektjére vonatkozó döntésből

A döntések meghozatal után azok adminisztrációját, és Kifizető Ügynökség, illetve Irányító Hatóság felé történő eljuttatását, szintén Munkaszervezetünk végzi. Vezetője minden elnökségi értekezleten részt vesz, és az Elnökség által kijelölt elvégzendő feladatokhoz, minden esetben határidőt is kap. Ennek elvégzéséről, a következő elnökségi ülésen kötelező beszámolnia.

Szervezetünk működése hatásosságának egyik fokmérője a fent említett tevékenységek szervezettségén túl az is, hogy mennyire tudjuk a térségi pályázati kapacitásokat fejleszteni, illetve bővíteni. Erre vonatkozóan konkrét indikátormutatókkal nem rendelkezünk, de számunkra is érzékelhető az, hogy kialakult-e, és ha igen, akkor pedig fejlődik-e, térségi szakember-gárda. Elmondhatjuk, hogy komoly előrehaladást értünk el a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási, illetve projektirányítási kapacitásainak kiépítése terén, e témában szakembereink rengeteg időt és energiát fordítottak, a térségben működő szervezetek vezetőinek, és témával megbízott szakembereinek szakmai fejlesztésével, az egyes pályázati körökben, fokozatosan növekvő eredménnyel. Ezek a fejlesztések a területen dolgozó tanácsadóink közreműködésével történtek, menet közben, az egyes projektek gyakorlati lebonyolítása során. A térségünkben 2008-ban meglévő vidékfejlesztési projektirányítói kapacitás és képesség, véleményünk szerint megsokszorozódott, köszönhetően annak a mintegy 500 db projektnek, amit az itt működő pályázók lebonyolítottak.

5. A pályázatok kiválasztásával és a HACs működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása.

Szervezetünk legfontosabb feladata Helyi Fejlesztési Stratégiájának megvalósítása. Ehhez kapcsolódóan, számos döntési helyzet alakult már ki, és fog felmerülni. Alapvető szabály, hogy minden Stratégiai döntést, a Közgyűlés hoz meg. Ez biztosítja minden, a térségben jelenlévő ágazat érdekének figyelembe vételét, és folyamatos kontrollt is jelent, az esetleges eltérítési szándékok felett. Véleményünk és tapasztalataink szerint, ezeknek a döntéseknek a meghozatala az elmúlt 8 évben, mindig objektív és méltányos alapokon történt. Nem lehet és nem is szándékunk olyan döntések előkészítése, amelyek a tagság, rajtuk keresztül pedig az itt élők érdekeit veszélyeztetik.

Most egy olyan intézményt szeretnénk bemutatni, amelyet 2009 óta működtetünk eseti jelleggel, és amely világossá teszi, hogy milyen módon vannak becsatornázva, az egyes társadalmi csoportok igényei egyesületünkhöz. Ez a **Térségi Civil Fórum**. Tagjai olyan a környezetünkben működő szervezetek, akik aktívak és készek tenni azért, hogy az általuk képviseltek igényei szerint alakuljon a LEADER, helyi megvalósítása. 2009 óta összesen 15 alkalommal került összehívásra a csoport egyesületi tárgyalónkba. Tagjai civil zöld – és közösségfejlesztő, illetve nemzetiségi szervezetek: Nagydobszai Község és Községfejlesztő Egyesület, Bükkösi Községfejlesztő Egyesület, A somogyapáti Lépünk Egyet Előre Egyesület, a magyarlukafai Kaptár Egyesület, a kétújfalui Dél-Nyugat Dráva Sík Egyesület, A rózsafai Tinódi Lantos Közművelődési Egyesület, a Nagydobszai Roma és Horvát Nemzetiségi Önkormányzatok, a bükkösi Zöld Völgyért Egyesület, valamint a vásárosbéci Virágóra a Gyermekéért Alapítvány. 2016 tavasza óta, ez a fórum új tagokkal egészült ki: Cserdiből a Könnyű Élet Alapítvány, a Hetvehelyi Gyermekéért Alapítvány, és a bükkösi Zöld Életmódért Egyesület került bevonásra, munkájába.

A fórum több célból is működik, egyrészt hogy mindig időben elvégezze ezeknek a szervezeteknek, a Vidékfejlesztési Programról való informálását. E szerint általában egyes, nekik hasznos pályázat beadási időszak elején bemutatjuk, a célzottan nekik legfontosabb tudnivalókat és igényük esetén tovább segítjük őket, pályázatuk elkészítésében is. Ezen kívül ezeknek a csoportoknak az igényeit is itt szoktuk közvetlenül megismerni és párbeszédet folytatni, a közös térségi aktivitás kidolgozásáról. Ez a fórum tehát minden pályázatnyitási időszak előtt, illetve Stratégia-alkotás alatt össze van hívva, ez utóbbi esetén legalább 2 alkalommal: először, mint a tervezést bemutató, a témára érzékenyítő, később pedig igényfelmérő és operatív találkozóként. Mi elsősorban ezekről a találkozókról kapunk input információkat, a nálunk élő civil közösségektől, rajtuk keresztül pedig a zöldmozgalmak, nemzetiségek, helyi közösségfejlesztők, hátrányos helyzetű emberek helyzetéről és igényeiről.

Az innen kapott ismeretek mindig rövid időn belül, és közvetlen módon eljutnak szervezetünk döntéshozóihoz. Sok esetben, azok részt is vesznek, a találkozókön.

Ezzel a fórummal véleményünk szerint teljesülnek azok az igények, és elvárások, hogy Stratégiánkba belekerüljön és forrásainkból támogatásra kerüljön, minden komoly térségi stratégiai irány, de ugyanígy minden kisebbségi érdek is manifesztálódjon és jogos szükséglet esetén, kielégítésre kerüljön.

6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.

Munkaszervezetünk két állandó vidékfejlesztő szakemberrel dolgozik (Rajczi Román agrármérnök-munkaszervezet vezető, és Völgyi Tamás környezetmérnök tanár- kistérségi tanácsadó) a dolgozói állomány 2014 évi lecsökkentése óta, akik mellet jelenleg egy, munkaügyi támogatásból finanszírozott gazdasági szakember, Riedelmayer Bernadett közigazdász, mint gazdasági vezető, és egyéb ügyintéző tevékenykedik.

A két vidékfejlesztő, a LEADER program 2008 -as kezdetétől a szervezet alkalmazásában van, az előző programozási időszak alatt tehát kellő tapasztalatot szereztek, a Vidékfejlesztési Program térségi menedzseléséből. Szakmai önéletrajzuk a Stratégia mellékletét képezi.

Rajtuk kívül a jelenlegi költségvetési helyzet alapján várhatóan 2 részmunkaidős dolgozó felvételére lesz lehetőség, akik valószínűleg a jelenleg GYED-en lévő, volt kollégák lesznek. Közülük Gombos Ágnes pénzügyi felsősokú végzettségű szakember 2009 óta dolgozott szervezetünknel gazdasági vezetőként. Visszatérte után visszavenné ezt a funkciót Riedelmayer Bernadettől, aki viszont előző munkahelye kapcsán kellő gyakorlattal rendelkezik vidékfejlesztési pályázatok megírásában, és lebonyolításában.

Gombos Ágnes lesz a felelős, az egyesületi működés pénzügyi háttérének szervezéséért, az időarányos forrásfelhasználás, és költségghatékony irodaműködés feltételeinek megteremtéséért. Későbbi projektmenedzsmenti munkánk során részt vesz, az általunk kidolgozott pályázatok pénzügyi terveinek elkészítésében, és a pénzügyi elszámolások elkészítésében.

Riedelmayer Bernadett később várhatóan - a munkaszervezet vezető mellett-, a profilunkba illeszkedő pályázatok, Szigetvári járásra vonatkozó információs munkáival, és térségi tanácsadással lenne megbízva. Ez mellett ellátja, az egyesületi honlapok felületének frissítését. Végül, amennyiben

projektmenedzsment munkánk megkezdődik, akkor közreműködik a kidolgozásunk alá vont pályázatok elszámolásában.

Völgyi Tamás kolléga átlátja a Szentlőrinci járás teljes térségfejlesztési folyamatait. Ismeri, az itt élők igényeit, és a pályázatgenerálási, illetve a konkrét pályázatkészítési segítségnyújtást rendkívül hatékonyan tudja elvégezni, ezen a területen. Stratégiánk gyakorlati megvalósulása során, annak indikátormutatói nyomon követését végezné, és a szükséges korrekciókra szóló javaslatok megtétele, feladata lenne.

A másik GYED-ről visszatérő kolléga (Ignác Mária) helyi termék referensi tevékenységet végzett 2015 év tavaszáig. Nagy rálátással rendelkezik az itt dolgozó civil, és vállalkozói kör kézműves tevékenységéről, illetve az önkormányzati START termék-előállítások helyzetéről. Ezt a munkát szeretnénk továbbra is vele végeztetni, mivel e tevékenység szervezésével, komoly lehetőséget látunk, a helyi gazdaságra való pozitív hatásgyakorlásra.

A későbbiekben feladata lenne a mélyszegénységben élő, illetve egyéb hátrányos helyzetű célcsoportokkal való aktív kapcsolattartás és a számukra munkánkhoz kapcsolódó informáló, szervező illetve támogató tevékenységek végzése. Valamint Stratégiánk, velük foglalkozó elemeinek (célok- részcélok elérése, elmaradások) teljesülését is nyomon követné.

Rajczi Román munkaszervezet vezető végzi, az egyesület munkájának napi operatív irányítását. Ez mellett, a Szigetvári járás pályázati információs és projektgeneráló tevékenysége is feladata, valamint szükség esetén, a projektmenedzsmenti tevékenység szervezése, az abban való közreműködés. Ezek mellett elvégzi az egyesületi HFS kommunikáció szervezését, közlemények hírlevelek készítését és azok térségi kihirdetésének szervezését. Ez mellett az egyesületi Stratégia monitoringját is végezné, Völgyi Tamással és a gazdasági vezetővel közösen.

7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.

Irodánk jelenleg a Szigetvár, Deák Ferenc tér 16 szám alatt, a II. emeleten található. Ez a mai napig vagyonvédelmi rendszerrel ellátott helyiség, amelynek tűz-riasztója is van. Alapterülete 60 m²-re. 2008 év végén vásároltuk meg, az irodánk működtetéséhez szükséges eszköz és bútorparkunk nagy részét. Az óta is, ezeket használjuk.

Munkaszervezetünk indulásakor szükséges volt bérelt irodánk bebútorozása, ekkor tehát berendeztünk egy 17 személyes elnöki tárgyalót, illetve minden kollégánk kapott saját munkaasztalt, számítógéppel. Ekkor számítógépből 3 db asztali konfigurációt, laptopból 3 db-ot - illetve tájékoztató munkánk végzéséhez kapcsolódóan, 1 db projektort is vettünk. Ezt követően 2009 év végén, a TÁMOP projekt tervezett indításához kapcsolódóan, beszereztünk további 3 számítógép konfigurációt, illetve 2 db laptopot. 2014 évben LEADER térségek közötti projektjeinkből történt még eszközbeszerzés, melyek a projektmenedzsment és megvalósítói kör munkáját voltak hivatottak könnyíteni. (2db asztali gép, 2 db laptop, 1 db projektor) Ez a gépállomány maradt meg napjainkig. Mindkét irodahelyiségünkben rendelkezésre állt szélessávú internet, és vezetékes telefonkapcsolat is. A bútorzat és informatikai állomány állapota megfelelő munkánk folyamatos, és hatékony elvégzéséhez.

8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.

2014-2020-as működési időszakunk előkészítése során, a munka keretfeltételeinek felállításához már rengeteg tapasztalattal rendelkezünk, de alapvetően a központi jogszabályokban közölt feladatellátási kötelezettségek szerint dolgoztuk ki, működési szisztémánkat.

Költségvetésünk legnagyobb hányadát a személyi kiadások teszik ki, melyek egyrészt a munkaszervezetnél dolgozók bérét és egyéb velük kapcsolatos költségeket tartalmazzák, másrészt a vezető tisztségviselők tiszteletdíjaiból tevődnek össze. Ez az állandó költséghányad, végig fogja jellemezni működésünket.

Dolgozóink létszámát 3 főállású, és 2 részmunkaidős foglalkoztatottban határoztuk meg, a teljes időszakra. Véleményünk szerint ezzel a létszámmal, képesek leszünk ellátni, az új időszak feladatait. Terveink szerint kiegészítő tevékenységként pályázatírási, tervezési, és projektmenedzsment feladatokat is el fogunk látni, melyből egyéb bevételeink fognak származni. Ezzel javítjuk működési bázisunkat, és növeljük térségi súlyunkat. Amennyiben egyéb bevételeinkből ez lehetséges lesz, úgy további munkatárs felvételét is tervezzük, ezeknek a munkáknak a bővítése irányába, de ez a feladatok sikeres, és rentábilis ellátásának függvénye lesz.

A vezető tisztségviselők számában nem tervezünk változtatásokat, így az esetükben felmerült juttatások állandónak vehetőek.

Összesen tervezett személyi jellegű kiadásunk, éves szinten 20 -21 000 000 Ft körüli összeg lesz.

Az iroda egyéb működési feltételit, továbbra is a jelenleg körülmények között képzeljük el, nem szándékozunk plusz irodát nyitni, és máshova sem elköltözni. Ez utóbbi viszont nem csak rajtunk múlik. Ez miatt tehát nem szándékozunk, a mostaninál nagyobb iroda és rezsiköltségeket tervezni.

Működésünkhöz kapcsolódóan, a nem személyi jellegű egyéb költségeink (irodabérlés, rezsi, szolgáltatások, kommunikációs) 3,5 -4,5 000 000 Ft között alakulnak évente.

8.4. Kommunikációs terv

1. a célcsoport(ok) meghatározása;

Célcsoportunk: Tevékenységünk során a térségben működő községi, civil valamint gazdasági szervezeteket, rajtuk keresztül pedig az itt élő lakosságot célozzunk meg információval. A kommunikáció nem egyoldalú, munkánk fontos része az is, hogy ugyaninnen információt és visszajelzést is kapjunk. Csak akkor tudunk hatékony feladatellátást megvalósítani, ha az információ áramlása folyamatos, és kétirányú.

Több LEADER intézkedésünk fog szólni civil szervezeteknek, akik egyben célcsoportunk is voltak-lesznek, illetve az általuk képviselt közösségek szintén.

Ez mellet 2009 óta célcsoportunk, a térségi kézműves közösség, akiknek pályázati támogatáson kívül, a piaci megjelenési lehetőségek szervezése, valamint szakmai tanácsadások kapcsán is tudunk segíteni.

Az itt működő mikroállalkozások köre kiemelt célcsoportunk, akik pályázati és egyéb hálózatosodást támogató (pl. foglalkoztatási paktum szervezési terveink) tevékenységünk alapján, tudunk majd segíteni.

A közsféra képviselői rendszeres és aktív célcsoportunk, akik közül sokan érintettek LEADER kiírásaink, és pályázati tanácsadási tevékenységünk kapcsán.

Az új programozási időszakban fontos módosulások történnek az általunk képviselni hivatott célcsoport körökben, mivel szerepünk lesz a térségünket sújtó mélyszegénység, és a társadalmi kirekesztettség folyamatainak lassításában:

Tehát, a továbbiakban kiemelt célcsoportunknak tekintjük azon településeink lakosságát, - azon belül is a jövedelemmel nem rendelkező, tartós munkanélkülieket, a képzési rendszerből idő előtt kikerült fiatalokat, az 50 év feletti nőket, a többgyermekes családokat, az egyedül élő nyugdíjas korú lakosokat - ahol már végbement, az etnikai és társadalmi szerkezetváltás, ahol a szegregáció, a munkanélküliség és a mélyszegénység, általánosnak mondható.

Nyilván való, hogy ugyanezen kör, a mélyszegénység kialakulásával még nagymértékben nem terhelt, többi településen, szintén fokozott figyelmet kap, munkánk során.

Ezen kívül munkánk során szeretnénk, a területünkön élő sérült emberek rehabilitációját is támogatni, ezért az ő elérésük és megszólításuk, szintén fontos feladat lesz szervezetünk számára.

2. *Kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása:*

6. számú táblázat. Egyesületünk 2008-2015 között végzett kommunikációs tevékenységei (saját forrás)

kommunikáció típusa	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	összesen
Hírlevél	0	0	0	0	7	11	10	8	36
TV nyilvánosság	0	1	0	0	1	0	0	0	2
Rádiós nyilvánosság	28	19	17	10	1	0	0	0	75
Újság cikk	3	4	3	16	7	3	0	0	36
internetes portálok	11	42	75	79	39	26	24	18	314
Személyes megkeresések	43	83	155	106	133	139	80	27	766
Központi és MVH- s képzések	3	4	4	2	6	5	2	1	27
Központi rendezvények	1	13	7	10	8	6	1	2	48
Falunapok	3	0	2	0	1	1	0	0	7
Vásárok	0	0	10	14	18	9	6	3	60
Saját rendezvények	6	23	22	27	7	15	11	5	116
Régiós hacs találkozó	1	3	7	10	6	9	5	7	48
Nemzetközi kapcsolatok rendezve	0	0	9	5	7	2	4	1	28
Mikrotérségi fórumok	8	14	6	6	5	7	8	1	55
Kistérségi fórum	0	1	2	4	4	5	2	3	21
Egyéb rendezvény	0	0	0	3	5	3	0	4	15
Kistermelőknék szakmai fórum	0	0	2	3	5	2	0	1	13
Kihelyezett vitrinek helyszínei	0	0	2	4	5	5	5	5	26
Mások rendezvényei	1	8	6	4	7	8	14	7	55
IKSZT együttműködés	0	0	0	0	0	13	8	3	24
	108	215	329	303	272	269	180	96	1772

A táblázatból látszik, hogy tevékenységeink száma és típusai, az időben dinamikusan változtak, az aktuális feladatoknak és elvárásoknak megfelelően. Voltak kommunikációs formák, amelyek a kezdeti éveket jellemezték, aztán elmaradtak, és vannak, amelyek az utolsó években kerültek bevezetésre. Azt gondoljuk, hogy a későbbiekben is lesz ezekben némi módosulás, mert működési környezetünk is folytonosan változik, ezáltal új igényekre, új típusú megoldások fognak megjelenni. Azt azonban elmondhatjuk, hogy vannak tevékenységek, melyek a kezdetektől változatlan formában működnek. Ezekre szeretnénk építeni a jövőben is kommunikációnkat, ezeket pedig kiegészítjük az éppen aktuális határookra születő, résztvékenységekkel.

Az alábbiakban, ezeket az állandó kommunikációs elemeket mutatnánk be:

Mikrotérségi fórumok:

Legfontosabb, térségünket mélységében is elérő tájékoztató és **tájékoztató** csatornánk, az évente két körben lebonyolított mikrotérségi fórunsorozat. Ezeknek helyszínei a körjegyzőségi központok, melyek általában 3-7 település központi körzetében vannak. Ide szoktuk meghívni a környező kistérségek önkormányzati szakembereit, és egyéb aktív közösségi szereplőit.

A fórumokat mindig a pályázati rendszerben jelentkező aktív időszakban, vagy stratégia-felülvizsgálat alkalmával – a helyi önkormányzatok segítségével - munkaszervezetünk szervezi, és bonyolítja le. Ezek fontos részei lesznek továbbra is, a felülvizsgálati munka társadalmisításának. Ezeket keresztül kerülnek bemutatásra, az éppen aktuális tervezési feladatok, illetve lekérdezésre kerülnek azok az információk, amelyek szükségesek, az adott településkör helyzetének, átfogó elemzéséhez. A fórumokat az éppen aktuális pályázatok bemutatására is felhasználjuk, mert személyesen így tudjuk a legkönnyebben elérni, a potenciális pályázókat.

Ezekon a fórumokon nagy számban vett, és vesz részt térségbeli polgármester, körjegyzőségi dolgozó, illetve a helyi civil szervezetek képviselői. Ezen túlmenően több aktív helyi vállalkozó is meghallgatja az előadásokat, de magánszemélyek is érdeklődni szoktak, az itt bemutatott fejlesztési lehetőségek iránt. Mint már azt említettük optimális munkavégzésünkhöz szükséges, az ügyfelenkénti személyes beszélgetés is. Ezekon a rendezvényeken erre is van lehetőség, tehát ebből a szempontból ez a fajta fórum, hatékony kommunikációs csatornaként használható elem lesz, a szervezet munkájában.

Térségi tájékoztató rendezvények:

Az egyesület kiemelt feladata, a lehető legnagyobb számú - saját stratégiájához illeszkedő- fejlesztés elindítása, az úgynevezett projektgenerálás. Ehhez már a tervezési folyamat kezdetétől, folyamatosan, kétirányú információs tevékenység szükséges. Az információ ügyfelekhez való eljuttatása, több úton is megoldható, de azt mindenképpen fontos leszögezni, hogy ez leghatékonyabban, a személyes találkozások alkalmával sikerülhet. Oka, hogy az általunk közölt információ nagyon sokrétű, és szinte minden ügyfélnek, más-más szelet fontos belőle. Ezt akkor értjük meg, ha el tudjuk képzelni azt, milyen sokféle fejlesztési ötlet keletkezhet, egy-egy településen élők körében, és minden szereplő számára fontos azt nevesíteni, hogy az ő konkrét elképzelése melyik pályázathoz illeszkedik. Hiszen más információra van szüksége egy helyi civil szervezet elnökének, a saját szervezete ötleteinek megvalósításához és megint másra egy helyi vállalkozónak. Ebből pedig az is következik, hogy kommunikációnknak minden esetben, ügyfélre szabottnak kell lennie. Egy-egy pályázati tájékoztató után, szinte mindig szükséges az ügyfelekkel személyes beszélgetés is, ahol az igényeiket szinkronizáljuk, a lehetőségekhez.

Megrendezésük minden esetben a járások központjában történik, és általában a vidékfejlesztési pályázati rendszer egy-egy aktív időszakának megkezdése előtt vannak megszervezve, amelyekkel a tervezési, elszámolási, illetve pályázati feladatokra való felkészülést segítjük. Jellemzően, ezen időszakok kezdetén, vagy pl. pályázatok megnyitása előtti időszakban vannak szervezve. Esetenként pedig a megnyert pályázatok lebonyolításához kapcsolódó, úgynevezett kifizetési időszakok elejére ütemezve. Általában Szigetváron, vagy Szentlőrinci járásban valamelyik kisebb településen tartjuk őket, mivel itt már az előző időszak alatt sem volt jellemző a városközpontúság és várhatóan továbbra sem Szentlőrincen, hanem Hetvehelyen, vagy Bükkösdön igényelnek ilyen tájékoztatót.

Ezeket általában bérelt helyiségekben, több száz meghívót kiküldve szervezzük, és az is jellemezi ezeket a rendezvényeket, hogy az MVH illetékes kirendeltségéről hívunk, az aktuális témában jártas előadókat. Természetesen igyekszünk más – érdeklődésre számot tartó - témákat is bemutatni, leginkább olyanokat, melyek HFS-ünk megvalósításához szükséges, kiegészítő információt tudnak adni, a résztvevők számára. E térségi rendezvények nagyobb számú - általában 30-70 fő közötti- hallgató előtt zajlanak, és mindig ügyelünk arra, hogy az előadások után legyen mód, kérdéseket feltenni, saját elképzelésekhez kapcsolódóan. Amennyiben ez a tájékoztató keretidejét nagyon megnövelné, lehetőség adódik arra, hogy a konkrét kérdéseket feltenni kívánó ügyfelek maradjanak és velük nyugodt körülmények között tudunk egyeztetni, anélkül, hogy a többi résztvevőt feltartanánk. Ezzel válik interaktívvá a fórum, tehát a visszacsatolások, az ügyek személyes megbeszélése is megoldható, ezért ezek a rendezvények szintén kétszintű kommunikációs elemként határozhatóak meg.

Falunapok, kitelepülő vásári rendezvények:

Településeink nagy részében évente visszatérően kerül megrendezésre falunap, vagy egyéb közösségi rendezvény. Ezek kitűnő alkalmak arra, hogy bemutatkozzunk, és a helyi lakosokat tájékoztassuk munkánkról, persze leginkább, aktuális pályázati lehetőségekről. Régebben ez jellemző kommunikációs gyakorlat volt, de néhány éve háttérbe szorult, mivel nem igen volt nyitva a kistelepülések lakosságát érdeklő pályázati kiírás. Itt pedig mindig, ez volt a kulcstéma. Ennek hiányában, a kistelepüléseken nem mindig tudtunk, a megfelelő számú érdeklődőt magunkhoz vonzani. A továbbiakban viszont szeretnénk ismét kimenni ezekre a rendezvényekre, és folytatni tájékoztató munkánkat.

Munkánkkal összefügg, a térségi helyi termelők bemutatkozásának támogatása is. Ez miatt évente több, működési területünkön megrendezett bemutatón, vásáron veszünk részt, ahol termelőink piacra jutását támogatjuk. Ezek a rendezvények alkalmat adnak arra, hogy ne csak termelőink kerüljenek kapcsolatba a résztvevőkkel, hanem a mi saját szakember gárdánk is. Ilyenkor számos esetben adunk tájékoztatást, nem csak helyi termékekkel kapcsolatban, hanem egyéb szakmai témákban is. E rendezvények során számos vásárlátogató érdeklődőt sikerült bevonnunk ügyfélkörünkbe és néhányukat egészen pályázat beadásáig eljuttatnunk. A jövőben ezt a fajta tevékenységünket szintén szeretnénk folytatni, ezáltal növelni kommunikációs lehetőségeinket.

Egyéb szakmai tájékoztatók:

Mindezekben a tájékoztató rendezvényeken túl szervezünk speciális témákban is találkozót, amelyek egy-egy szűkebb célcsoportunknak szólnak és nincsenek közvetlen összefüggésben, kezelt pályázatainkkal, viszont számunkra fontos kört (pl. helyi termelők, turisztikai szolgáltatók) szólítanak meg. Ezek támogatása, vagy gazdaságfejlesztési, vagy egyéb hálózatfejlesztési munkák kapcsán, segítik stratégiánk megvalósítását. Ezekkel a rendezvényekkel tudjuk magunkhoz kötni ezeket, az ágazati szereplőket és nekik nyújtott szolgáltatással elérni, hogy javuló működésükkel, térségeink is jól járjanak. Ilyen tájékoztatókat tartottunk már helyi termék-előállítóinknak, több témakörben, - pl. hatósági állatorvos tájékoztatója élelmiszerek előállításának feltételeiről és szabályairól-de rendszeresen meghívjuk a kistérségekben működő turisztikai szervezeteket is, nekik fontos ügyekben tájékoztatást adva. Ezt a fajta tevékenységünket a vidékfejlesztési munkánk és a közösségfejlesztési tevékenységek határán mozog, de járulékos hasznukat érezzük, mert ezáltal olyan célcsoportokat tartunk közelünkben, amelyekben keresztül saját céljainkat is előbbre tudjuk vinni. Ez a tájékoztató tevékenység, a továbbiakban is szerepel terveink között.

Személyes tanácsadások, az egyesületi irodában:

Ez a klasszikus értelemben vett tanácsadási tevékenység, amellyel- kellően aktív térségi szereplők esetén - a legegyszerűbb elérni, az itt élőket. Ez annyit jelent, hogy az irodánkban maradván, ott helyben fogadjuk, a fejlesztési lehetőségek után érdeklődő ügyfeleket, és személyre szóló tanácsadás keretében tájékoztatjuk őket, a lehetőségekről. Az azonban már az egyesületi munka megkezdésekor kiderült, hogy aki nem „megy terepre”, ahhoz nem fognak bejönni kellő számban, az ügyfelek. Bármennyire is egyszerűnek és jól szervezhetőnek tűnik ez a fajta elérési út, térségünkben valahogy mégsem ez adja a legnagyobb számú tanácsadási formát. Ez csak kiegészítő szolgáltatásként lehet jelen saját területünkön, abban segít, hogy a kinti rendezvényeken látóköribe került partnerekkel folyamatosan tudjuk a kapcsolatot tartani és figyelemmel lehessen kísérni eredményeiket. Egyébként ugyanezen formába tagosítható a telefonos és az e-mailes tanácsadás is, tehát egy szolgáltatáscsomagként van nyilvántartva LEADER munkánkban, ez a fajta „benti” munka. Mi

kezdetektől fogva csak kiegészítőként használjuk, a településeken végzett szolgáltatásainkhoz kapcsolódóan, bár annak megfelelő és hatékony is.

Nyilvánosság egyéb média-eszközei:

Egyesületi saját honlap

Általánosságban elmondható, hogy munkánk kapcsán egy-egy érdeklődő ügyfél, előbb találkozik honlapunkkal, mint munkatársainkkal, így az egyesület honlapja kiemelt fontosságú belépő-felület, hozzánk. Ennek létrehozása és működtetése már a kezdetektől szakmai elvárás volt a HACS- októl, és jelentősége az által, hogy rendszeresen friss, és érthető szakmai és térségi információkat közöl, folyamatosan növekszik, amely egyre nagyobb számú látogatót is jelent. Jelenleg 23 000 fölötti látogatószámánál tartunk.

Szinergia Egyesület honlap címe: www.leaderszinergia.hu és létrehozása, a már működő LEADER egyesület egyik első feladata volt. Elsődleges célja a kistérség felé történő információközlés és funkcióit ennek megfelelően kellett kialakítani. Nagyon hamar megértette munkaszervezetünk, hogy milyen előnyökkel jár egy közvetlen web-es „szinergiás felület” és a kialakítás kezdetétől arra törekedett, hogy ne csak a központilag előírt, minimálisan szükséges feltételeknek feleljen meg, hanem későbbi tartalmi továbbfejlesztése is, könnyen megoldható legyen. A honlap tehát jó néhány, saját magunk által kidolgozott kommunikációs elemet is tartalmaz.

Minden, munkánkkal kapcsolatos dokumentum megtalálható honlapunkon 2008 évtől, időrendi sorrendben. Külön almenüben megtalálhatóak, az egyes LEADER időszakokra felülvizsgált vidékfejlesztési stratégiáink, azok elkészítésének munkaanyagai, és a közgyűlési elfogadások hivatalos jegyzőkönyvei.

2015 évtől elindításra került helyi termékek térségi bemutatását végző internetes honlapunk a www.helyitermekajanlo.hu címen, amely tematikus felületként a térségünkben található turisztikai és kézműves termékek gyűjtő, és bemutató felülete. Munkánkkal kapcsolatos információk, ezen a portálon is elérhetőek és naprakészek.

Közösségi média jelenlét

Szervezetünk 2011 óta jelen van a facebook közösségi portálon, ahol aktuális információkkal látjuk el, az itt megjelenő partnereinket. <https://www.facebook.com/szinergiaegyesulet>. Ennek jelentősége egyre növekszik. például a kézműves kitelepülő rendezvények híre, vagy kiírásra került új pályázatok mindig jelentős megosztást generálnak nálunk.

Térségi elektronikus és nyomtatott média használata

Az ÚMVP - elindulásakor a Helyi Akciócsoportoknak kötelező feladatuk volt, a térségi média irányába való információ-közlés. Egyesületünk elsősorban a Szigetvár és Szentlőrinc környéki újságok, helyi rádióadók, illetve a kaposvári központú és térségünkben is fogható, N-JOY rádió szolgáltatásait vette igénybe. Ezeken kívül évente több alkalommal, a baranya megyei terjesztésű Dunántúli Naplóban jelentettünk meg, az egyesületről, és a Vidékfejlesztési Program térségi állásáról szóló cikkeket.

Internetes megjelenéseink is rendszeresek voltak, az Egyesület hírei az Fm2021 helyi hírportálon, valamint a BAMA weblapon (Dunántúli Napló internetes oldala) is éveken keresztül megjelentek. Ezek a honlapok, és az ezeken való megjelenések jó kiegészítői, a „rádió és TV médiának”.

A bemutatott médiafelületeket a további munkánk során is használni szeretnénk, az ehhez szükséges intézményi kapcsolataink adottak, és élnek.

Projektötlet gyűjtés

Kommunikációs tevékenységünk egyik legspecializáltabb, lentől felfelé irányuló formája, mely elsősorban a hozzánk érkező, rendszerezett térségi fejlesztési információk miatt lett kiemelt fontosságú. Kiküldését általában bizonyos időszakokban e-mailban, illetve régebben postai úton végeztük. Projektötletek gyűjtése minden HVS felülvizsgálati időszak alatt megtörtént, illetve még 2014 év elején is, amikor is a Megyei Fejlesztési Konceptió kidolgozásának időszakában segítettünk összegyűjteni, a mi járásainkban felmerülő, és illeszkedő projektötleteket.

A lekérdezés módja, a központilag megadott, vagy saját hatáskörünkben kidolgozott projektgyűjtő adatlapok e- mailos, illetve nyomtatott formában való eljuttatása, a tervezési területünkön élő célcsoportokhoz, önkormányzatokhoz, civil és gazdasági szervezetekhez. Ezen kívül ezeket minden személyes tanácsadás alkalmával is gyűjtöttük, ezzel is szélesítve a gyűjtött adatok bázisát. 2008-ban 81 db, 2011-ben 80 db míg 2013-ban 76 db, 2015-ben pedig 140 ilyen adatlap érkezett vissza egyesületünkhöz, és került beépítésre, a HVS tervezés egyik legfontosabb alapanyagaként.

A beérkezett ötletek nagyobb része megfelelő minőségű volt, talán csak az első kör esetében volt nagyobb számú, más operatív programhoz kapcsolható, tehát tévesen Vidékfejlesztési Programhoz kódolt igény. A 2015 évi projektötlet gyűjtés pedig már szintén hasonlóan, több-alapos legyűjtést tartalmazott, ami új immár „mini fejlesztési ügynökségi” munkánkhoz lett igazítva.

Ezekből minden esetben excel táblázatos összesítés készült, melyek a tervezési csoportok számára továbbadva meghatározták, a stratégiaalkotás irányát.

3.A HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

Minden egyesületünkkel, illetve stratégiakészítéssel kapcsolatos döntésünk nyilvános, ezek honlapunkon elérhetőek. Ezen „hozzászólás” funkció használatával lehetőség van vélemények elküldésére, hozzászólások megküldésére.

Ezen kívül irodánkban és székhelyünkön megtalálható írott formában, minden munkánkkal kapcsolatos dokumentum, melyekről beérkező igény esetén - egyesületi költségre - fénymásolatot készíthet bárki.

Ezen kívül minden általunk, a témában megrendezett tájékoztatón lehetőség van megismerni az eddigi tervezés munka állását és észrevételek megtételére – sőt, ez el is várjuk, minden résztvevőtől.

A beérkező javaslatok és észrevételek összegyűjtése a munkaszervezet vezető kötelessége és felelőssége. Ezekről a soron következő Tervezést Koordináló Csoport ülésen beszámol, és a tervezők

a megfontolásra alkalmasakat figyelembe veszik. Ezekről az összegyűjtött időközi javaslatok című táblázat és a TKCS ülések jegyzőkönyvei, a munkaszervezetnél megtalálhatóak.

4. Felelősségi és hatáskörök:

A HACS kommunikációs tevékenységének szervezését a munkaszervezet vezető végzi, az elnök jóváhagyásával. A munka legfontosabb tevékenységei: tájékoztató rendezvények szervezése, térségi rendezvényeken való részvétel, tanácsadói munka, weblap üzemeltetése, és egyéb média-megjelenések szervezése.

A kommunikáció-végzés során, az egyes kollégák számára adott konkrét részfeladatokat, a munkaszervezet vezető nevesíti.

5.A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;

Kommunikációt a következő felületeken, és ütemezésben fogunk folytatni:

Hírlevelek (internetes) - havi rendszerességgel kerül kiküldésre, a teljes levelezőrendszerünkben szereplő címzetteknek.

Térségi tájékoztató rendezvények – évente 2 alkalommal Szigetváron, és 2 alkalommal a szentlőrinci járás településein.

Mikrotérségi fórumok- évente 2 alkalommal, a működési terület mikrotérségi központjaiban kerülnek lebonyolításra.

Önkormányzatok tanácsadói célú felkeresése - minden egyes konkrét kérésre, igény esetén kollégáink kiutaznak, a helyi önkormányzathoz, ahol személyre szóló tanácsadást végeznek, a kért témában.

Tanácsadói munka – Irodánkban, a Szigetvár Deák Ferenc tér 16-ban egész évben hétfőtől péntekig 8-16 óra között, szerdán 18 óráig.

Weblap üzemeltetése – a www.leaderszinergia.hu és a www.helyitermekajanlo.hu címeken, folyamatos információs tevékenység.

Egyéb média megjelenések:

A térségi rádió TV és újságok, mint média közvetítésének időszakos igénybevétele továbbra is tervezett kommunikációs lehetőség, melyet a közlendő információk fontosságától, és terítési igényétől függően fogunk igénybe venni.

6. A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve (eFt)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Összesen
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-----------------

Térségi nyomtatott média (Dunántúli Napló, stb.)	200	200	200	200	200	200	50	0	1 250
Térségi rádiós, TV-s hirdetések	100	100	100	100	100	100	50	0	650
Egyéb (pl. terembérlet, honlap, domain)	50	50	50	50	50	50	50	50	400
Összesen	350	350	350	350	350	350	150	150	2 300

8.5. Monitoring és értékelési terv

A stratégiai tervezés során a LEADER források szűkössége okán, a mutatók közül kizárólag, a HACCS szintű kimeneti- és eredményindikátorokkal foglalkozunk. Az inputindikátorok elemzése inkább a kiértékelési fázis feladata volna a hatásindikátorok kiértékelésére a félidős, vagy programzárasi időszakokban kerülhet sor. A ciklikus programtervezés ezen értékek együttes elemzését-kiértékelését követelné meg a programzárás során.

A specifikus célok tervezése során meghatározásra kerültek az eredményindikátorok, míg az intézkedések véglegesítése a forráskeretek ismeretében meghatározta az outputindikátorok értékeit, melyek a stratégia 8.1 fejezetében rögzítésre kerültek.

Az outputmutatók összehasonlító analízisére a legkézenfekvőbb módszer a pályázatok beérkezésének időszakában történő adatrögzítés. Ennek gyakoriságát a pályázati kiírások metodikája határozhatja meg. Mivel ezek még nem állnak rendelkezésre, így a LEADER-megvalósítás során a folyamatos beadási lehetőséget feltételezve az éves mintavételezés módszerét irányozzuk elő, mely alapján a HACCS minden év április 30. napjáig begyűjti az intézkedésenként beérkezett pályázatok számát szféránkénti bontással. A kimeneti indikátorok tekintetében ennél sokkal fontosabb feladat volna a megvalósult projektek számából számított eredmények figyelembe vétele, mely a hatásmutatók értékeinek meghatározásához nyújthatna alapot. Ezért a projektmegvalósítási időszakban a HACCS minden év április 30. napjáig begyűjti az intézkedésenként megvalósított projektek számát szféránkénti bontással. Az adatgyűjtés forrása mindkét esetben a regionális MVH illetékességű Kirendeltség adatbázisa.

Az adatok feldolgozása az adatbekéréshez igazodik egy hónapos határidővel, mely szerint a HACCS minden év május 31. napjáig elemzést készít az intézkedésenként beérkezett pályázatok számáról szféránkénti bontással ezen túl a projektmegvalósítási időszakban a HACCS minden év május 31. napjáig elemzést készít az intézkedésenként megvalósított projektek számáról szféránkénti bontással.

Az eredményindikátorok mérésére a félidős és programzáró értékelések során kerülhet sor, kiemelt fontossággal kezelve az eredményeket.

A feldolgozott adatok HFS megvalósításába való visszacsatolására abban az esetben lesz lehetőség, amikor az Irányító Hatóság erre lehetőséget ad. Természetesen ennek volna optimális időszaka a program előrehaladásával, ám ez nagyban függ a források hasznos, vagy haszontalan lekötésének gyorsaságától, melyre kizárólag a Helyi Akciócsoportnak volna ráhatása, így a HFS módosítás gyakoriságát is neki kellene meghatározni előzetes bejelentést és irányító hatósági jóváhagyást követően.

Az akciócsoport saját teljesítményét (forrás-felhasználás, animációs tevékenység eredményei, saját szervezeti és szakmai fejlődés, fenntarthatóság, egyéb célok teljesülése) minden év május 31-ig értékeli az éves elnökségi beszámoló alkalmával, melyet a Közgyűlés fogad el. Ugyanebben az időpontban kerül a következő éves munkaterv is elfogadásra.

A felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása folyamatos az Egyesület honlapján, illetve éves szinten a térségi, megyei, vagy regionális médiában.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1	Helyi termékek előállításának és piacra jutásának támogatása	0	87,27	17,1	8,55	0	112,92	27
2	Önkormányzatok és szociális szervezetek gazdaságfejlesztő hatású helyi termék-előállításának és piacra jutásának támogatása	0	82,78	17,1	8,55	0	108,43	26
3	Mikrovállalkozások multiplikátor támogatása	0	63,96	21,2	10,6	0	95,76	23
4	A Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása	0	13,68	0	0	0	13,68	3
5	Tematikus rendezvények, közösségfejlesztő akciók támogatása	0	10,94	5,47	5,47	5,47	27,35	7
6	Helyi identitás fejlesztés támogatása	0	19,16	5,47	2,74	0	27,37	7
7	Generációkon átívelő kezdeményezések támogatása	0	19,16	5,47	2,74	0	27,37	7
	Összesen	0	296,95	71,81	38,65	5,47	412,88	100

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés					
		2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
	Működési költségek	11,57	22,98	22,98	22,98	22,98	103,51
	Animációs költségek	0,60	1,20	1,20	1,20	1,20	5,40

Egyéb tervezett bevételek ¹	0	-2,50	-2,50	-2,50	-2,50	-11,10
Összesen	12,17	21,68	21,68	21,68	21,68	97,81

¹ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

Mellékletek

1.számú melléklet: Projekttervek

Egyesületünkhöz HFS felülvizsgálat kapcsán 2015 év őszén beérkezett projektötletek:

H	Helyi termék	CE	Civil eszköz
Ö	Önkormányzati start	F	Fenntartható energia
R	Rendezvény	M	Mikrovállalkozás
T	Tábor	K	Képzés
E	Egyéb		

	Pályázó neve	Projekt neve	Forrásigény/ Ft	Helyszín	Téma
1.	KÁCA TANYA- Gergely Zsuzsanna, Kasper András	1)Sajtkonyha készítése - 2)Húsfeldolgozó fejlesztés-e 3)Kán rendezvények szervezése		7681 Hetvehely , Káni u. 0263 és KÁN	H
2.	May Gábor	Méhészeti gépbeszerzés támogatása	1 500 000	Szigetvár -Szentlőrinc körzete	H
3.	Fekár Kft. (Kissné)	"Biderman" Pálinkafőző és Szörpüzem	100 000 000	7915 Szentegát , Almás u. 66	H
4.	Beckné Szüle Réka	Őshonos magyarfajták tartása , állatsimogatással	6 000 000	7981 Tótszentgyörgy Fő u. 9	H
5.	Beck és Társa Bt. (Beck Tamás)	Gyümölcsaszaló létrehozása	50 000 000	7981 Tótszentgyörgy Fő u.	H
6.	Gellai Tibor	Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása	45 000 000	7973 Bürüs Alsó u.2	H
7.	Dr. Horváth Krisztina	Kertészet korszerűsítése és gyógynövénytermesztés fejlesztése	5 000 000	7973 Bürüs Alsó u.2	H
8.	Dr. Horváth Krisztina	Kertészet korszerűsítése, kertészeti gépek beszerzése támogatás	35 000 000	7973 Bürüs Alsó u.2	H
9.	Gellai Tibor	Állattartó telepek korszerűsítése	100 000 000	7973 Bürüs Külterület 03/1.2 hrsz	H
10.	Junácsi András Csongor	A Vidék Íze - Gyümölcsfeldolgozó üzem létesítése családi gazdaság keretein belül.	17 000 000	Mozsgóalsó, 634/1	H
11.	Vadgazda Mérnök Bt.	Termelői csoport létrehozása élelmiszeralapanyag előállítás , piacra jutást segítő tevékenysége	150 000 000	7975 Kétújfalu Petőfi u. 66	H
12.	Horváth Gézáné polgármester	Szeszfőzde épület felújítása	6 000 000	Nagyváty szeszfőzde épület külterület 084/10hrs	H
13.	Hajas Endre	Kistérségi pálinkafőző és pálinkaház kialakítása	10 000 000	Kétújfalu	H

14.	Gersyné Laskai Hajnalka	Helyi termék előállításához, vásárokon történő megjelenéshez való eszközbeszerzés	2 500 000	Szigetvár	H
15.	Horváth Béla	Feldolgozóhely kialakítása, technológiai-technikai fejlesztés	25 000 000	Sellye	H
16.	Horváthné Tomor Erika	Termelés technológia fejlesztése	25 000 000	Csányoszró külterület	H
17.	Horváth Noémi	Gyümölcsfeldolgozó létrehozása	12 000 000	7964 Csányoszró, Sellye	H
18.	Gellért Jánosné polgármester	Termeléshez kapcsolódó önkormányzati épület felújítása	8 000 000	Botykapeterd Kossuth u. 25., 28/1 hrsz.	Ö
19.	Magda József polgármester	Vásár Piac továbbfejlesztése	5 000 000	Nagypeterd belterület, 172 hrsz	Ö
20.	Bogdán László polgármester	Foglalkoztató felújítása	10 000 000	Rózsafa, Kossuth u. 112.,64hrs	Ö
21.	Vincze Balázs polgármester	Tároló épület felújítása	3 000 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság u. 205/7 hrs	Ö
22.	Vincze Balázs polgármester	Ifjúsági klub felújítása	6 000 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság u . 205/7hrs	Ö
23.	Vincze Balázs polgármester	Gazdasági épület felújítása	2 500 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság u. 26 szám., 3hrs.	Ö
24.	Boda Község Önkormányzata	1)Parkolóépítés, 2)Mezőgazdasági tevékenység végzéséhez területvásárlás	30 000 000	171/2 hrsz.,058/6	Ö
25.	Pölcz Éva	Gyakorló kertek kialakítása	5 000 000	Mozsgó	Ö
26.	Nagydobsza Község	A paprika tárolónál további bővítés lehetősége		Nagydobsza	Ö
27.	Nagydobsza Község	Gépek beszerzése		Nagydobsza	Ö
28.	Nagydobsza Község	Gazdasági pályázatok		Nagydobsza	Ö
29.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Mezőgazdasági munkagépek (traktor, fűkasza,gréder)	10 000 000	Nemeske Község Önkormányzat	Ö
30.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Bio gyümölcsös bekerítése, telepítése	800 000	Nemeske Község Önkormányzata gyümölcsös kertje	Ö
31.	Fehér Zoltán	"Egy nap a hagyományokért és a fiatalok integrálásáért"	680 000	7951 Gerde (szentlőrinci Kistérség)	R
32.	Kern Zsoltné	Egészség-Esélyegyenlőség	500 000	7936 Szentlászló Petőfi u. 1	R
33.	Kern Zsoltné	Pajtaszínház-Pajtamozi	2 500 000	7936 Szentlászló Petőfi u.	R

34.	Kern Zsoltné	Kukoricás nap Szentlászlón	500 000	Csuhémúzeum és Népművészeti Alkotóház, 7936 Szentlászló Petőfi u. 1	R
35.	Hajas Endre	Elszármazottak találkozója	2 000 000	Endrőc	R
36.	Nagydobsza Község	Rendezvények		Nagydobsza	R
37.	Szentlőrinc Város Önkormányzat-Koltai Péter polgármster	"20 éves városunk " jubileumi műsor	4 000 000	Szentlőrinc	R
38.	Szentlőrinc Város Önkormányzat-Koltai Péter polgármster	Gyereknep	2 000 000	Szentlőrinc	R
39.	Szentlőrinc Város Önkormányzat-Koltai Péter polgármster	Mózsa parti esték'	3 000 000	Szentlőrinc	R
40.	Kern Zsoltné	Hagyományörző kézműves tábor	500 000	Csuhémúzeum és Népművészeti Alkotóház, 7936 Szentlászló Petőfi u. 1	T
41.	Tar Zoltánné	Hagyományörző kézműves tábor	1 500 000	Csuhémúzeum és Népművészeti Alkotóház, 7936 Szentlászló Petőfi u. 1	T
42.	Szentlőrinc Város Önkormányzat-Koltai Péter polgármster	Nyári tábor szervezése	3 000 000	Orfú, Dollár utca 27.	T
43.	Pásztori Csongor (Aligvár Kft.)	Avant 635 multifunkciós rakodógép beszerzése	10 000 000	Hetvehely székhely, Abaliget telephely, Kishajmás telephely	M
44.	Kites Kft.(Foki Lajos)	Kites Kft. Terményszárító korszerűsítése, valamint tárolókapacitás növelése és gabonavizsgáló műszer beszerzése	48 000 000	Kisasszonyfa, 62/4 hrsz.	M
45.	Puskásné Horváth Éva	Képzés-Közösségépítés	1 500 000	Mozsgó	K
46.	Virágóra Alapítvány	Értékkörzés a Zselicben		Vásárosbéc, Magyarlukafa, Somogyhárság	K
47.	Horváth Béla	Gyakorlati oktatóhely kialakítása	90 000 000	Csányoszró-Sellye	E+K
48.	Foki Lajos-Magyarmecskai Nimród Vadásztársaság	Magyarmecske "Zöld közösségi tér" kialakítása	50 000 000	Magyarmecske Petőfi u. 88.	E

49.	Gazdag István	Vendégház parkoló és vendéglátó létesítmény létesítése (építés+eszközbeszerzés)	3 500 000	7936 Szentlászló, Kossuth u. 20	E
50.	Gellai Viktória	Lovasturisztikai fejlesztés	12 000 000	7975 Kétújfalu Petőfi u. 66	E
51.	Kustos Dániel	Látványkonyha kialakítása Bűrösön	12 000 000	7973 Bűrös Alsó u.2	E
52.	Magda József polgármester	Külterületi utak felújítása	2 500 000	Nagypeterd, külterület utak.	E
53.	Magda József polgármester	Park kialakítása szőlőterület kapujában	2 500 000	Nagypeterd külterület, 1257 hrsz.	E
54.	Magda József polgármester	Sportöltöző felújítása, átalakítása	12 000 000	Nagypeterd külterület 07 hrsz.	E
55.	Magda József polgármester	Nagypeterd 6-os főút melletti pihenő fejlesztése	2 500 000	Nagypeterd 184 hrsz.	E
56.	Magda József polgármester	Parókia épület külső és belső felújítása	15 000 000	Nagypeterd Kossuth L.u.44.48hrs	E
57.	Magda József polgármester	Parkolók kialakítása	1 500 000	Nagypeterd Kossuth L. u.	E
58.	Magda József polgármester	Nagypeterdi Óvodánál új kerítés kialakítása	2 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 47. hrsz. 172	E
59.	Magda József polgármester	Nagypeterdi Óvodánál új játszótér kialakítása	1 500 000	Nagypeterd Kossuth u.47 hrsz 172	E
60.	Magda József polgármester	Játszótér bővítése	2 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 93/b.szám, 137/1 hrsz.	E
61.	Magda József polgármester	Járda felújítási munkák	30 000 000	Nagypeterd Kossuth és Zrínyi utca	E
62.	Magda József polgármester	Aszfaltos kispálya felújítása	7 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 47. hrsz. 172	E
63.	Magda József polgármester	Általános iskola felújítása	50 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 47. hrsz. 172	E
64.	Magda József polgármester	Közös Önkormányzati Hivatal felújítása	18 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 93/a, 139/1/hrs.	E
65.	Magda József polgármester	Baksai Ház felújítása	18 000 000	Nagypeterd Kossuth u. 38, 45/1 hrsz.	E
66.	Gellért Jánosné polgármester	Botykapeterd-Kispeterd összekötő út felújítása	10 000 000	Botykapeterd 0150 hrsz-ú út	E
67.	Gellért Jánosné polgármester	Botykapeterd Református templom felújítása	7 000 000	Botykapeterd, Kossuth u. 71 hrsz	E
68.	Gellért Jánosné polgármester	Botykapeterd szőlőhegyi (zártkerti) utak helyreállítása szór kövezéssel	10 000 000	Botykapeterd külterület	E
69.	Gellért Jánosné polgármester	Szabadidő park kialakítása	12 000 000	Botykapeterd 131/2 hrsz	E
70.	Gellért Jánosné polgármester	Parókia épület felújítása	17 000 000	Botykapeterd Kossuth u. 26., 70.hrsz	E
71.	Gellért Jánosné polgármester	Botykapeterd , Messzilátó Csárda külső és belső felújítása	7 500 000	Botykapeterd Szigetvári u.2.,38 hrsz.	E

72.	Gellért Jánosné polgármester	Botykapeterd Zrínyi utca+Rákóczi utca+Kossuth utca felújítása	25 000 000	Botykapeterd-Zrínyi- Rákóczi-Kossuth utca	E
73.	Bogdán László polgármester	Pihenő park, és tó bővítése	20 000 000	Rózsafa, 187/2 hrsz.	E
74.	Bogdán László polgármester	Épület felújítása	10 000 000	Rózsafa Kossuth u.51. ,102 hrsz.	E
75.	Bogdán László polgármester	Óvoda épület, játszótér felújítása	1 500 000	Rózsafa Petőfi u. 6. ,146 hrsz.	E
76.	Bogdán László polgármester	Orvosi rendelő felújítása	6 000 000	Rózsafa, Kossuth u. 44. ,19hrs.	E
77.	Bogdán László polgármester	Füves kispálya felújítása, aszfaltos kosárpálya kialakítása	12 000 000	Rózsafa, Kossuth u. 44., 19 hrsz.	E
78.	Bogdán László polgármester	Járda felújítása	20 000 000	Rózsafa , Kossuth u. Petőfi u.	E
79.	Bogdán László polgármester	Belterületi út felújítása	3 000 000	Rózsafa Petőfi u. 165 hrs.	E
80.	Bogdán László polgármester	Óvoda épület felújítása	4 000 000	Rózsafa, Petőfi u. 6. 146/2hrs.	E
81.	Vincze Balázs polgármester	Református templom felújítása	20 000 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság u 11. hrsz	E
82.	Vincze Balázs polgármester	Nyugodtszenterzsébet, szőlőhegyi utak felújítása	20 000 000	Nyugodtszenterzsébet, külterület	E
83.	Vincze Balázs polgármester	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság utca+Petőfi utca+Jókai utca járdák felújítása	20 000 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság-Petőfi-és Jókai utca	E
84.	Vincze Balázs polgármester	Buszmegálló kialakítása	1 500 000	Nyugodtszenterzsébet, Szabadság u. 205/2hrs	E
85.	Vincze Balázs polgármester	Nyugodtszenterzsébet belterületi út felújítása	6 000 000	Nyugodtszenterzsébet, szabadság u.205/2hrs	E
86.	Kern Zsoltné	Szentlászló Község helytörténete és néprajza(könyv)	2 000 000	7936 Szentlászló	E
87.	Kern Zsoltné	Lakóhelyünk a Zselic-Csillagoség- park	1 000 000	7936 Szentlászló, Petőfi u. 1	E
88.	Horváth Gézáne polgármester	Református templom és kerítés felújítás	5 000 000	Nagyváty, Rákócz u. 67.	E
89.	Horváth Gézáne polgármester	Nagyvátyi külterületi utak felújítása szórt kövezéssel	10 000 000	Nagyváty külterület	E
90.	Horváth Gézáne polgármester	Sportpálya, játszótér körbeépítése	4 000 000	Nagyváty külterület 084/10 hrsz.	E
91.	Horváth Gézáne polgármester	Református templom és kerítésfelújítás	12 000 000	Nagyváty, Rákóczi u. 67hrs	E
92.	Horváth Gézáne polgármester	Nagyváty, Kossuth-Zrínyi-Petőfi- Rákóczi utcai járdák felújítása	30 000 000	Nagyváty, Petőfi- Zrínyi-Rákóczi-Kossuth utca.	E
93.	Horváth Gézáne polgármester	Épület felújítása	10 000 000	Nagyváty, Rákóczi utca 2, 66hrs.	E
94.	Hajas Endre	Köztér kialakítása	8 000 000	Gyöngyösmellék	E
95.	Hajas Endre	Kerékpárút kiépítése	50 000 000	Kétújfalu	E

96.	Hajas Endre	Zádori horgásztónál camping kialakítása	40 000 000	Zádor	E
97.	Hajas Endre	Tájház, falumúzeum kialakítása, néprajzi gyűjtemények beszerzése	28 000 000	Zádor	E
98.	Pomozi Tibor	Autóbuszmegálló öblök, váróhelyiségek kialakítása	16 000 000	7936 Szentlászló	E
99.	Pomozi Tibor	Nepomuki Szent János park	3 000 000	7936 Szentlászló, Zrínyi u. északi része	E
100.	Schvarcz Éva	Dr. Vargha Károly tiszteletére emlékmű állítása és plakett készítése	3 000 000	7936 Szentlászló, községi temető	E
101.	Szilvási Dia	Szent László tér kialakítása	15 000 000	7936 Szentlászló, Kossuth 17-21 közterület	E
102.	Szilvási Dia	Szentlászló Község helytörténete és néprajza(könyv)	5 000 000	7936 Szentlászló	E
103.	Tar Zoltánné	Zrínyi park befejezése	6 000 000	7936 Szentlászló , Zrínyi u., Zrínyi park	E
104.	Kovács Zsolt Vilmos polgármester	Kegyeleti temető kialakítása	2 000 000	Mozsgó	E
105.	Kovács Zsolt Vilmos polgármester	Kulturális örökségünk megőrzése, továbbadása	1 000 000	Mozsgó	E
106.	Puskásné Horváth Éva	Generációk Háza kialakítása	15 000 000	Mozsgó	E
107.	Nagydobsza Község	Sportöltöző-sportpálya felújítása		Nagydobsza	E
108.	Nagydobsza Község	Park kialakítása, egy tervezett normális		Nagydobsza	E
109.	Nagydobsza Község	Temető bekerítése		Nagydobsza	E
110.	Nagydobsza Község	Utak felújítása		Nagydobsza	E
111.	Nagydobsza Község	Református templom felújítása		Nagydobsza	E
112.	Nagydobsza Község	Múzeum kialakítása		Nagydobsza	E
113.	Nagydobsza Község	Zebra a 6-os főútnál, járdaszigettel, villany oszlop áthelyezéssel		Nagydobsza	E
114.	Nagydobsza Község	Közösségi háznál a tetőtér beépítése		Nagydobsza	E
115.	Csonkamindszent Község , Szabó Mónika polgármester	Buszmegálló kialakítása	5 000 000	Csonkamindszent	E
116.	Csonkamindszent Község , Szabó Mónika	Egészség ház felújítása	5 000 000	Csonkamindszent	E

	polgármester				
117.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Kerékpárutak	2 000 000	Szentlőrinc, Balaton, Horvátország, Ormánság	E
118.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Sátorbeszerzés	24 000 000	Szentlőrinc	E
119.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Általános iskola sportcsarnokának öltöző és vizesblokk felújítása	20 000 000	Szentlőrinc, Ifjúság útja 5.	E
120.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Útfelújítás	20 000 000	Szentlőrinc	E
121.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Óvoda felújítás	30 000 000	Szentlőrinc, Arany János utca 22.	E
122.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Szennyvízhálózat kiépítése	50 000 000	Tarcsapuszta	E
123.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Buszmegálló felújítása, buszöböl kialakítása	15 000 000	Szentlőrinc	E
124.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Parkolók kialakítása	30 000 000	Szentlőrinc Ifjúság útja, Arany János utca, Liszt Ferenc utca	E
125.	Szentlőrinc Város Önkormányzat- Koltai Péter polgármester	Játszóterek felújítása, kicserélése	30 000 000	Szentlőrinc	E
126.	Kacsóta Község Önkormányzat- Papp Zoltán polgármester	Útfelújítás	13 000 000	Kacsóta, Rákóczi u. 148, 144/3 hrsz., Temető utca, Árpád utca.	E
127.	Kacsóta Község Önkormányzat- Papp Zoltán polgármester	Kerékpárút	80 000 000	Kacsóta-Szentlőrinc	E
128.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Háziorvosi szolgálat épületének felújítása	19 000 000	Nemeske Község Önkormányzat Háziorvosi Szolgálat	E

129.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Nyílászárók cseréje, vizesblokk csere, csatornázás, komlozkat festés, tatarozás	2 000 000	Nemeske Község Önkormányzata, Községháza	E
130.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Járda építése, a külterületeken élőknek	2 000 000	Nemeske- Görösgalpuszta külterület	E
131.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Nyílászárók cseréje (ablak)	700 000	Nemeske- Görösgalpuszta Faluház, Szabadság tér 1	E
132.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Köztemető díszcsemetékkel való körbeültetése	500 000	Nemeske Község Köztemetője , 039 hrsz.	E
133.	Kis Péter	Szennyvíz elvezetés, külterületi útjavítás, olajütő üzem kialakítása, energetikai fejlesztés, köztér kialakítása, kerékpárút Somogyhatvan-Somogyviszló- Somogyapáti-Szigetvár között, Rácsatlakoztatva Basalt és Patapoklosit	800 000 000	Somogyapáti közigazgatási területe	F+E
134.	Kis Péter	Szennyvíz elvezetés, külterületi útjavítás, olajütő üzem kialakítása, energetikai fejlesztés, köztér kialakítása	300 000 000	Somogyapáti közigazgatási területe	F+E
135.	Nagydobsza Község	Napelem a telepre, energia megtermelése		Nagydobsza	F
136.	Csonkamindszent Község , Szabó Mónika polgármester	Polgármesteri Hivatal fűtéskorszerűsítés	2 000 000	Csonkamindszent Fő u. 12	F
137.	Kacsóta Község Önkormányzat- Papp Zoltán polgármester	Sportpálya korszerűsítés, fűtéskorszerűsítés, homokos strand röplabda pálya kialakítása	50 000 000	Kacsóta sportpálya(belterület 123,124 hrsz)	F
138.	Kacsóta Község Önkormányzat- Papp Zoltán polgármester	IKSZT épület napelemes korszerűsítés	18 000 000	Kacsóta, Petőfi utca 1/a	F
139.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Tető javítása, fűtés korszerűsítése vizesblokk kialakítása, nyílászárók cseréje	5 000 000	Nemeske Község, régi iskola és kultúrház épülete	F

140.	Nemeske Község Önkormányzat- Tóth Péterné polgármester	Iskola és óvoda épület együttesének átalakítása, fűtése, vizesblokk korszerűsítése	5 000 000	Nemeske Község , volt iskola épületegyüttes	F
------	---	--	-----------	--	---

HVS felülvizsgálat menete
2015. 11. 10-2016. 03. 31

Dátum	Mérföldkő	Tevékenység	Részletes leírás	Eredmény
2015.10.08	Elnökségi ülés	HFS tervezés ütemezése	<ul style="list-style-type: none"> Uj tervezési ciklus általános, és részletes bemutatása Helvi Fejlesztési Terv - Helvi Vidékfejlesztési Terv összehasonlítása, eltérések az előző, 2007-2013 –as időszakról Tervezést Koordináló Csoport felállításának előkészítése 	<ul style="list-style-type: none"> HFS tervezés ütemezésének kidolgozása Tervezést Koordináló Csoport kijelölése, szervezésének megkezdése
2015.10.29	Kistérségi Tájékoztató rendezvény	HFS tervezés ütemezésének és az ezzel járó egyesületi feladatok bemutatása	<ul style="list-style-type: none"> Uj tervezési ciklus általános bemutatása Helvi Fejlesztési Terv - Helvi Vidékfejlesztési Terv, eltérések az előző, 2007-2013 –as időszakról Egyesület, új ciklusbeli feladatainak bemutatása 	<ul style="list-style-type: none"> Térségi partnerek informálása Vélemények javaslatok összegyűjtése
2015.11.10-ig	Munkaszervezeti munka	Tájékoztató tevékenység, fogadó-napok	<ul style="list-style-type: none"> Folyamatos konzultáció biztosítása egyesületnél Megkeresés önkormányzatok felé Honlapon történő informálás Projektötlet adatlap kiküldés <u>e-mailos</u> véleményezés biztosítása 	<ul style="list-style-type: none"> projektötletek befogadása operatív programok térségi bemutatása
2015.11.11-11.16	Elnökségi ülés, és TKCS összehívása	tervezés előkészítése	<ul style="list-style-type: none"> Kezdő-záró nap meghatározása Feladatrészek felosztása 	<ul style="list-style-type: none"> honlapra helyezés értéstités HVS felülvizsgálatról partnerkörnek Tervezés koordináló csoport ülés időpont kijelölése

2015.11.16	Elnökségi és TKCS ülés	TKCS feladatainak meghatározása	<ul style="list-style-type: none"> HVS felülvizsgálat folyamatainak bemutatása, elfogadtatása TKCS tagok megválasztása Külső szakértők kijelölése 	<ul style="list-style-type: none"> TKCS feladatok meghatározása és témafelelősök kiválasztása
2015.11.28-12.08	Munkaszervezeti munka	HVS felülvizsgálat előkészítése, úrmutatók, szabályzók ismertetése	<ul style="list-style-type: none"> Projektötletek csoportosítása, témák előkészítése Hírlévélben és honlapon történő informálás 	<ul style="list-style-type: none"> Rendszerezett projektötletek, ezekből kidolgozásának megkezdése
2015.11.23-12.03	Gazdasági és <u>civil</u> <u>keresztalok</u>	Gazdasági és civil szervezetek közös <u>work-shopja</u> .	<ul style="list-style-type: none"> Fejlesztési igények feltérképezése Hálózatosodás és együttműködési igények lekérdéztetése 	<ul style="list-style-type: none"> Osszefoglaló áttekintés a térség helyzetéről, és a benne lezajló folyamatokról.
2015.12.08	Elnökségi ülés 2015.12.08.	HFS vázlat bemutatása, megátárgyalása elfogadása	<ul style="list-style-type: none"> HFS vázlat javaslat megátárgyalása HVS célkitűzések felülvizsgálata beérkezett projektötletek csoportosításának folytatása 	<ul style="list-style-type: none"> HFS vázlat felülvizsgálata, az elkészített anyag értékelése és elfogadása HFS kidolgozás további szakaszainak ütemezése
2015.10.22-12.15	Munkaszervezeti munka (9 alkalom) 2015.10.22 Szentlászló 2015.10.29. Szigetvár 2015.11.10. Nemeske 2015.11.11. Magyarluka 2015.11.17. Nagyberend 2015.11.24. Nagydobosza 2016.01.16. Somogyapáti 2016.01.22. Mocsiga 2016.01.22. Dencsháza	Kis és <u>Mikrotérségi</u> Fórumok tartása	<ul style="list-style-type: none"> Megbeszélések az egyesület szervezésében, településeken Fórumok, tájékoztatók önkormányzatokkal egyeztetett helyszínen, időpontban, plakátok kihelyezése projektötletek elkészítésének fontosságáról tájékoztatás, begyűjtés HFS készítés eddigi megvalósulásának bemutatása 	<ul style="list-style-type: none"> HFS kidolgozás társadalmasítása Projektötletek lekérdéztetése, gyűjtése Térség informálása Közvetlen kapcsolat a térségi résztvevőkkel
2015.12.17	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> HFS helyzetfelmérésének elkészítése 	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> verzió kidolgozása
2015.12.22	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> SWOT elemzés elkészítése 	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> verzió kidolgozása
2016.01.14	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> HFS LEADER intézkedési tervének kidolgozása 	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> verzió kidolgozása LEADER intézkedési Terv kidolgozása

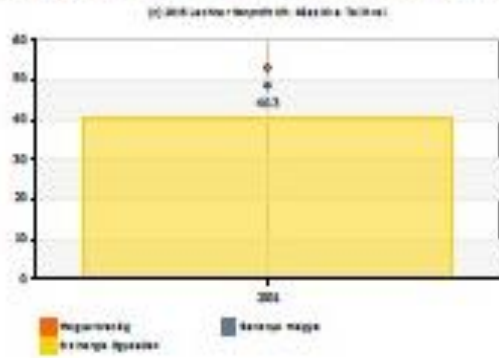
2016.01.29	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> Célhierarchia kialakítás HFS LEADER intézkedési tervének kidolgozása céltérületek 	<ul style="list-style-type: none"> HFS LEADER intézkedési tervének kidolgozása
2016.02.18	Elnökségi ülés 2016.02.18	HVS <u>draft</u> verziójának bemutatása, megtagyvalása, elfogadása	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> változat áttekintése HFS LEADER intézkedési tervének áttekintése 	<ul style="list-style-type: none"> HFS felülvizsgálat 2. ütemének lezárása, közgyűlés elé terjesztése Esetleges észrevételek kezelése, elnökségi javaslatok kezelése
2016.02.18-21	Közgyűlés 2016.02.18-21	HVS <u>draft</u> verziójának bemutatása, véleményezése, elfogadása	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> változat bemutatása HFS LEADER Intézkedési Terv bemutatása 	<ul style="list-style-type: none"> Térsségre vonatkozó, felülvizsgált <u>draft</u> HFS elfogadása LEADER Intézkedési Terv elfogadása Térsség informálása
2016.02.22-29.	Munkaszervezeti munka	Adminisztráció	<ul style="list-style-type: none"> Elkészült HFS felülvizsgálat dokumentálása 	<ul style="list-style-type: none"> Kész <u>draft</u> HFS beadása, Irányító Hatóságnak
2016.04.26	Irányító Hatósági véleményezés megérkezése	IH értékelés megtörténne	<ul style="list-style-type: none"> 50 pontos IH véleményezés, a helyzetlelemző és az intézkedési részekhez 	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u> verzió felülvizsgálata megtörténik
2016.05.13	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> Tevékenységek, felelősök számára történő leosztása 	<ul style="list-style-type: none"> Javítások ütemezésének, felelős tervezők kijelölésének megtörténne
2016.05.20	TKCS ülés	Tervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> Javítások és kiegészítések felelősök általi bemutatása és tárgyalása, javítási javaslatok TKCS általi kidolgozása 	<ul style="list-style-type: none"> HFS <u>draft</u>ból kiindulva, elkészül a végleges HFS tervezete
2016.05.26	Elnökségi ülés 2016.05.26	HVS javított, végleges verziójának bemutatása, megtagyvalása, és elfogadása	<ul style="list-style-type: none"> HFS végleges változatának áttekintése HFS LEADER intézkedési tervének áttekintése Elnökség véleményezése Javaslatok közgyűlésnek 	<ul style="list-style-type: none"> Térsségre vonatkozó HFS javaslat továbbítása, Közgyűlés felé
2016.05.27-30	Közgyűlés 2016.05.27-30	HVS, javított <u>végleges verziójának</u>	<ul style="list-style-type: none"> Végleges HFS bemutatása Véglegesített HFS LEADER Intézkedési 	<ul style="list-style-type: none"> Térsségre vonatkozó, felülvizsgált HFS elfogadása

		bemutatása, elfogadása	Terv bemutatása • Véleményezések meghallgatása	• LEADER Intézkedési Terv elfogadása • Térség informálása
2016.05.30- 06.10	Munkaszervezeti munka	Adminisztráció	• Elkészült HFS felülvizsgálat dokumentálása	• HFS benyújtása Irányító Hatóság részére

3. számú melléklet: statisztikai mutatók.

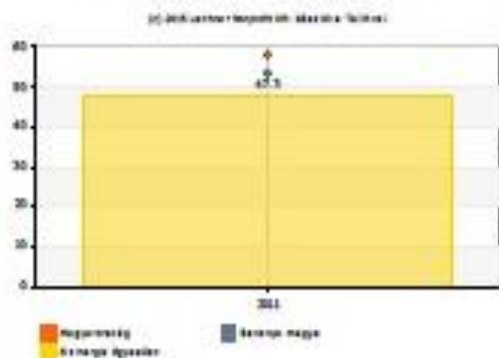
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%), 2001

A népszámlálás során foglalkoztatottnak minősült minden 15 éves és idősebb személy, aki az esztendő végénél megelőző héten legalább egy órát, övedelmét biztosító munkát végzett, vagy rendszeres foglalkozásból (pl. betegség miatt távollét vagy fűzetelt, illetve fűzetés nélküli szabadság miatt) csak átmenetileg volt távollát. (Technikai okból a 2011-es adat a 2010-es mutatóként szerepel)

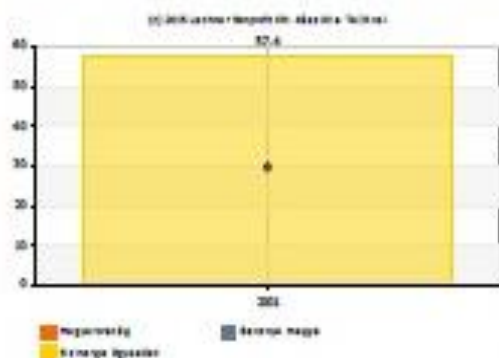
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%), 2011

A népszámlálás során foglalkoztatottnak minősült minden 15 éves és idősebb személy, aki az esztendő végénél megelőző héten legalább egy órát, övedelmét biztosító munkát végzett, vagy rendszeres foglalkozásból (pl. betegség miatt távollét vagy fűzetelt, illetve fűzetés nélküli szabadság miatt) csak átmenetileg volt távollát. (Technikai okból a 2011-es adat a 2010-es mutatóként szerepel)

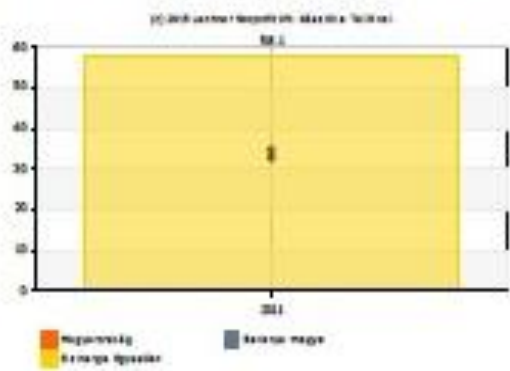

Naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya (%), 2001

Naponta ingázó (eljáró) aránya a foglalkoztatottak százátszában. (Technikai okból a 2011-es adat a 2010-es mutatóként szerepel)

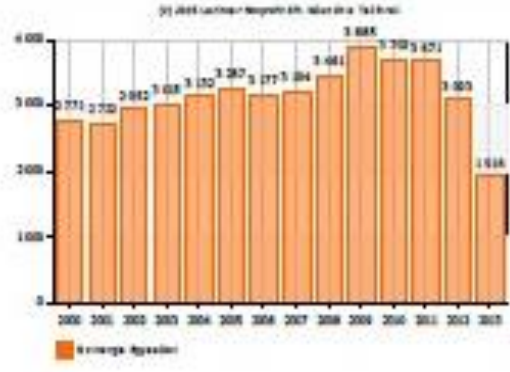

Naponta legkeőbb (eljárás) aránya a foglalkoztatottak százában. (Technikai okból a 2001-es adatokhoz mutatóként szerepel)

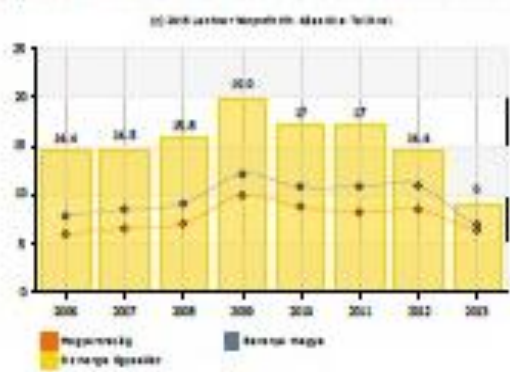
Regisztrált munkanélülők száma (fő)

Regisztrált munkanélülő az a személy, aki a munkaviszony idejében szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézményekkel egyidejűleg nem folytat tanulmányokat, és kereséssel kapcsolatos jogaira nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az általános foglalkoztatásnak megfelelő munkaviszony létezésével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereset lehetőségét sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes közreműködővel együttműködik, és az az illetékes közreműködő álláskeresésével nyújtott.

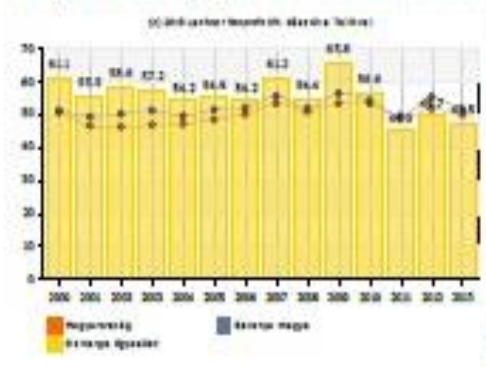

Munkanélküliségi ráta (%)

Regisztrált munkanélülők száma az 15-64 éves állandó lakosra.

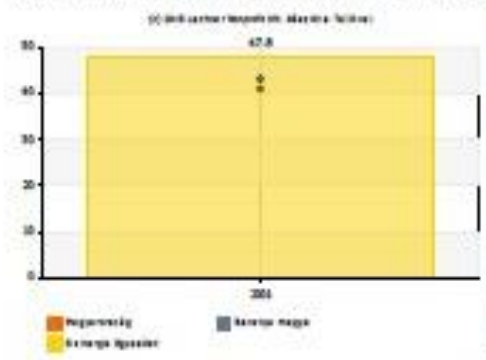

183 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélkülinek az összes munkanélküli százátszában.

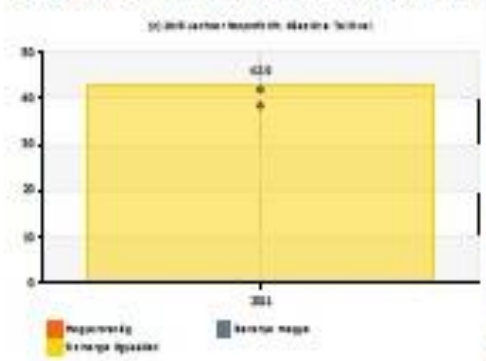
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%), 2001

Foglalkoztatott személy nélküli háztartások az összes háztartás százátszában. (Technikai okból a 2011-es adat külön mutatóként szerepel)

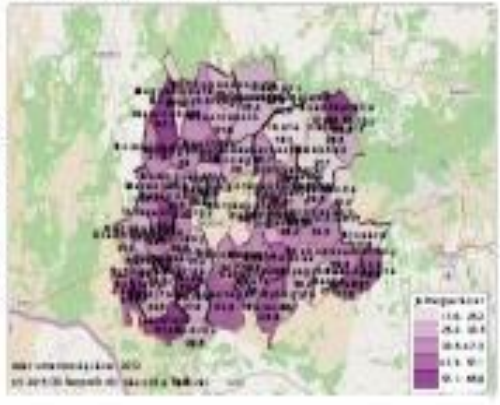
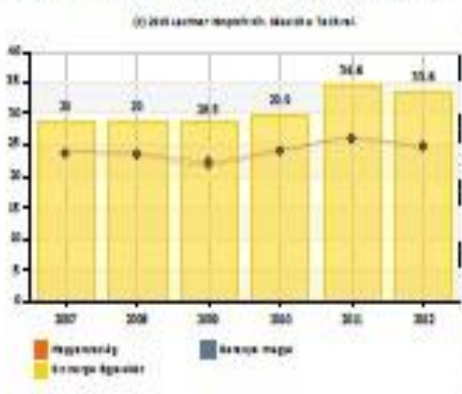

Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%), 2011

Foglalkoztatott személy nélküli háztartások az összes háztartás százátszában. (Technikai okból a 2001-es adat külön mutatóként szerepel)

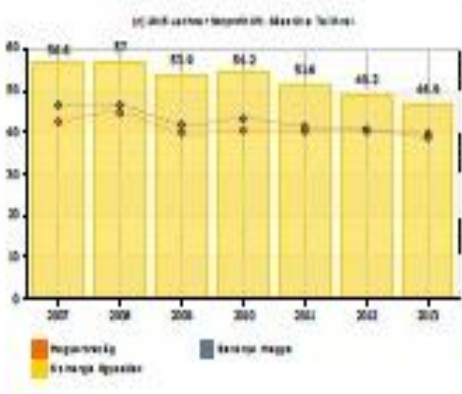

Ipari és építőipari (FOKR 7) Cégkiszelő, összeszerelő, járműjavító (FOKR 8) valamint Szakképzettéget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások (FOKR 9) foglalkoztatott létszámterjedelmének változása a 15-59 éves állandó népesség számszázójában.

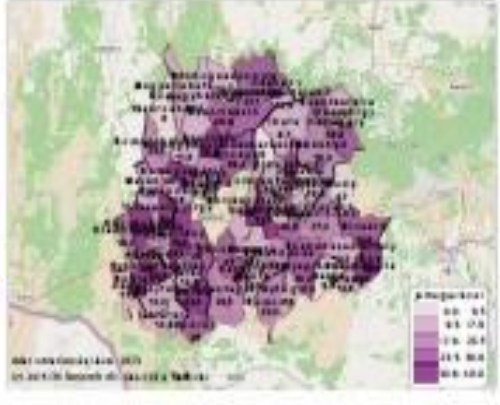
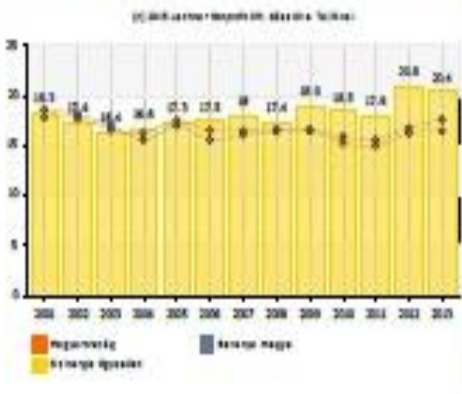
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanéliek aránya (%)

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanéliek aránya (az összes munkanélitől százezrekben).

25 év alatti regisztrált munkanéliek aránya (%)

25 év alatti regisztrált munkanéliek aránya (az összes munkanélitől százezrekben).

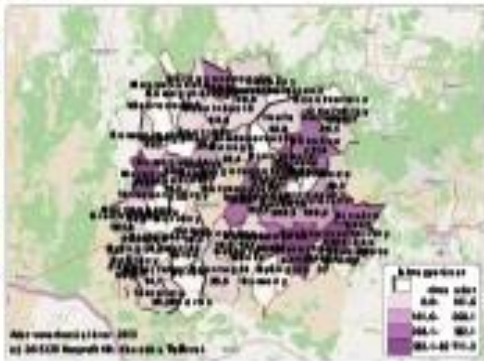
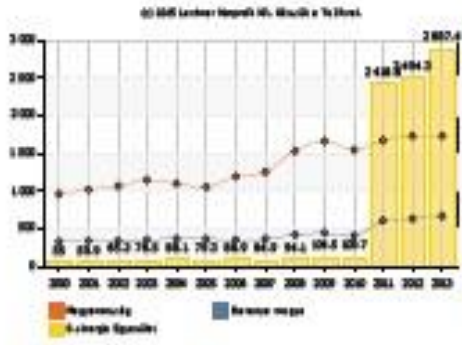

45. A társasági adóterhelés alakulása az 1990-es évek óta (a 0. táblázat adatai alapján)

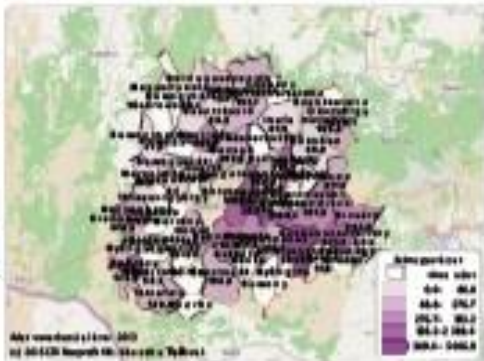
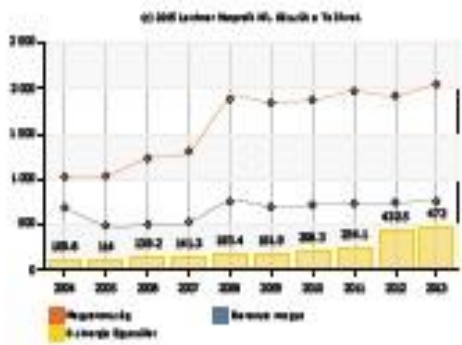
Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

Társasági adó bevallásra kötelezett vállalkozások jegyzett tőkéje, egy lakosra vetítve.

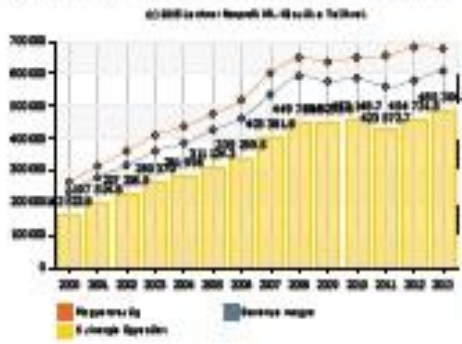
Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

Társasági adó bevallásra kötelezett vállalkozások bruttó hozzáadott értéke, egy lakosra vetítve.

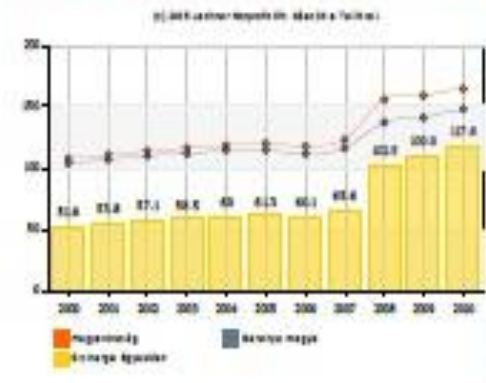

Egy lakosra jutó iparüzési adó (1000 Ft)

Melyik önkormányzatok iparüzési adó bevétele, egy lakosra vetítve.

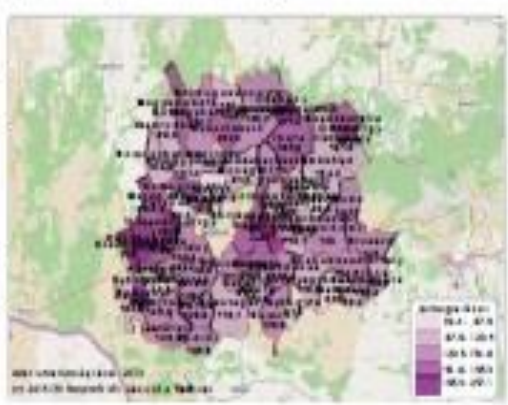
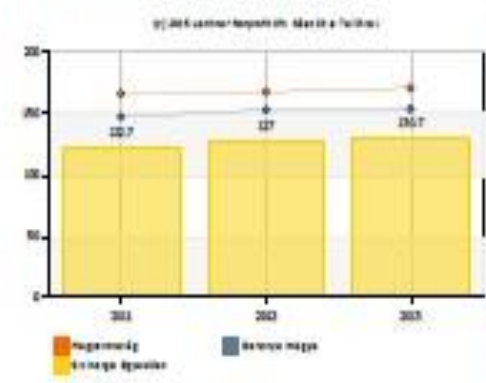

Megszűnő és átalakulóra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az év során, a vállalkozási demográfia szerinti Működési változás miatt a 2017-től 2020-n mutatóként szerepel

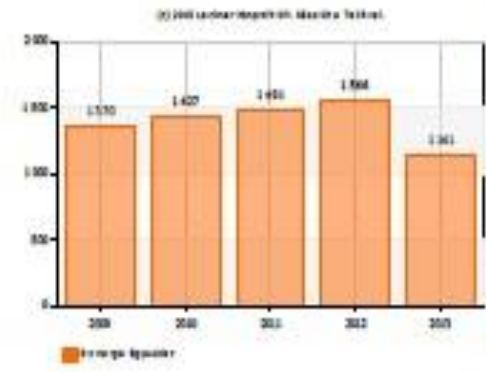
Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-től

Megszűnő és átalakulóra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az év során, a vállalkozási demográfia szerinti Működési változás miatt a 2012-től 2020-ig mutatóként szerepel

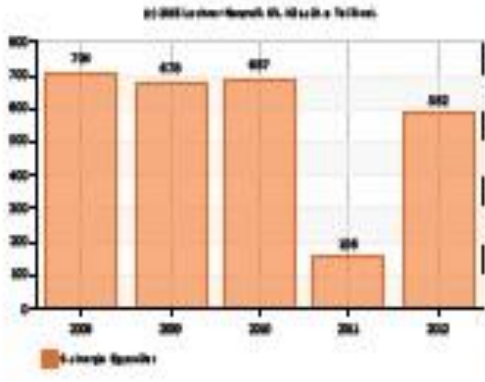

Regisztrált őstermelők száma (fő)

Megszűnő és átalakulóra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az év során, a vállalkozási demográfia szerinti Működési változás miatt a 2012-től 2020-ig mutatóként szerepel

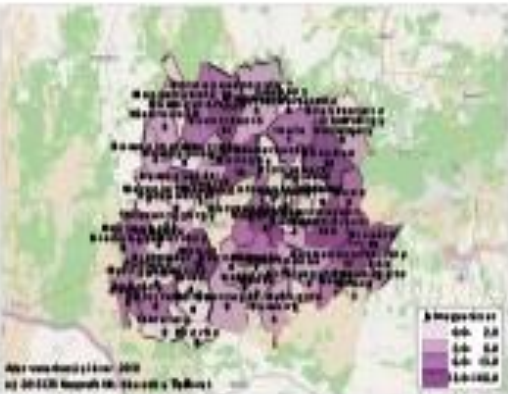
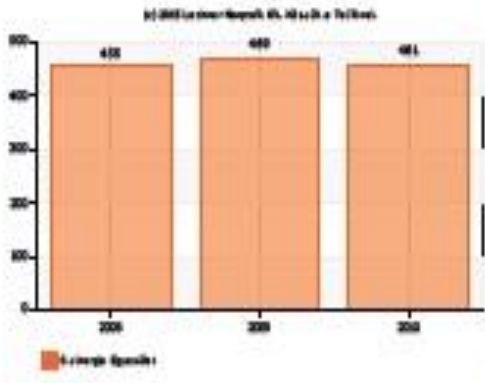

Működő egyéni vállalkozók száma, vállalkozás demográfia szerint

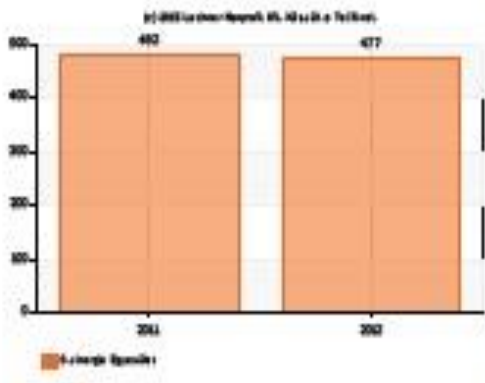
Működő társas vállalkozások száma (db), 2010-ig

Megyei és Államháztartás-központú gazdasági tevékenységűekkel együtt, az évi során, a vállalkozás demográfia szerint. Működésüket végezték azóta a 2011-ig közzétett statisztikai adatok alapján

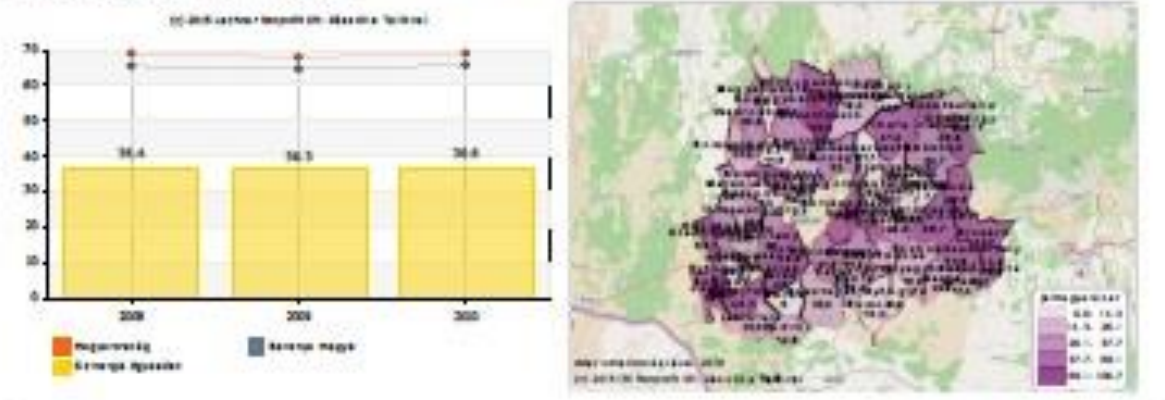

Működő társas vállalkozások száma (db), 2011-ől

Megyei és Államháztartás-központú gazdasági tevékenységűekkel együtt, az évi során, a vállalkozás demográfia szerint. Működésüket végezték azóta a 2010-ig közzétett statisztikai adatok alapján

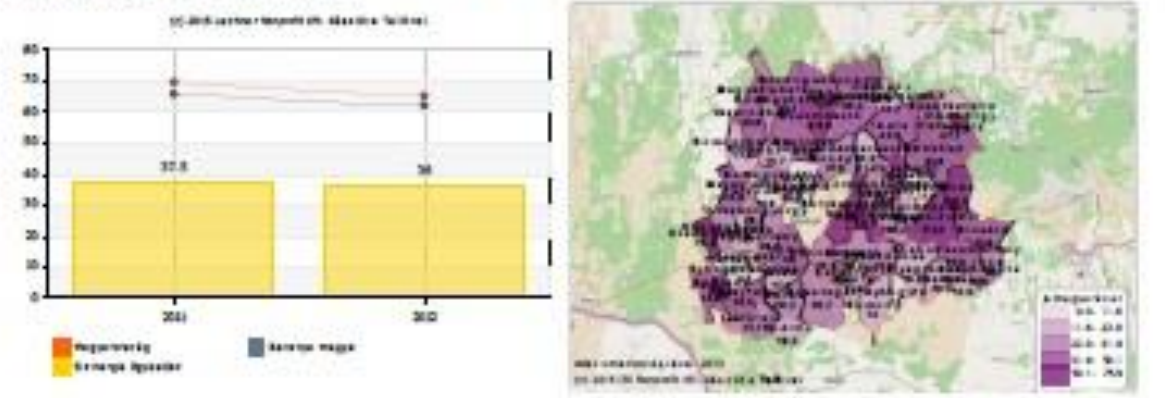

Megszűnő és átalakulóra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az évi során, a vállalkozási demográfia szerint. Módszertani változás miatt a 2011-től 2010-es mutatóként szerepel

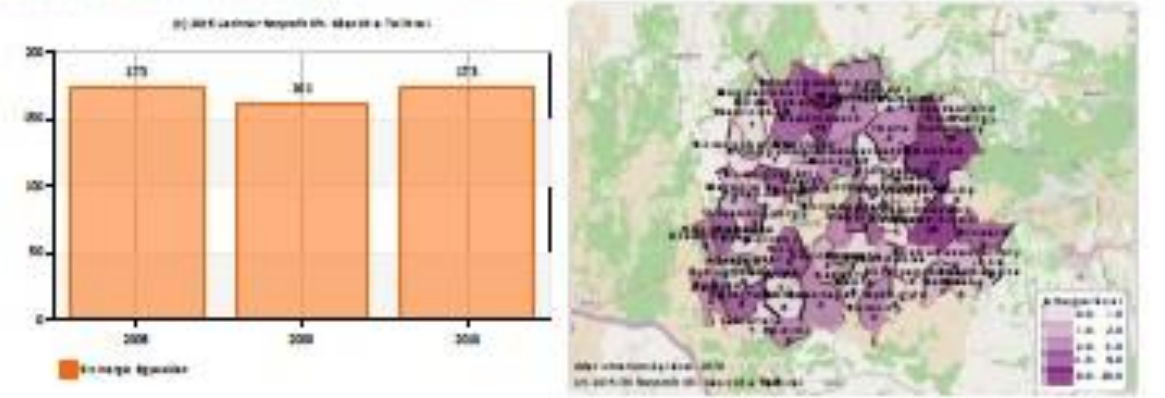
Működő vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-16

Megszűnő és átalakulóra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az évi során, a vállalkozási demográfia szerint. Módszertani változás miatt a 2011-ig 2010-es mutatóként szerepel

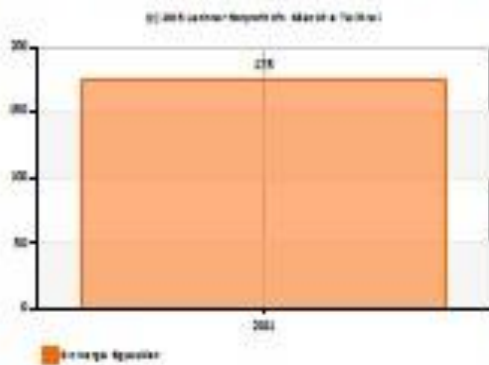

Működő mezőgazdasági vállalkozások száma (db) (2010-ig, TEÁOR 08 szerint)

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágak ("A" gazdasági ág), TEÁOR 08 osztályok szerint. Módszertani változás miatt a 2011-től 2010-es mutatóként szerepel

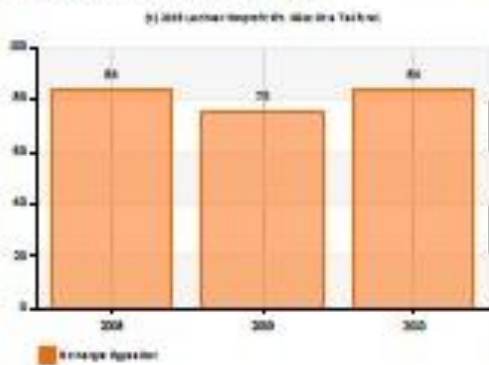

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágak ("A" gazdasági ág), GDP 11 osztályozás szerint. Médiateremtő vállalatok miatt a 2010-ig kb10% mutatóként szerepel

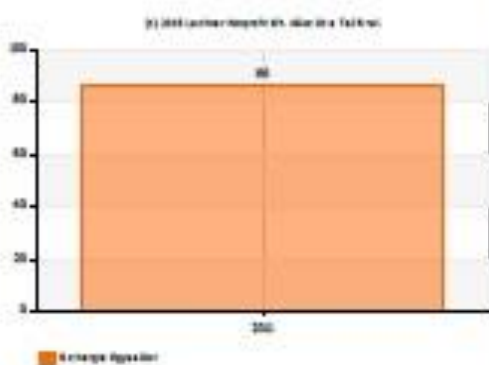
Működő társas vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (db) (2010-ig TEÁOR 08 szerint)

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágak ("A" gazdasági ág), TEÁOR 08 osztályozás szerint. Médiateremtő vállalatok miatt a 2011-től kb10% mutatóként szerepel

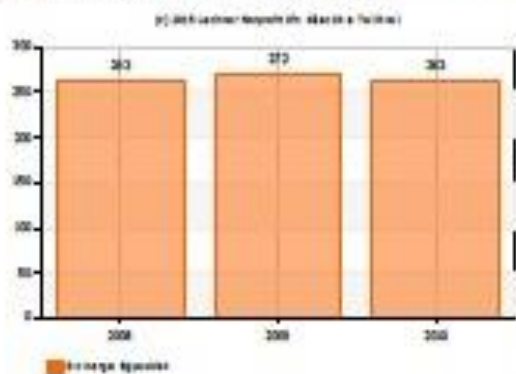

Működő társas vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (db) (2011-től, GDP 11 szerint)

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágak ("A" gazdasági ág), GDP 11 osztályozás szerint. Médiateremtő vállalatok miatt a 2010-ig kb10% mutatóként szerepel

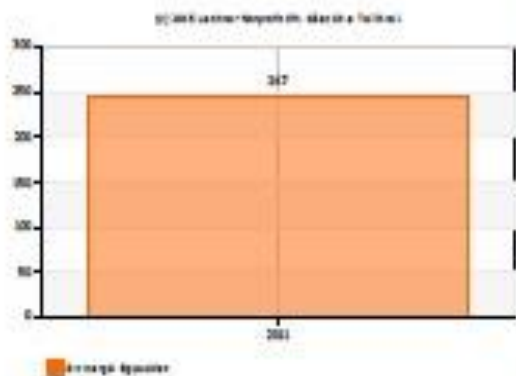

Bányászat, kőfejtés (B) feldolgozóipar (C) villamosenergia-, gáz-, hőellátás, légkondicionálás (D) vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennyvíztisztítás (E) valamint építőipar (F) nemzetgazdasági ágban, TEÁOR 08 osztályozás szerint. Működésbeli változás miatt a 2011-től a 2010-es mutatóként szerepel

Működő vállalkozások száma az ipar-építőiparban (db) (2011-től, CFO 11 szerint)

Bányászat, kőfejtés (B) feldolgozóipar (C) villamosenergia-, gáz-, hőellátás, légkondicionálás (D) vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennyvíztisztítás (E) valamint építőipar (F) nemzetgazdasági ágban, CFO 11 osztályozás szerint. Működésbeli változás miatt a 2010-ig közzé mutatóként szerepel

Működő vállalkozások száma a szolgáltatásokban (db) (2010-ig TEÁOR 08 szerint)

Teljes gazdasági ágban (D-6 nemzetgazdasági ágak); TEÁOR 08 osztályozás szerint. Működésbeli változás miatt a 2011-től közzé mutatóként szerepel

